

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Aino Hakulinen

Vapaaehtoistoiminnan vaikutus paikalliseen resilienssiin

Tapaustutkimus Hämeenlinnasta ja sen Vapaaehtoiskeskus Pysäkistä

Johtamisen akateeminen yksikkö
Julkisen toiminnan johtamisen pro
gradu -tutkielma
Hallintotieteen maisteriohjelma

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Aino Hakulinen		
Tutkielman nimi:	Vapaaehtoistoiminnan vaikutus paikalliseen resilienssiin: Tapaus- tutkimus Hämeenlinnasta ja sen Vapaaehtoiskeskus Pysäkistä		
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri		
Koulutusohjelma:	Hallintotieteiden maisteriohjelma		
Opintosuunta:	Julkisen toiminnan johtaminen		
Työn ohjaaja:	Ilkka Luoto		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	102

TIIVISTELMÄ:

Tutkimus tarkastelee paikallisen resilienssin ilmentymistä kaupunkihallinnan ja vapaaehtoistoiminnan keinoin Hämeenlinnassa. Paikallisen resilienssin tarkastelu yksittäisessä kunnassa on tärkeää, koska se auttaa ymmärtämään, kuinka hyvin kyseinen kaupunki kestää, sopeutuu ja palautuu erilaisista muutos-, kriisi- ja häiriötilanteista. Tämä tutkimus on tapaus-tutkimus Hämeenlinnasta, jossa Hämeenlinnan kaupunki osallistuu vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen. Hämeenlinnassa sijaitsee Vapaaehtoiskeskus Pysäkki, joka on Hämeenlinnan kaupungin ja Hämeenlinna-Vanaja seurakunnan yhteistuottama vapaaehtoistoiminnan keskus. Tutkimus tavoittelee kokonaisvaltaista ymmärrystä siitä, miten paikalliseen resilienssi ilmenee Hämeenlinnassa vapaaehtoistoiminnan ja kaupunkihallinnan keinoin sekä mitkä tekijät tukevat ja heikentävät paikallista resilienssiä Hämeenlinnassa.

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä, sillä tutkittava ilmiö on moniulotteinen ja tämä tutkimusmenetelmä tukee parhaiten tutkielman tavoitetta. Aineistona tutkielmaan on Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vapaaehtoiset, joiden näkemyksiä kartoitettiin kyselylomakkeella. Kyselyn rinnalla toteutettiin täydentävä ryhmähaastattelu Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilöstölle.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vapaaehtoistoiminta ja kaupunkihallinnan kytkeytyvät paikalliseen resilienssin, pääosin resilienssiä edistävänä. Tulokset osoittavat, että yhteistyö eri toimijoiden välillä, kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle sekä vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen nähdään olevan keskeisiä muutosjoustavuutta tukevia tekijöitä. Nämä muutosjoustavuutta tukevat tekijät voidaan nähdä osana kaupunkihallintaa, sillä kaupunkihallinta perustuu kaupunkien haasteiden ratkaisemiseen yhteistyöllä eri toimijoiden välillä sekä se tunnistaa vapaaehtoistoiminnan keskeisen aseman osana haasteiden ratkaisemista. Tulokset osoittavat, että Hämeenlinnassa paikallista resilienssiä heikentävät tekijät ovat epäselvä viestintä, jäykät toimintatavat ja byrokratia sekä resurssipula.

AVAINSANAT: resilienssi, paikallishallinto, vapaaehtoistyö, vapaaehtoiset

Sisällys

1	Johdanto	7
1.1	Tutkimuksen tavoite ja keskeiset käsitteet	8
1.2	Tutkimusongelman esittely	10
1.3	Aihetta käsittelevät aiemmat tutkimukset	12
1.4	Tutkielman rakenne	13
2	Hämeenlinna tapaustutkimuksena	14
2.1	Vapaaehtoistoiminta Suomessa	17
2.1.1	Vapaaehtoistoiminnan johtaminen	19
2.1.2	Vapaaehtoistoiminnan haasteet ja sääntely	20
2.2	Vapaaehtoistoiminta tutkimuskirjallisuudessa	22
2.3	Vapaaehtoistoiminnan järjestäminen muissa kunnissa	24
3	Teoreettinen viitekehys: kaupunkihallinta ja resilienssi	27
3.1	Kaupunkihallinnan idea	27
3.2	Yhteistuotanto ja yhteiskehittäminen	30
3.3	Resilienssi käsitteenä	33
3.4	Paikallisen resilienssin ainesosat	35
3.4.1	Paikkaperustainen resilienssi	35
3.4.2	Yhteisöllinen resilienssi	36
3.4.3	Paikallinen resilienssi	39
3.5	Suosituksia viranomaisille resilienssin lisäämiseksi vapaaehtoistoiminnan ja kaupunkihallinnan kontekstissa	42
4	Metodiluku	47
4.1	Kyselylomakkeen esittely	49
4.2	Ryhmähaastattelu Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilökunnalle	50
5	Analyysi osuus ja tulokset	52
5.1	Vapaaehtoiskeskus Pysäkki vapaaehtoistoiminnan kontekstissa	53
5.2	Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vaikutusmahdollisuudet ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa Hämeenlinnassa	61

5.3	Resilienssi Hämeenlinnassa	66
6	Johtopäätökset	75
6.1	Keskeiset havainnot ja pohdinta	75
6.2	Kehitysehdotukset	78
6.3	Tutkimuksen rajoitukset ja esteet	80
6.4	Jatkotutkimusehdotukset	80
	Lähteet	82
	Liitteet	91
	Liite 1. Kyselylomake	91
	Liite 2. Ryhmähaastattelun runko	98

Kuvat

- Kuva 1.** Koko Hämeenlinnan kartta, jossa punaisella merkittynä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintoja, kuten kimppekävelyt ja ryhmätoiminnot. Näin ollen osoitetta kohden on useampia toimintoja. Kartan tehnyt Opaskartta@Hämeenlinnan kaupunki 2026... 14
- Kuva 2.** Kartta Hämeenlinnan keskusta alueesta. Punaisella merkitty Vapaaehtoiskeskus Pysäkin ryhmätoiminnot ja kimppekävelyt. Osoitetta kohden on useampia toimintoja. Kartan tehnyt Opaskartta@Hämeenlinnan kaupunki 2026. 16

Kuviot

- Kuvio 1.** Vapaaehtoistoiminnan eri muodot perustuen Laimion ja Välimäen teokseen Vapaaehtoistoiminta kehittyi (2022, s. 11–12)..... 18
- Kuvio 2.** Yhteisöllinen resilienssi, perustuen Kruse ja muiden (2017, s. 2325) määritelmään 38
- Kuvio 3.** Paikallisen resilienssin rakentuminen..... 41
- Kuvio 4.** Vastaajien mukanaoloaika Vapaaehtoiskeskus Pysäkin järjestämässä vapaaehtoistoiminnassa. 53
- Kuvio 5.** Kuinka paljon vastaajat antavat aikaansa vapaaehtoistoiminnalle 54
- Kuvio 6.** Vapaaehtoistoiminnan vastuiden ja velvollisuuksien selkeys vastaajille. 55
- Kuvio 7.** Vastaajien näkemys vapaaehtoistoiminnan eri muotojen tarpeelle Hämeenlinnassa 56
- Kuvio 8.** Vastaajien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan omalla asuinalueella..... 57
- Kuvio 9.** Vastaajien näkemykset vapaaehtoistoiminnan tarjonnan ja tarpeen kohtaamisesta Hämeenlinnassa 58
- Kuvio 10.** Kyselytutkimuksen väitteitä vapaaehtoistoiminnasta Hämeenlinnassa. 60
- Kuvio 11.** Yhteistyön toimivuus vastaajien näkökulmasta vapaaehtoisen, apua tarvitsevan ja Pysäkin henkilökunnan kanssa..... 61
- Kuvio 12.** Hämeenlinnan kaupungin yhteistyöverkostot vastaajien näkökulmasta..... 62
- Kuvio 13.** Kyselytutkimuksen väittämiä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan koordinoimisesta. 63

Kuvio 14. Vapaaehtoisten kokemukset vaikutusmahdollisuuksista Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaan	65
Kuvio 15. Vastaajien kokemus Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan merkittävydestä eri aikoina.	66
Kuvio 16. Vastaajien näkemykset muutosjoustavuutta tukevista tekijöistä koko Hämeenlinnassa.	68
Kuvio 17. Vastaajien näkemykset resilienssiä heikentävistä tekijöistä koko Hämeenlinnassa.	70
Kuvio 18. Kyselytutkimuksen väittämiä Hämeenlinnasta resilienssin kontekstissa ja vastaajien vastaukset.....	71
Kuvio 19. Vastaajien suhtautuminen toimenpidesuositukseen	73

1 Johdanto

Viime vuosien kriisit ovat koetelleet kykyämme muutosjoustavuudessa eli resilienssissä. Korona pandemia nosti resilienssi teeman yhteiskunnalliseen keskusteluun ja pandemia osoitti, kuinka keskinäisriippuvainen maailma on (Dufva ja muut, 2020, s. 69). Poikkeusoloihin liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisia Suomessa, kun kamppailemme samanaikaisesti valtion kasvavan velkaantumisen sekä Ukrainan sodan kanssa (Linnakangas & Isotalo, 2024, s. 6). Suomessa kamppaillaan myös vinoutuneen ikärakenteen kanssa, sillä Suomen väestö ikääntyy hälyttävää vauhtia, samalla kun syntyvyys sekä kuolleisuus on alentunut (Lahdenperä, 2023, s. 9). Näin ollen Suomessa on valtavia haasteita, joita tulisi ratkaista tai niiden kanssa sopeutua elämään. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa laajat kriisit vaikuttavat alueilla eri tavoin, mikä korostaa paikallisen resilienssin merkitystä. Paikallinen näkemys on tärkeä, koska sillä tasolla ihmisille konkretisoituu ilmiöt ja suuret kehityskulut; paikallinen taso sietää, sopeutuu ja ratkaisee ilmiöitä (Mäenpää ja muut, 2025, s. 13). Tässä tutkielmassa keskityn paikalliseen resilienssiin ja siihen, kuinka se ilmentyy kaupunkihallinnan ja vapaaehtoistoiminnan teemojen keinoin Hämeenlinnassa.

Suomessa on runsaasti vapaaehtoistoimintaa, osin siksi, että olosuhteet ovat pakottaneet yhteiskunnallisten tehtävien hoitamiseen vapaaehtoistoiminnalla (Hoffren, 2023). Vapaaehtoistoiminta on merkittävää Suomessa, sillä useampi kuin joka kolmannes suomalainen on jossain kohtaa elämäänsä osallistunut vapaaehtoistoimintaan (Karreinen ja muut, 2010, s. 5). Vapaaehtoistoiminnalla on merkitystä niin vapaaehtoiselle itselleen, toiminnan vastaanottajalle, vapaaehtoistoimintaa järjestävälle yhteisölle sekä koko palvelujärjestelmään. Vapaaehtoistoiminta vaikuttaa välillisesti myös laajemmin eri toimijoiden lähiverkostoihin sekä yhteiskunnalliset vaikutukset ovat merkittävät. (Laimio & Välimäki, 2011, s. 19). Vapaaehtoistoiminta syntyy ihmisten halusta auttaa muita ja sitoutumista toimia asioiden hyväksi (Eskola & Kurki, 2001, s. 83). Edellä esitetyn perusteella vapaaehtoistoimintaa on paljon Suomessa ja sillä on suuri merkitys verkostomaisessa yhteiskunnassamme, sillä vapaaehtoistoiminnan vaikutukset yltävät koko yhteiskuntaan.

Kansalaistoiminta muuttuu jatkuvasti, nykyään kansalaistoimintaa tapahtuu enemmän internetissä ja spontaanisti kuin ennen saatettiin liittyä järjestön jäseneksi ja sitä kautta sitoutua vapaaehtoistoimintaan (Laimio & Välimäki, 2011, s. 9). Toimintaan sitoutumattomuus on todettu ongelmaksi Oikeusministeriön Vapaa hankkeen selvityksessä (Alanko ja muut, 2023, s. 88). Toisaalta oikeusministeriön selvityksessä (2025, s. 10) todetaan, ettei jäsenmäärän lasku suoraan kerro toimintaan osallistuneiden määrän muutoksesta. Jäsenmäärän laskuun voi vaikuttaa myös järjestötehtävien työllisyys, sillä ihmiset eivät ole valmiita ilman palkkaa tekemään edes puolta päivää viikossa järjestön eteen, vaikka henkilö olisikin aatteen puolesta (Karreinen ja muut, 2010, s. 10–11). Täten voimme todeta, että jäsenmäärä ja toimintaan sitoutuminen ovat laskussa. Tätä voidaan osakseen selittää järjestötoiminnan työllistävällä vaikutuksella.

Kuntalain 1§ mukaan kunnan yksi tehtävistä on edistää hyvinvointia (Finlex, n.d.) Hämeenlinnan kaupungilla on Vapaaehtoiskeskus Pysäkki, joka ei ole lakisääteistä palvelua vaan koostuu kaupungin organisoimana itsenäisistä toimijoista. Kunnan rooli on merkittävä paikallisessa vapaaehtoistoiminnassa, sillä kunnan nähdään luovan toimintaedellytyksiä paikalliselle vapaaehtoistoiminnalle (Lahdenperä, 2023, s. 63). Hämeenlinnan kaupungin ylläpitämä Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ei ole lakisääteinen palvelu vaan kaupungin yhteistyössä seurakunnan kanssa koordinoima kokonaisuus, joka perustuu itsenäisten toimijoiden yhteistyöhön. Kuntalain mukaan kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia, ja kunnan rooli vapaaehtoistoiminnassa onkin keskeistä, sillä kunta luo paikalliselle vapaaehtoistoiminnalle edellytykset ja tukea, joiden varaan toiminta voi rakentua.

1.1 Tutkimuksen tavoite ja keskeiset käsitteet

Tämä pro gradu -tutkielma tarkastelee paikallisen resilienssin ilmentymistä Hämeenlinnassa vapaaehtoistoiminnan sekä kaupunkihallinnan teemojen avulla. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva kaupungin toiminnasta sekä Pysäkin merkityksestä paikallisen

resilienssin vahvistamisessa. Tutkielma näkee resilienssi - ja kaupunkihallinta käsitteen tukevan toisiaan, sillä kaupunkihallinnan periaatteisiin kuuluu kaupungin kyvykkyys selviytyä muutoksista ja kriiseistä (Edelenbos, 2025, s.3–4). Näin ollen resilienssin idea näkyy kaupunkihallinnassa. Keskeisiä käsitteitä tutkielmassa ovat resilienssi, paikallinen resilienssi, kaupunkihallinta, vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoinen.

Resilienssi: Resilienssi on yhteiskunnan kyky palautua ja vahvistua yllättävistä tilanteista (Cook ja muut, 2014, s. 3). Yhteiskunnan resilienssi syntyy yhteiskunnassa toimivien yhteisöjen, yksilöiden ja organisaatioiden kautta (Salo, 2020, s. 80). Resilienssiä voidaan tarkastella eri näkökulmista, kuten kunnan, yhteiskunnan tai yksilöiden perspektiivistä (Airaksinen, 2016). Resilienssi on dynaaminen prosessi, joka kattaa häiriöihin varautumisen, niiden tunnistamisen sekä niistä toipumisen. Siihen kuuluu oppiminen aikaisemmista kokemuksista, tiedonvaihto ja yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä institutionaalisten heikkouksien korjaaminen. Lisäksi resilienssi edellyttää johtajuuden kehittämistä, sosiaalisten verkostojen hyödyntämistä ja huomion kiinnittämistä erityistä kansalaisiin, joiden arjen, toimeentulon sekä hyvinvoinnin taso on heikentynyt. (Prezelj ja muut, 2017, s. 118).

Paikallinen resilienssi: sisältää sekä paikkaperustaisen että yhteisöllisen resilienssin keskeiset piirteet. Tunnistaa hallinnon, yhteisöjen sekä paikan luoman muutosjoustavuuden kohdata muutoksia, häiriö- tai kriisitilanteita ja palautuu niistä. Kaupunkien kontekstissa resilienssistä puhutaan paikallisena resilienssinä, jossa korostuu Savichin (2007, s. 193–196) mukaan hallinnon merkitys, sillä hallinto tukee ja ylläpitää resilienssiä eri tasoilla kaupungeissa.

Kaupunkihallinta: Kaupunkihallinta pyrkii vastaamaan kaupunkien haasteisiin yhteistyöverkostojen avulla, jossa julkiset sekä yksityiset toimijat yhteistyössä. Kaupunkihallinta tavoittelee kaupunkien vahvaa kykyä selviytyä muutoksista, kriiseistä, ehkäistä kaupunkielämän pirstaloitumista sekä edistää oikeudenmukaista ja osallistavaa päätöksentekoa. (Edelenbos, 2025, s.3–4).

Vapaaehtoistoiminta: Suomessa vapaaehtoistoiminnan ja vapaaehtoistyötä ei ole tarkasti määritelty, mutta on tutkittu käsitteiden tulkintaeroja. Vapaaehtoistyön käsite koetaan tarkoittavan erottavaa tekijää organisaatiossa, jossa osa saa palkkaa ja osa ovat palkattomia eli vapaaehtoiset. (Lahdenperä, 2023, s. 13). Tutkielmassa käytetään pelkästään vapaaehtoistoiminnan käsitettä, sillä vapaaehtoistyö ei sovellu tutkielman kontekstiin. Vapaaehtoistoiminnan käsite koetaan laajempänä ilmiönä, joka kattaa muun muassa hyvänteon, toisten auttamisen, yhteisöstä huolehtimisen sekä toimii välineenä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (Lahdenperä, 2023, s. 13). Vapaaehtoistoiminta on kansalaistoimintaa, joka perustuu vapaaehtoisuuteen (Mäenpää ja muut, 2025, s. 47). Vapaaehtoistoiminta tapahtuu ilman palkkiota ja palkkaa, täysin omasta vapaasta tahdosta (Willberg, 2015, s. 4). Vapaaehtoistoiminta voi olla organisoitumatonta ja spontaania tai jonkun tahon järjestämää, kuten järjestön, kunnan, yrityksen, valtion tai uskonnollisen yhdyskunnan organisoimaa (Willberg, 2015, s.4).

Vapaaehtoinen: Vapaaehtoisiksi ryhdytään usein halusta auttaa muita ja kokea itsensä hyödylliseksi, mutta myös oppiakseen uutta, tutustuakseen uusiin ihmisiin, yhteisöllisyyden kokemuksen saamiseen sekä yleisen vaihtelun ja virkistyksen vuoksi (Willberg, 2015, s.5). Vapaaehtoistoiminnalla on merkitystä niin vapaaehtoiselle itselleen, toiminnan vastaanottajalle, vapaaehtoistoimintaa järjestävälle yhteisölle sekä koko palvelujärjestelmään (Laimio & Välimäki, 2011, s. 19).

1.2 Tutkimusongelman esittely

Tämän tutkimuksen taustana on monikriisitilanne sekä Suomen omat haasteet, kuten ikääntyvä väestö, heikko talous sekä julkisen sektorin sopeuttamistarve. Nämä haasteet luovat aivan uuden kysymyksen sille, mitä julkisen toiminnan johtaminen on ja mitkä asiat kuuluvat julkisen sektorin hoidettavaksi. Ikäihmisten toimintakyvyn sekä hyvinvoinnin tukeminen on yksi tärkeimmistä asioista ikääntyvässä Suomessa (Jyväkorpi ja muut,

2020, s. 342). Vapaaehtoiskeskus Pysäkin tavoitteena on tukea ikäihmisten kotona asu-
mista mahdollisimman pitkään, jolloin Vapaaehtoiskeskus Pysäkki pyrkii osaltaan vastaa-
maan ikääntyvän Suomen haasteisiin. Vaikka Vapaaehtoiskeskus Pysäkin tavoite on juuri
ikäihmisissä, tämä tutkielma pyrkii selvittämään Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vaikutusta
paikalliseen resilienssiin koko Hämeenlinnan alueella.

Tuore Valtioneuvoston tutkimus osoittaa, että kansalaistoiminta on merkittävää, kun va-
raudutaan häiriöihin ja niistä selviydytään. Etenkin kunnat, joissa tehdään yhteistyötä
paikallisyhdistyksien kanssa ovat muutosvalmiimpia verrattuna alueisiin, joissa kunnat,
paikallisyhdistykset sekä ihmisryhmät ovat etäisiä toisistaan. (Mäenpää ja muut, 2025, s.
10–19). Edellä mainittu tutkimus ei kuitenkaan täysin tunnista kuntaa myös vapaaehtois-
toiminnan järjestäjänä, jota Vapaaehtoiskeskus Pysäkki osakseen on, sillä toiminnan jär-
jestämisessä on mukana Hämeenlinnan kaupunki. Aiemmat tutkimukset osoittavat, että
vapaaehtoistoiminta on merkittävää yhteisöjen sosiaalisessa kestävyudessa sekä kriisin-
sietokyvyssä (ks. Lahdenperä, 2023; Alanko ja muut, 2024; Grotluschen, 2018; Tiittanen
& Turjamaa, 2022). Näin ollen tutkimukset tunnistavat kansalaistoiminnan vaikututtavan
positiivisesti resilienssiin.

Tutkimukset ovat keskittyneet pääasiassa joko kansainvälisesti, kansallisesti tai yhteisöi-
hin. Näin ollen tässä tutkielmassa haluan perehtyä juuri yksittäiseen kaupunkiin, jossa
kaupunki on osana vapaaehtoistoiminnan järjestämistä. Siksi tämä tutkielma on tehty
tapaustutkimuksena Hämeenlinnasta. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää paikallista
resilienssin ilmentymistä kaupunkihallinnan ja vapaaehtoistoiminnan kautta Hämeenlin-
nassa.

Tutkimuksen tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Kvalitatiivinen
tutkimusmenetelmä kuvailee todellista elämää ja sisältää perusajatuksena sen, että to-
dellisuutta on monenlaista (Hirsjärvi ja muut, 2004, s.151). Kvalitatiiviselle tutkimukselle
on tyypillistä kokonaisvaltainen tiedon hankinta, jossa aineisto kerätään ihmisiltä, koh-
dejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja hyödynnetään laadullisia menetelmiä

(Hirsjärvi ja muut, 2004, s.155). Tutkimuksen pääasiallisena aineistona on kysely vapaaehtoisille. Ryhmähaastattelu toimii täydentävänä aineistonkeruumenetelmänä, sillä ilman sitä tutkimusaineisto ei ollut yksin riittävä tutkimuksen tavoitteeseen vastaamiseksi.

Tutkimuskysymyksiä minulla on:

1. Miten kaupunkihallinta ja vapaaehtoistoiminta kytkeytyvät paikallisen resilienssin ilmentymiseen Hämeenlinnassa?
2. Millaisia paikallista resilienssiä tukevia ja heikentäviä asioita vapaaehtoiset tunnistavat Hämeenlinnassa?

1.3 Aihetta käsittelevät aiemmat tutkimukset

Resilienssiä Suomen kaupunkien kontekstissa on tutkittu varsin vähän, vaikka kansainväliset tutkimukset tunnustavat yhteisöllisen resilienssin olevan keskeistä kriisinkestävyydelle (Mäenpää ja muut, 2023, s. 7). Tuoreita tutkimuksia aiheesta vapaaehtoistoiminnan vaikutuksesta resilienssiin on tehty valtiohallinnon tasolta, sillä mm. Mäenpään ja muiden (2025) tutkimusraportti vapaaehtoistoiminnan vaikutuksesta resilienssiin on osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarjaa. Toinen huomattava tutkimus aiheesta valtiohallinnossa on Lahdenperän (2023) toteuttama, Oikeusministeriön selvitys vapaaehtoistoiminnan vaikutuksesta ikääntyneen arkeen. Vapaaehtoistoimintaa osana resilienssiä on tutkittu myös kansainvälisesti, sillä Gong ja muiden (2026, s. 1–2) tutkimuksen mukaan erilaisissa kriisitilanteissa vapaaehtoistoiminta on merkittävä osa kriisistä selviytymistä ja palautumista.

Vapaaehtoistoimintaa tutkitaan myös lähes vuosittain Kansalaisareenan, Kirkkohallituksen ja Opintokeskus Siviksen teettämällä tutkimuksella, jonka tuottaa Taloustutkimus. Tutkimus on toteutettu vuosina hieman eri nimellä *Vapaaehtoistyö Suomessa* 2010, 2011, 2015, 2018, 2021 ja 2024 (Kansalaisareena, n.d.). Näissä tutkimuksissa selvitetään vapaaehtoistoimintaan osallistumista Suomessa (Kansalaisareena, n.d.).

Suomea on tarkasteltu myös kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa, kuten Raision ja muiden (2025) *Beneath the Surface: Spontaneous Volunteering and Its Perceived Role in Shaping Community Resilience in National Defence* ja Grotlüscheninin (2018) *The narrative of 'equality of chances' as an approach to interpreting PIAAC results on perceived political efficacy, social trust and volunteering and the quest for political literacy*. Raision tutkimuksessa keskitytään Suomen kontekstiin vapaaehtoistoiminnassa ja taas Grotlüschen tutkimuksessa (2018) tarkasteltiin eri maiden välisiä eroja siinä, miten lukutaito vaikuttaa ihmisten osallistumiseen vapaaehtoistointaan.

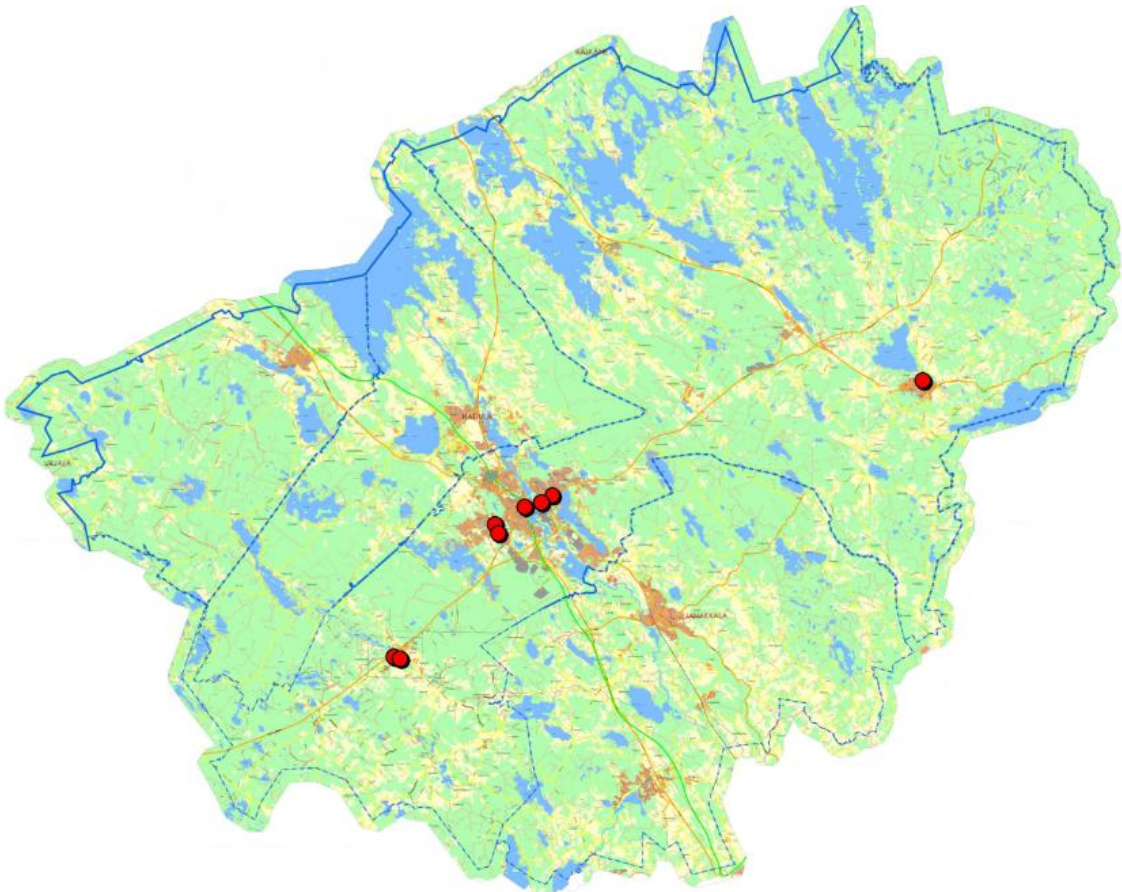
1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielmassa on 6 päälukua. Tutkielman aloittaa johdanto, jossa esitellään tutkimuksen tausta, aihe, tavoite ja tutkimuskysymykset. Toisessa pääluvussa tutkielma tarkastelee vapaaehtoistointaa kokonaisvaltaisesti. Pääluku on jaettu alaotsikoihin, joissa syvenytään tutkielman kannalta relevantteihin asioihin, kuten vapaaehtoistointaan Suomessa, tutkimuskirjallisuuteen sekä luvun lopuksi esitellään verrokkikaupunkien tapoja järjestää ja organisoida vapaaehtoistointaa. Kolmas pääluku käsittelee teoreettista viitekehystä: resilienssiä sekä kaupunkihallintaa. Kolmas pääluku on myös jaettu alaotsikoihin, jotka syventävät teoreettista viitekehystä.

Neljäs pääluku kertoo tutkielman metodin ja kuvaa tutkimusmenetelmät. Neljännessä pääluvussa esitellään kyselylomake, ryhmähaastattelun teemat ja aiheet. Viides pääluku on analyysiosuus, jossa kerrotaan tulokset sekä analysoidaan niitä. Tutkielman päättää johtopäätös osuus, jossa kerrotaan keskeiset havainnot, vastataan tutkimuskysymyksiin, esitellään kehitysehdotuksia, kerrotaan tutkimuksen rajoituksista sekä jatkotutkimusehdotuksia.

2 Hämeenlinna tapaustutkimuksena

Tämä tutkielma on tapaustutkimus Hämeenlinnasta. Tapaustutkimus sopii Hämeenlinnan kontekstiin, sillä tapaustutkimuksen kohteena voi olla muun muassa kaupunki (Valli & Aarnos 2018). Tapaustutkimus nähdään olevan ennemminkin lähestymistapa tiettyyn aineistoon (Eriksson & Koistinen, 2005, s. 4). Tutkimus tarkastelee Hämeenlinnassa toimivan Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vaikutusta paikalliseen resilienssiin. Tapaustutkimuksessa on oleellista se, että aineistoa on runsaasti ja aineisto käsitellään sen todellisessa viitekehyksessä ilman, että tapaustutkimus irrotetaan kontekstistaan (Puusa ja muut, 2020). Ja näin tehdään myös tässä tutkielmassa, sillä Hämeenlinnan Vapaaehtoiskeskus Pysäkkiä tutkitaan sen luonnollisissa olosuhteissa.

Kuva 1. Koko Hämeenlinnan kartta, jossa punaisella merkittynä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintoja, kuten kimppekävelyt ja ryhmätoiminnot. Näin ollen osoitetta

kohden on useampia toimintoja. Kartan tehnyt Opaskartta@Hämeenlinnan kaupunki 2026.

Hämeenlinnan kaupunki on perustettu vuonna 1639 kaupungin pinta-ala on 1786 km² maata ja vesipinta-ala on 246 km². Hämeenlinnan kaupungin koosta kertoo myös ympärysmittauksen tulos 455 km. Hämeenlinnassa oli asukkaita 31.12.2025 68 622. (Hämeenlinnan kaupunki, 2026A).

Hämeenlinnan kaupunki on yksi suurimmista työnantajista Kanta-Hämeessä. Kaupungin-hallinto koostuu toimialajohtajista sekä kaupunginjohtajasta, joka vastaa konsernipalveluiden johtamisesta, kaupungin talous- ja henkilöstöpolitiikasta sekä strategisesta toiminnasta. Hämeenlinnan kaupungilla on myös noin neljäkymmentä tytäryhteisöä, jotka ovat muun muassa osakeyhtiöitä, säätiöitä ja kuntayhtymiä. (Hämeenlinnan kaupunki, 2026B).

Hämeenlinnan kaupunginvaltuustossa on 51 jäsentä ja valtuusto jakaantuu seuraavasti: Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue SDP 18 jäsentä, Kansallinen kokoomus 15 jäsentä, Perussuomalaiset 4 jäsentä, Vihreä liitto 4 jäsentä, Suomen keskusta 4 jäsentä, Vasemmisto 3 jäsentä ja Suomen Kristillisdemokraatit 2 jäsentä (Hämeenlinnan kaupunki, 2026C). Hämeenlinnan talous on ollut jo kolme vuotta ylijäämäinen pitkän alijäämäisen ajanjakson jälkeen ja nyt Hämeenlinnassa pohditaan suuria kaupunkikehityksen askeleita, kuten uuden keskustakampuksen rakentamista, kaupungin talon purkua ja uuden rakentamista sekä Hämeensaaren alueen kohtaloa (Kokko, 2025). Hämeensaaren alueelle on vuosien aikana ollut paljon erilaisia suunnitelmia, jotka ovat kariutuneet rahaan (Piri-Lahti, 2026). Varhaisimmat suunnitelmat ovat vuodelta 1832, mutta Hämeensaaren maa-aineksen päälle on vaikea rakentaa, sillä se on entistä niitty- ja tulva-aluetta, joka luo lisäkustannuksia (Piri-Lahti, 2026).

Vapaaehtoiskeskus Pysäkki on Hämeenlinna-Vanaja seurakunnan ja Hämeenlinnan kaupungin yhteistyössä järjestämä vapaaehtoistoiminnan keskus (Hämeenlinna-Vanaja

seurakunta, n.d.). Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, lisää yhteisöllisyyttä sekä edistää yhteisön hyvinvointia (Hämeenlinnan kaupunki, 2026D). Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tavoittelee ikäihmisten kotona asumista sekä hyvinvoinnin ylläpitoa, kuten apua asioinnissa tai ulkoilussa sekä Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tarjoaa tiloja keskusteluun ja toimintaan (Hämeenlinna-Vanaja seurakunta, n.d.). Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä tarjotaan useita mahdollisia keinoja osallistua vapaaehtoistoimintaan ja antaa aikaa vapaaehtoistoiminnalle, kuten digiasioiden kanssa auttaminen, liikuntaan innostaminen, kertaluonteisia vapaaehtoistehtäviä, ulkoilu- ja jutteluseuraa sekä ryhmätoimintaa (Hämeenlinnan kaupunki, 2026D).

Kuva 2. Kartta Hämeenlinnan keskusta alueesta. Punaisella merkitty Vapaaehtoiskeskus Pysäkin ryhmätoiminnot ja kimppekävelyt. Osoitetta kohden on useampia toimintoja. Kartan tehnyt Opaskartta@Hämeenlinnan kaupunki 2026.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Hämeenlinnan kaupungin ja Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa sekä sitä, miten niiden toiminta kaupunkihallinnan keinoin vaikuttaa paikallisen resilienssin muodostumiseen. Tutkimus toteutetaan vuoden 2026 aikana. Tapaukseksi Vapaaehtoiskeskus Pysäkki on valittu, koska Vapaaehtoiskeskus Pysäkki toimii

yhdistävänä tekijänä julkisen hallinnon ja kansalaistoiminnan sekä vapaaehtoistoiminnan välillä.

2.1 Vapaaehtoistoiminta Suomessa

Suomalaiset ovat hyvin aktiivisia vapaaehtoistoimijoita ja järjestötoimijoita (Mäenpää ja muut 2023, s. 17). Vapaaehtoistoiminnalla on useita hyötyjä julkiselle sektorille. Vapaaehtoistoiminta auttaa kaventamaan julkisia menoja, pitämään palvelut edullisina, täydentää palveluita, parantaa resurssien mobilisaatiota, parantaa sosiaalista koheesiota, kasvattaa resilienssiä sekä sosiaalista pääomaa (OECD, 2024). Samansuuntaisia hyötyjä esittää myös Ivonchyk (2019), jonka mukaan vapaaehtoistoiminta tukee julkista sektoria muun muassa kustannussäästöjen, paremman asiakasymmärryksen ja palvelukapasiteetin laajentamisen kautta. Lisäksi se tuottaa hallinnollisia ja demokraattisia hyötyjä, kuten päätöksenteon legitimitetin vahvistumista, kansalaisten huomioimista päätöksenteossa sekä julkisen tuen kasvua (Ivonchyk, 2019). Edellä esitetyn perusteella vapaaehtoistoiminta näyttäytyy merkittävänä resurssina, joka tukee julkisen sektorin toimintaa ja vahvistaa yhteiskunnan kykyä sopeutua muutoksiin.

Hämeenlinnassa on hyvin koordinoitua vapaaehtoistoimintaa, sillä Hämeenlinnassa toimii Vapaaehtoiskeskus Pysäkki, joka on Hämeenlinnan kaupungin sekä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan yhteistyössä tuottamaa toimintaa. Vapaaehtoiskeskus Pysäkiltä voi pyytää apua omaan tai ikääntyneen arkeen. Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä vapaaehtoisuutta voi harrastaa kertaluontoisesti, kaveritoiminnalla tai osallistumalla yhteisölliseen ryhmätoimintaan. Vapaaehtoisen tarjoama apu voi olla digiasioissa, jutteluseuraa, liikuntaa tai muuten avustavissa tehtävissä, kuten esimerkiksi lampun vaihdossa. (Hämeenlinnan kaupunki, 2026D). Viranomaisten olisi keskeistä tunnistaa ja tunnustaa kansalaisten toimijuus sekä aktiivisesti pyrkiä kannustamaan vapaaehtoistoimintaan (Mäenpää ja muut, 2017, s. 46). Näin ollen Hämeenlinnan kaupungilla on monipuolista

vapaaehtoistoimintaa ja kaupungin aktiivinen rooli sen järjestämisessä voidaan nähdä osallistumista kannustavana tekijänä.

Vapaaehtoistoiminnan muotoja on erilaisia. Paikallinen kansalaistoiminta on kansalaislähtöistä toimintaa alueella tai yhteisössä ja toimintaa voi olla monenlaista. Kansalaistoiminta voi olla luonteeltaan kulttuurista, poliittista, yhteiskunnallista tai taloudellista. Yleensä toiminnalla tavoitellaan parantamaan jotakin asiaa, kuten paikallista yhteisöä, paikallisia palveluja, yhteisöllisyyttä, osallisuutta tai ylipäänsä hyvinvointia yhteisössä. (Mäenpää ja muut, 2025, s. 18). Vapaaehtoistoimintaa voidaan luokitella eri muotoihin, joka osoittaa vapaaehtoistoiminnan laajuuden, jota osoittaa kuvio 1.

Kuvio 1. Vapaaehtoistoiminnan eri muodot perustuen Laimion ja Välimäen teokseen Vapaaehtoistoiminta kehitty (2022, s. 11–12)

2.1.1 Vapaaehtoistoiminnan johtaminen

Vapaaehtoistoiminnan johtamisessa korostuu taito johtaa ihmisiä sekä asioita. Ihmisten johtamisessa pitää omata taitoa innostaa sekä motivoida muita. Asioiden johtamiseen kuuluu toiminnan suunnittelu, totuttaminen ja arviointi. (Laimio & Välimäki, 2011, s. 23). Vapaaehtoistoiminnan organisointi ja johtaminen on koettu Oikeusministeriön tutkimuksessa ehdottomaksi, jotta vapaaehtoistoiminta saavuttaa kaiken potentiaalinsa (Lahdenperä, 2023, s. 17). Tosin Mäenpään ja muiden (2025, s. 192) tutkimuksen mukaan verkostojen johtaminen sekä vapaaehtoistoiminnan koordinoiminen vaatii vielä kehittämistä. Tämän perusteella vapaaehtoistoiminnan johtaminen tunnistetaan tarpeena jo vuonna 2011, mutta uudemman tutkimuksen mukaan johtamisessa on vielä kehitettävää. Vapaaehtoistoiminnan luoma hyvinvointi on merkittävää, sillä Kansalaisareenan tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoiminnan arvo on lähes 3,2 miljardia euroa vuodessa (Hoffren, 2023, n.d.). OECD:n (2024, s. 6) raportin mukaan vapaaehtoistoiminnan arvo vastaa noin 1.9 % bruttokansantuotteesta jokaisessa OECD:n maassa. Näin ollen vapaaehtoistoiminta on merkittävä osa yhteiskuntaamme, ja vapaaehtoistoimintaa johtamalla sekä koordinoimisella saavutetaan hyvinvointia sekä arvonluontia.

OECD taas käsittelee vapaaehtoistoiminnan johtamista käsitteen vapaaehtoistoiminnan infrastruktuurin avulla, joka mahdollistaa ja tukee vapaaehtoistoimintaa yhteiskunnassa (2024, s. 24). Vapaaehtoistoiminnan infrastruktuurissa on erityisen tärkeää, jopa kulmakivenä kuvailtu, paikalliset vapaaehtoiskeskukset, joiden johtamistehtäviin kuuluu välitystoiminta, tuki vapaaehtoistoiminnan hallinnolle sekä digitaalisten työkalujen tarjoamista (OECD, 2024, s. 32–33). Myös Mäenpää ja muut (2023, s. 13) tunnistavat paikallisyhteisöjen tärkeyden, sillä paikallisilla yhteisöillä on erityistä tietotaitoa ja resursseja, kuten yhteys paikallisiin sekä paikallistuntemista, erityisesti paikalliset uskonnolliset yhdistykset katsotaan kokoavan ihmisiä yhteen, organisoivan vapaaehtoistoimintaa sekä ylläpitävät ja vahvistavan solidaarisuutta.

Johtaminen on hyvän keskeinen osa resilienssiä, sillä johtaminen korostuu Hyvösen ja Juntusen (2020, s. 77) resilienssiprosessikuvauksessa. Johtaminen on osa resilienssin ensimmäistä vaihetta eli vastustuskykyä (Juntunen & Hyvönen, 2020, s. 77). Johtamisen merkitys sekä koordinointi on hyvin tärkeää vapaaehtoistoiminnan jatkuvuudelle (Lahdenperä, 2023, s. 72). Myös OECD:n (2024, s. 21) raportin mukaan vapaaehtoistoimintaan sitouttamisen kannalta olisi tärkeää saada vapaaehtoiselle selkeä kuva omista vastuistaan ja tehtävistä sekä tunne siitä, että saavuttavat jotain merkittävää ja saavat siitä tunnustusta. Näin ollen johtamisella sekä vapaaehtoistoiminnan koordinoimisella on merkitystä sekä resilienssiin että vapaaehtoisen sitouttamiseen toiminnassa.

2.1.2 Vapaaehtoistoiminnan haasteet ja sääntely

Järjestötoimintaa ohjaavat sekä yleis- että erityislait. Sovellettava sääntely riippuu erilaisista tekijöistä, kuten järjestön toimialasta, henkilöstöstä, toiminnan luonteesta ja laajuudesta sekä mahdollisesta elinkeino- tai liiketoiminnasta. Kaikkia järjestöjä tai kaikkea järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa yhtenäistä sääntelyä ei ole, lukuun ottamatta yhteisö- ja oikeushenkilömuodon perusteella määräytyvää erityislainsäädäntöä. (Viertola, 2025, s.16). Usein vapaaehtoistoiminta on määritelty olevan yleishyödyllistä, joka haastaa esimerkiksi verotusta, jossa käsitellään tapaukset aina tapauskohtaisesti, sillä yleishyödyllisyyden kenttä on laaja, sisältäen erilaisia tapauksia (Valtiovarainministeriö, 2015, s.18). Täten voimme todeta, että vapaaehtoiskenttä on laaja eikä kaikissa asioissa pystytä yhtäläistämään sääntelyä.

Vuonna 2015 Valtiovarainministeriö sai valmiiksi raportin, joka käsittelee vapaaehtoistoiminnan koordinointia ja toimintaedellytyksiä sekä toiminnan haasteita. Raportilla nostetaan haasteeksi erityisesti tiedon puute sekä puuttuva vastuuministeriö. (Valtiovarainministeriö, 2015). Ruuskanen ja muut (2020, s.1) toteavat, että haasteita voisi ratkoa ottamalla kansalaistoimijoita entistä enemmän mukaan lainsäädäntöprosesseihin sekä suunnittelutyöhön, kun päätetään avustuslinjauksista. He tunnistavat myös pienten

vapaaehtoistoimintaan pohjautuvien yhdistyksien avun tarpeen, sillä pienet yhdistykset tarvitsevat apua avustusten hakemisessa, toiminnan kehittämisessä sekä hankehallinnossa. Vapaaehtoistoiminnan järjestäjät näkevät ongelmallisena selkeyden puutteen, erityisesti vapaaehtoisuuden vastuut ja velvollisuudet nähdään epäselkeänä (Valtiovarainministeriö, 2015, s.29). Tähän työryhmä ehdotti ratkaisuksi yhteisen tietosivu, jossa olisi ohjeistusta vastuista, vakuutuksista ja tietosuojakysymyksistä. Näin ollen työryhmä ei näe kaikkia ongelmia ratkottavaksi pelkästään sääntelyn muutoksilla.

Helsingin kaupunkiin kohdistuva resilienssi tutkimus osoittaa, että haasteena on systemaattinen resilienssiverkoston johtaminen sekä siihen liittyvät suunnittelu sekä resursien turvaaminen. Erityisesti ongelmaksi koettiin koordinoivan tahon puuttuminen, joka johti siihen, että paikalliset toimijarakenteet eivät kyenneet toimimaan tehokkaasti tai hyödyntämään yhtenäistä synergiaa, jolloin kaupunkilaisilla ei ollut yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua avun antamiseen tai saada sitä. (Mäenpää ja muut, 2023, s. 57). Näin ollen yhtenä haasteena on resilienssiverkostojen johtaminen vapaaehtoistoiminnan kontekstissa.

Oikeusministeriö mukaan kansalaisjärjestöt näkevät ongelmallisena kuntien harkinnanvaraisuuden tukea kansalaistoimintaa, sillä kunnilla ja hyvinvointialueilla on taloudellisia haasteita (Viertola, 2025, s.33). Näin ollen kunta nähdään enemmänkin toiminnan mahdollistajana eikä tuottajana. Vapaaehtoistyö.fi (2022) kyselytutkimuksen mukaan suurin osa vapaaehtoisista osallistuu vapaaehtoistoimintaan järjestön/yhteisön tai seurakunnan kautta ja kunnan kautta vain 15 %. Myöskään kuntalaki ei varsinaisesti velvoita kuntaa osallistumaan toimintaan, vaikka kunnan osallistuminen vapaaehtoistoimintaan nähdäänkin edistävän hyvinvointia, joka on kunnan lakisääteinen tehtävä (ks. johdanto).

Vapaaehtoistoiminnan haasteet tunnistetaan ja tunnistetaan myös se, ettei kaikkia asioita voida ratkaista sääntelyn purkamisella. Useat haasteet, joita tunnistetaan liittyvät erityisesti järjestöpohjaiseen toimintaan, jolloin voimme todeta, ettei kuntaa tunnisteta yhtenä vapaaehtoistoiminnan järjestäjänä. Toki, tämän voi osakseen selittää

vapaaehtoistyö.fi (2022) teettämällä tutkimuksella, jossa todettiin, että kunnan kautta osallistuu vain 15 % kyselyyn vastanneista. Kunta nähdään olevan vain vapaaehtoistoiminnan mahdollistaja, joka on hieman ongelmallista, sillä kunnat voivat osallistua monipuolisesti vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen.

2.2 Vapaaehtoistoiminta tutkimuskirjallisuudessa

Vapaaehtoistoimintaa on tutkittu kaupungeissa ja maaseuduilla sekä niiden eroja. Kaupungeissa on suurempi potentiaali osallistujiin, mutta raportin mukaan maaseutumaisilla alueilla on helpompaa saada vapaaehtoisia toimintaan mukaan. (Alanko ja muut, 2024, s. 19). Tämä haaste on erittäin mielenkiintoinen siihen nähden, koetaanko Hämeenlinnassa toiminta, miten, sillä Hämeenlinna on noin 60 000 asukkaan kaupunki, jossa yhdistyy kaupunkimaisuus sekä maaseutu.

Itä-Suomessa tutkittiin vuonna 2020–2021 yli 65-vuotiaiden osallisuuden vaikutuksia heille itselleen, jotka osallistuvat vapaaehtoistoimintaan. Ikääntyneet vapaaehtoiset kertoivat, että vapaaehtoistoiminta täytti sosiaalisen tyhjiön ja vahvistanut yhteisöllisyyden tunnetta. Tutkimustuloksissa painotetaan, että avainasemassa oli vapaaehtoisten tunne tulla kuulluksi, jolla oli vaikutusta sosiaaliseen pääomaan ja sitä kautta hyvinvointiin. (Tiittanen & Turjamaa, 2022, s. 2–7). Sosiaaliset suhteiden sekä ilmiöiden positiiviset kokemukset vaikuttavat merkittävästi ihmisen hyvinvointiin (Uusitalo & Hautakangas, 2023). Myös Willbergin (2015, s. 5) oppaassa todetaan, että vapaaehtoistoiminnassa mukana olevilla eläkeikäisillä on muihin saman ikäisiin verrattuna parempi terveys. Näiden tietojen valossa vapaaehtoistoiminnalla on merkittävä osuus henkilön omaan hyvinvointiin.

Etelä-Koreassa tutkittiin ikääntyneiden osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Tutkimustulokset osoittivat, että vapaaehtoistoiminnan keskeiset hyödyt, kuten merkityksellisyyden tunne, toisten auttamista koettu hyödyllisyys sekä yhteisöllisyys, edistivät

resilienssiä. (Lee ja muut, 2024, s. 718–719). Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että vapaaehtoistoiminnalla on merkitystä henkilön omaan resilienssiin.

Jyväkorven ja muiden (2020, s. 339–342) mukaan ensiarvoisen tärkeää on tukea ikäihmisten hyvinvointia ja toimintakykyä ikääntyvässä Suomessa, sillä kun toimintakyky sekä terveys heikkenee tarpeeksi, joutuu ihminen silloin ympärivuorokautiseen hoitoon. Yksilön resilienssille sekä hyvinvoinnille on keskeistä positiiviset kokemukset sekä tunteet, avun antaminen ja vastaanottaminen (Uusitalo & Hautakangas, 2023). Näin ollen yksilön resilienssiin vaikuttaa useat tekijät, mitä voidaan tukea vapaaehtoistoiminnan avulla.

Grotlüschen tutkimuksessa (2018, s.118–119) tutkittiin lukutaidon merkitystä siihen, osallistuuko ihminen vapaaehtoistoiintaan. Tutkimus tehtiin useassa eri maassa (yht. 23 valtiota), esimerkiksi Suomessa, Ranskassa, Itävallassa, USA:ssa, Venäjällä sekä Japanissa. Tutkimus osoittaa, että huonon lukutaidon omaavat henkilöt osallistuvat vapaaehtoistoiintaan vähemmän kuin ihmiset, joilla on hyvä lukutaito. Lukutaito ei ole kuitenkaan ainoa tekijä, joka selittää huonoa osallistumista, vaan siihen liittyy rakenteelliset sekä sosiaaliset syyt, kuten matala koulutus, maahanmuuttajatausta ja huono integraatio yhteiskuntaan (Grotlüschen, 2018, s. 118–119). Grotlüschenin (2018, s. 118–119) tutkimus osoittaa myös, että Suomessa on jonkin verran kuilua hyvin lukevien ja huonosti lukevien välillä, mutta Suomessa silti osallistutaan kummastakin joukosta hyvin paljon vapaaehtoistoiintaan ja näin pärjää kansainvälisessä vertailussa. On myös huomattava, että kyseinen tutkimus osoittaa, että vapaaehtoistoiintaan osallistumattomuuteen liittyy rakenteelliset ja sosiaaliset syyt.

Australiassa perustettiin vapaaehtoisten johdolla maastopalovalmiita naapurustoryhmiä, joille nimettiin omat koordinaattorit ja varakoordinaattorit. Toiminnan avulla jaettiin tärkeää tietoa, kuten karttoja ja ohjeita, sekä kannustettiin kotitalouksia laatimaan omat selviytymissuunitelmansa konkreettisten esimerkkien avulla. Maastopalon aikana naapurustoryhmät keräsivät tietoa siitä, aikovatko asukkaat jäädä vai evakuoitua. Tämä tieto välitettiin viranomaisille, mikä auttoi pelastushenkilökuntaa priorisoimaan alueita.

Maastopalon jälkeen alueelle perustettiin vapaaehtoisten avulla tukikeskus, joka tarjosi paikallista apua tilanteessa, jossa viranomaisresurssit olivat jo liian kuormittuneita. Vapaaehtoiset auttoivat esimerkiksi majoitusten järjestämisessä, vakuutusasioissa ja tukihakemusten tekemisessä sekä tarjosivat henkistä tukea. Tutkimus osoitti, että sitoutuneet ja osaavat vapaaehtoiset voivat tarjota merkittävää käytännöllistä ja psykologista tukea sekä edistää yhteisön toimintaa kriisin jälkeen. (Green ja muut, 2024, s. 98–101). Näin ollen vapaaehtoistoiminta voi vahvistaa merkittävästi paikallista resilienssiä kriisitilanteissa.

2.3 Vapaaehtoistoiminnan järjestäminen muissa kunnissa

Kuntien osallistuminen vapaaehtoistoimintaa on merkittävää, sillä kuntien alueella tai kunnan yhteistyöllä kansalaisjärjestöjen kanssa voidaan mahdollistaa asukkaiden vaikutamis-, osallistumismahdollisuuksia sekä lisätä vaikuttavuutta vapaaehtoistoiminnassa (Tornaeus ja muut, 2008, s. 153). Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen tarkastelu eri kaupungeissa tuo esiin kuntien väliset erot siinä, miten ne järjestävät ja tukevat vapaaehtoistoimintaa. Tutkielmassa esitellään ensin suuret kaupungit, joihin valikoitui Tampere ja Helsinki, jotka sijaitsevat noin tunnin ajomatkan päässä Hämeenlinnasta. Tämän jälkeen tutkielmassa esitellään verrokkikaupungit asukasluvultaan ja heidän tapansa osallistua vapaaehtoistoimintaan tai sen tuottamiseen. Verrokkikaupunkeina ovat asukasluvultaan Vaasa, Seinäjoki ja Rovaniemi.

Tampereen alueella toimii Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymän Mummon Kammari, joka on vanhustyön keskus, joka pyörii vapaaehtoistoiminnalla (Tampereen ev.lut seurakunnat, n.d.). Keskus valmentaa vapaaehtoisia tukemaan ikääntyneitä ihmisiä, jotka asuvat kotonaan tai hoitolaitoksissa (Willberg, 2015, s. 7). Näin ollen Tampereella vapaaehtoistoimintaa järjestää seurakunta ja vapaaehtoistoiminta keskittyy ikäihmisten tukemiseen.

Helsingin kaupungin (n.d.) tarjoamat vapaaehtoistoiminnan tehtävät ovat monipuolisia ja kattavat esimerkiksi kaveri- ja ystävätoiminnan, kertaluonteisen vapaaehtoistoiminnan, ikäihmisten parissa tehtävän toiminnan sekä kirjallisuuteen ja kirjastoon liittyvät tehtävät. Lisäksi tarjolla on lapsiin ja nuoriin, liikuntaan, mielen hyvinvointiin, monikulttuurisuuteen, oppimiseen ja opastukseen sekä osallisuuteen ja vuorovaikutukseen liittyviä tehtäviä. Vapaaehtoiset voivat osallistua myös taiteen ja kulttuuriin patissa tehtävään toimintaan, erilaisiin tapahtumiin, tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaan, vertaistukitoimintaan sekä ulkoiluun ja luontoon liittyviin tehtäviin.

Näiden tietojen valossa voimme todeta, että päällisin puolin Helsingissä on enemmän panostettu vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen ja ymmärretty toimialan laajuus, sillä kaupunki osallistuu vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen toisin kuin Tampereella, jossa vapaaehtoistoimintaa järjestää seurakunta. (Helsinki kaupunki, n.d.).

Vaasan kaupunki tarjoaa vapaaehtoistoimintaa kulttuuritehtävien parista. Vapaaehtoinen osallistuu tällöin tapahtumien järjestämiseen tai kulttuurikaverina/kulttuurikummina henkilölle. Kulttuurikaverit ovat vertaisohjaajia, jotka ovat perehtyneet kulttuuritarjontaan ja heitä voi kuka vain pyytää seuraksi erilaisiin kulttuurikohteisiin. Kulttuurikummit ovat kulttuurialan yhdistyksiä tai oppilaitoksia, jotka voivat ottaa kummikohdeksi kaupunginsairaalan osaston tai vaasalaisen palvelutalon sekä vieraila siellä säännöllisesti. (Vaasan kaupunki, n.d.). Vaasan toiminnassa on kuitenkin nähtävissä talkoo-, keräys- ja tapahtumatoimintaa, sillä Laimion ja Välimäen (2022, s. 12) mukaan kyseinen toiminta on yleensä yksittäistä.

Seinäjoen kaupunki tarjoaa vapaaehtoistoimintaa Kansalaiskampuksella, jossa vapaaehtoisen tehtävänä on olla opistokaveri tai vertaisohjaaja. Opistokaveri on tukihenkilö, joka auttaa harrastukseen henkilöitä, joille on haastavaa saatikka mahdotonta osallistua kursseille mukaan ilman tukea tai apua. Vertaisohjaajat ovat ryhmänohjaustehtävissä, palkattomana. (Seinäjoen kaupunki, n.d.). Tässä on nähtävissä osallistavaa

vapaaehtoistoimintaa, jossa keskeistä on, että vapaaehtoinen tukee osallistumista, esimerkiksi harrastustoimintaan (Laimio & Väimäki, 2017).

Rovaniemellä sijaitsee Kansalaistalo, joka on perustettu järjestöjen, STEA:n sekä Rovaniemen kaupungin tuella. Kansalaistalon arjesta vastaa Rovaniemen neuvokas, jota kuvataan yli 100 toimijan yhteenliittymänä. Vapaaehtoistoimintaa on tarjolla asiointikaverina, joka voi tarjota seuraa kauppa- tai lääkärikäynnille, ohjelmarenkaassa vapaaehtoinen pääsee esiintymään, lukumummina tai -vaarina toimija edistää lasten lukutaitoa ja tukihenkilötoimintaa, jossa voi toimia juttu- tai ulkoiluseurana. (Rovaniemen kansalaistalo, n.d.). Rovaniemen toiminnassa on nähtävissä useampaa vapaaehtoistoiminnan muotoa, sillä Rovaniemen palvelutarjonta on myös hyvin laaja.

Näin ollen voidaan todeta kuntien järjestävän hyvin erilaista vapaaehtoistoimintaa, joka näkyy myös vapaaehtoistoiminnan luokittelussa. Eri vapaaehtoistoiminnan muotojen tunnistaminen on tärkeää, jotta voimme ymmärtää millä tavoin vapaaehtoistoiminta täydentää julkisia palveluita ja vahvistaa kuntien paikallista toimintakykyä. Vapaaehtoistoiminnan selvittäminen eri kunnissa auttaa tutkielmassa myös hahmottamaan sen, onko kunnilla tyypillistä osallistua vapaaehtoistoimintaan, sillä se ei ole laissa määritelty velvoite. Hämeenlinnan verrokkikaupungit osallistuvat vapaaehtoistoimintaan, mutta vapaaehtoistoiminta malli ei ole missäkään kaupungissa täysin samanlaista.

3 Teorettinen viitekehys: kaupunkihallinta ja resilienssi

Kolmas luku käsittelee teoreettista viitekehystä eli kaupunkihallintaa sekä resilienssiä. Tässä luvussa tutustutaan laajasti kaupunkihallinnan ja resilienssin teemoihin tutkimuskirjallisuuteen pohjautuen. Ensimmäisessä alaluvussa kerrotaan kaupunkihallinnan ideasta sekä siitä kertovaa tutkimuskirjallisuutta. Toisessa alaluvussa tarkastellaan yhteistuotannon ja yhteiskehittämisen käsitteitä, jotka ovat osana kaupunkihallinnan ajatusta. Kolmannessa alaluvussa syvennyttään resilienssi käsitteeseen kokonaisvaltaisesti. Neljännessä alaluvussa tarkastellaan paikallisen resilienssin keskeisiä ulottovuuksia, kuten yhteisöllistä ja paikkaperustaista resilienssiä sekä paikallisuuden merkitystä. Viidennessä alaluvussa käsitellään viranomaisille osoitettuja suosituksia resilienssin lisäämiseksi. Tutkielma rajautuu erityisesti niihin suosituksiin, jotka liittyvät tutkielman kontekstiin eli vapaaehtoistoiminnan ja kaupunkihallinnan keinoihin resilienssin lisäämiseksi.

3.1 Kaupunkihallinnan idea

Kaupungeilla on useita ominaisuuksia. Ne kokoavat yhteen suuren määrän ihmisiä, teollisuutta ja tuotannontekijöitä, ja niitä voidaan tarkastella poliittisen toiminnan, sosiaalisen kehityksen, pääoman kasaantumisen sekä globaalien verkostojen keskeisinä solmukohtina. Kaupunkeja pidetään myös resurssivirtojen, materiaalien ja hallintoverkostojen solmukohtina, jotka ovat keskeisiä tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. (Song ja muut, 2023, s. 169–185). Kaupunkihallinnan idea nivoutuu myös vapaaehtoistoimintaan, sillä OECD (2024, s. 6) mukaan vapaaehtoistoiminnalla on keskeinen asema paikallisten sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristöön liittyvien haasteiden ratkaisemisessa. Vapaaehtoiset auttavat elävöittämään asuinalueita, vahvistamaan sosiaalista koheesiota ja kasvattaa yhteisöjen resilienssiä kriisejä vastaan (OECD, 2024, s. 6). Täten voimme todeta, että kaupunkihallinnan ideassa tunnustetaan vahvasti vapaaehtoistoiminnan merkitys.

Edelenbosin mukaan (2025, s. 3–4) kaupunkihallinta käsittelee kaupunkien haasteita yhteistyöverkostojen sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden avulla. Myös Pierre (1999, s. 372–376) korostaa yhteistyön keskeistä roolia kaupunkihallinnassa. Yhteistyö yksityisen sektorin ja kansalaisten kanssa, siihen liittyvät mahdollisuudet sekä poliittiset paineet tekevät kaupunkihallinnasta kaksisuuntaisen prosessin, jossa julkisen ja yksityisen sektorin välinen vuorovaikutus ohjaa hallintaa ((Pierre, 1999, s. 372–376). Myös Song ja muut (2023, s. 176–178) näkevät kaupunkihallinnon vuorovaikutteisena sosiaalisena prosessina, johon vaikuttavat monet tekijät, kuten kaupungin instituutiot, hallintorakenteet, resurssit, talous, osallistamisen vahvistaminen ja kulttuuriympäristö, jotka määrittävät kaupunkihallintaa. Kaupunkihallinnan tavoitteena Edelenbosin mukaan (2025, s.3–4) on:

1. Vastata monimutkaisen ja globalisoituneen yhteiskunnan haasteisiin, jotta kaupunki voisi selviytyä jatkuvista muutoksista ja kriiseistä.
2. Ehkäistä kaupunkielämän pirstoutumista tukemalla horisontaalista yhteistyötä eri toimijoiden välillä.
3. Edistää päätöksentekoon osallistumista ja yhteistyötä kansalaisten sekä yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa, jotta kaupunkielämä olisi mahdollisimman oikeudenmukaista, integroitunutta sekä sopeutumiskykyistä.

Pierre (1999) kertoo laajasti kaupunkihallinnan tavoitteista. Pierre näkee neljä pääkohtaa kaupunkihallinnan mallissaan. Ensimmäisenä piirteenä on yhteistyö julkisen ja yksityisen välillä, sillä kaupunkihallintoa pitäisi ymmärtää prosessina, joka yhdistää sekä koordinoi julkisia ja yksityisiä etuja. Keskeistä on paikallisten viranomaisten ja yksityisten toimijoiden välinen yhteistyö, jonka tavoitteena on edistää yhteisiä päämääriä ja vahvistaa hallinnon legitimitettä. Toinen keskeinen piirre on paikallishallinnon organisaatioiden merkitys, sillä niiden kyvykkyyksien ymmärtäminen on olennaista, koska ne muodostavat hallinnon keskeiset toimijat. Organisaatiot muokkaavat kaupunkihallintoa käytännöllä ja prosesseilla, jotka heijastavat paikallisia arvoja ja normeja. Kolmas keskeinen

piirre on institutionaaliset mallit ja arvot, jossa kaupunkihallinnon institutionaaliset järjestelyt määrittävät arvot, normit ja käytännöt, jotka ohjaavat kaupunkipoliittisia päätöksiä ja tuloksia. Ne kytkeytyvät laajempiin poliittisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja historiallisiin tekijöihin, ja pyrkivät selittämään eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä mallintamisen avulla. Viimeisenä piirteenä on havaittavissa kansallisen kontekstin vaikutus, joka vaikuttaa päätöksentekoon. Kansallinen politiikka ja valtion perinteet asettavat rajoitteita, vaikka viranomaiset tekevätkin itsenäisiä päätöksiä. (Pierre, 1999, s. 372–376).

Kaupunkihallinta tarkoittaa kaupunkien haasteisiin vastaamista yhteistyöverkostojen kautta, joissa julkiset ja yksityiset toimijat toimivat yhdessä. Sen tavoitteena on vahvistaa kaupunkien kykyä selviytyä muutoksista ja kriiseistä, ehkäistä kaupunkielämän pirstoutumista edistämällä horisontaalista yhteistyötä sekä lisätä osallistavaa ja oikeudenmukaista päätöksentekoa kansalaisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa. (Edelenbos, 2025, s.3–4). Kaupunkihallinnassa resilienssi on keskeinen teema, sillä yksi keskeinen tavoite on Edelenbosin (2025, s.3–4) mukaan kaupungin kyky selviytyä muutoksista sekä kriiseistä. Näin ollen kaupunkihallinta ja resilienssi nivoutuu toisiinsa, sillä hallinnon keinot, verkostot sekä päätöksenteko tukevat kaupungin ja sen yhteisöjen sopeutumiskykyä.

Näin ollen sekä Pierren että Edelenbosin näkemyksissä on paljon yhtäläisyyksiä, mutta myös eroavaisuuksia. Edelenbosin näkemyksessä kaupunkihallinta nähdään verkostomaisena kokonaisuutena, jolla on vaikutusta resilienssiin, jota taas Pierre ei täysin tunnista mallissaan. Pierre näkee kaupunkihallinnan olevan prosessi ja yhteistyön olevan kaupunkihallinnan keskiössä. Song ja muut (2023, s. 176–178) näkevät kaupunkihallinnon vuorovaikutteisena sosiaalisena prosessina, joka edistää kaupungin kehitystä sekä kilpailukykyä. Täten voimme todeta, että kaupunkihallinnassa on keskeistä yhteistyö, osallisuus sekä verkostomaisuus.

Seuraavaksi tarkastellaan yhteistuotannon ja kehittämisen käsitteitä, jotka jäsentävät osallisuutta palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä. Yhteiskehittäminen ja yhteistuotanto voidaan nähdä osana kaupunkihallinnan keskeisiä tavoitteita, sillä ne

konkretisoivat yhteistyötä eri toimijoiden välillä yhteisten ratkaisujen kehittämiseksi, mikä on linjassa Edelenbosin (2025, s.3–4) kehittämän näkemyksen kanssa kaupunkihalinnan yhteistyölähtöisyydestä.

3.2 Yhteistuotanto ja yhteiskehittäminen

Yleisesti yhteistuotannon (eng. *co-production*) ja yhteiskehittämisen (eng. *co-creation*) käsitteet nähdään liittyvän jollain tavoin kansalaisten osallistamiseen (Lember, 2019, s. 1667). Brandsted ja muut (2018) tarkentavat, että yhteistuotanto ja yhteiskehittäminen tapahtuu silloin, kun kansalaiset osallistuvat aktiivisesti saamansa palvelun tuottamiseen ja suunnitteluun. Lemberin (2019, s.1667–1668) mukaan pelkkä palveluiden käyttäminen tai kuluttaminen ei riitä, vaan kansalaisten pitää aktiivisesti pyrkiä vaikuttamaan palveluihin joko yksilöllisesti tai kollektiivisesti. Yhteiskehittämisprosessin onnistuneisuus määräytyy sen mukaan, miten aikaisen ja kuinka kattavasti prosessiin otetaan mukaan keskeiset ja siitä vaikutuksia kokevat toimijat tai henkilöt (Ollgaard, 2020, s. 34). Näin ollen yhteistuotanto ja yhteiskehittäminen perustuvat kansalaisten aktiiviseen ja vaikuttavaan osallistumiseen palveluiden suunnitteluun ja tuottamiseen siten, että prosessien onnistuminen edellyttää keskeisten sekä vaikutuksen kohteena olevien toimijoiden varhaista ja laaja-alaista mukaan ottamista.

Yhteiskunnallinen keskustelu on kääntynyt kohti käyttäjä- ja yhteisölähtöistä yhteistuotantoa, sillä nähdään, ettei julkisia tuloksia saavuteta ilman sidosryhmien osallistumista, joissa keskiössä on palvelun käyttäjät ja sekä yhteisöt (Bovaird ja muut, 2014, s. 1). Yhteistuotannon suurimmat hyödyt liittyvät usein kollektiiviseen toimintaan (Bovaird ja muut, 2014, s. 3). Etenkin terveydenhuollossa on kasvanut kiinnostus yhteistuotantoa kohtaan, jossa on perusajatuksena tukea ammattilaisten ja käyttäjien yhteistyötä, jolla tavoitellaan hoidon kuormittavuuden vähentämistä (Elwyn ja muut, 2020, s. 711).

Brandsted ja Honning esittävät, että kumpaankin käsitteeseen liittyy suora vaikutus palvelun tuotantoprosessiin. Suora vaikutus tarkoittaa sitä, että kansalaisen panos vaikuttaa välittömästi myös kansalaiselle itselleen, kuten yksilönä, perheenä tai yhteisönä tarjottavaan palveluun. Molemmat käsitteet yhteiskehittäminen ja yhteistuotanto viittaavat yhteistyöhön julkisten organisaatioiden ja kansalaisten välillä sekä kansalaisten aktiivinen panos palveluiden muovaamiseen. (Brandsted & Honning, 2018, s. 9). Yhteiskehittämisen ja yhteisluomisen käsitteet pyörivät näin ollen hyvin samalla alueella.

Yhteiskehittämisen ja yhteisluomisen ero on prosessin vaikutuskohdassa, sillä yhteiskehittäminen on kyseessä niissä tilanteissa, kun kansalaiset osallistuvat palvelun yleiseen suunnitteluun tai jopa käynnistävät sen (Lember, 2018, s. 1668). Yhteiskehittäminen on kansalaisten osallistumista palvelun tuotantoon strategisella tasolla, joka voi tarkoittaa palvelun suunnittelua tai kehittämistä. Yhteiskehittäminen painottuu kehittämisprosessin alkuvaiheeseen ja painottuu enemmän palveluiden sisällön, tavoitteiden tai toimintamallien luomiseen. Toisin kuin yhteistuotannossa, yhteiskehittäminen ei ole pakollinen osa vaan valinnainen ja tietoisesti päätetty osallistamisen muoto. (Brandsted & Honning, 2018, s. 12–13). Taas Bentzen (2020, s. 35) kumoaa edellä mainitut väitteet. Hän esittää, että yhteiskehittämisessä tärkeintä on jatkuvuus ja osallistaminen myös myöhemmissä yhteistuotannon vaiheissa.

Bentzen (2020, s. 47) mukaan jatkuvalla yhteiskehittämisellä on positiivisia tuloksia, jotka hän jakaa kolmeen ominaisuuteen: Innovaatiot, omistajuus ja luottamus. Jatkuvassa yhteiskehittämisessä ratkaisut koettiin aidosti ongelmia ratkaisevaksi ja lisäarvoa tuottavaksi, innovaatioita syntyi ja toteutettiin enemmän. Ratkaisuilla nähtiin olevan korkea omistajuus, jolloin osapuolet kokivat ratkaisut omikseen. Luottamus nähtiin kasvavan paikallisten ja keskushallinnonvälillä ja toimijat olivat enemmän halukkaita osallistumaan tuleviin yhteiskehittämisprojekteihin. Näin ollen jatkuvalla yhteiskehittämisellä on saavutettu paljon tuloksia, jotka puhuvat sen puolesta, että yhteiskehittämisen kuuluisi olla jatkuvaa.

Yhteistuotanto viittaa kansalaisten osallistumiseen sellaisiin palveluihin, joita kansalainen itse käyttää, palveluiden toteuttamiseen ja muokkaamiseen. Kansalainen erityisesti osallistuu palvelun toimeenpanovaiheeseen. Palvelulähtöisen näkökulman mukaan yhteistuotanto on useiden julkisten palveluiden sisäänrakennettu osa, sillä palveluita ei olisi mahdollista toteuttaa ilman kansalaisten osallistumista tai panosta toimintaan, jonka takia yhteistuotanto ei aina perustu vapaaehtoisuuteen vaan on joissakin tilanteissa pakottavaa toimintaa. (Brandsted & Honning, 2018, s. 12–13). Brandsted ja muut näkevät (2018, s. 18), että yhteistuotanto on yksi oleellisimmista osista mitä tahansa palvelukokemusta.

Yhteistuotantoa ja yhteiskehittämistä pidetään mahdollisena ratkaisuna julkisen sektorin heikentyneeseen legitimizeettiin ja väheneviin resursseihin, sillä niiden avulla voidaan hyödyntää laajemmin koko yhteiskunnan voimavaroja. Lisäksi ne nähdään osana laajempaa pyrkimystä elvyttää vapaaehtoista osallistumista ja vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta yhtä pirstoutuneemmassa ja yksilökeskeisessä yhteiskunnassa. (Brandsen ja muut, 2018). Näin ollen yhteistuotanto ja yhteiskehittäminen näyttäytyvät keskeisinä lähestymistapoina julkisen sektorin legitimizeetin vahvistamisessa ja resurssihaasteisiin vastaamisessa.

Yhteistuotannon malliesimerkki on Helsinki apu korona-aikana. Helsingin kaupunki huomasi pandemian alussa, että yli 70-vuotiaat ovat erityisen haastavassa tilanteessa sekä haavoittuvassa asemassa pandemian aikana. Kaupunkiorganisaatio ymmärsi heti keväällä 2020, etteivät he pysty yksinään tarjoamaan apua ikääntyneille, joten noin viikossa kaupunki ja Helsingin evankelilaisluterilainen seurakunta loi asiointipalvelun yli 70-vuotiaille. Samaan aikaan kaupunkilaiset sekä kaupungin eri yhteisöt alkoivat toimimaan nopeasti, sillä ihmiset soittivat läheisilleen, tarjosivat apuaan sosiaalisessa mediassa sekä rappukäytävien ilmoitustauluilla. Asiointipalvelun kautta soitettiin elokuuhun 2020 mennessä 67902 kertaa, toimitettiin 3662 ruokakassia, toimitettiin 342 lääkekuljetusta sekä toimitettiin 2535 akuuttikassia, joka oli koostettu hävikkiruuasta ja toimitettiin akuutisti niitä tarvitseville. Nopeatempoinen yhteistyö kohtasi jonkin verran haasteita, mutta

kaiken kaikkiaan kaupungin sekä seurakunnan haastatteluissa korostui operaation onnistuminen. (Grönlund & Mäenpää, 2021, s. 28). Vaikuttaisi siltä, että toiminta ei vaatinut kaupunkilaisten sitoutumista, jolloin ilmaantui spontaania vapaaehtoistoimintaa, joka on yleistynyt Laimion ja Välimäen (2011, s. 9) mukaan viime vuosina.

Helsinki apuun kulminoituu spontaani kansalaistoiminta, kaupunkihallinnan- ja yhteistuotannon periaatteet, resilienssin sekä kriisin edellyttämä nopea toiminta, jolla pyrittiin vahvistamaan ja auttamaan ikääntyneitä kriisin aikana. Tämä on tutkielman kannalta ydinasiaa, sillä tutkielmani pyrkii juuri tarkastelemaan paikallista resilienssiä vapaaehtoistoiminnan sekä kaupunkihallinnan näkökulmista ja näitä näkökulmia Helsinki apu ilmentää. Vaikka Helsinki apu ilmentää resilienssiä ja kertoo suhteellisen onnistuneesta tapauksesta, on kuitenkin syytä muistaa se, että kaupungeissa resilienssi ilmentyy eri tavoin ja eri määrin, johon vaikuttaa useat eri tekijät (Savitch, 2007, s. 193–196). Näin ollen jokaisen kaupungin tietty toimintatapa ei välttämättä toimi muissa kaupungeissa, sillä kaupungin toimintaympäristö ja konteksti voi olla hyvinkin erilainen.

3.3 Resilienssi käsitteenä

Resilienssi tuli suuren yleisen tietoisuuteen COVID-19 myötä (Meriläinen 2020, s.182). Pandemia on vaikuttanut voimakkaasti kaikkiin päivittäisiin elämän osa-alueisiin, kuten taloudellisiin, sosiaalisiin, kulttuurillisiin ja poliittisiin toimintoihin, muokaten maailmanlaajuista kehitystä merkittävästi (Ioan-Fran, 2021, s. 864). Yhteiskunnallinen todellinen kriisinkestävyys edellyttää toimintakykyä kaikilla tasoilla, aina valtionhallinnosta paikallisyhteisöihin ja yksilöön asti (Mäenpää ja muut, 2017, s. 46). Resilienssi käsite sekä siihen pohjautuva ajattelu on lisääntynyt sekä kompleksinen toimintaympäristömme vaatii varautumista (Jalava ja muut, 2017, s. 15). Kokonaisturvallisuuden sanasto (2017, s. 17) määrittelee resilienssin olevan kriisinkestävyyttä, sisältäen näkemyksen siitä, että turvallisuutta uhkaavat tilanteet syntyvät usein toimintojen ennakoimattomista yhteisvaikutuksista ennemmin kuin yksittäisistä virheistä tai hallittavista häiriöistä.

Resilienssi käsitys on perinteisesti ajateltu insinöörimäisenä, tasapainoon perustuvana ymmärryksenä, joka pyrkii reagoimaan ulkoisiin häiriöihin ja palaamaan aikaisempaan tasapainotilaan (Boshma, 2015, s. 734). Yksilön resilienssi nähdään samankaltaisena kuin edellä mainittu; resilienssi on yksilön kyky kestää stressitekijöitä ja palata stressiä edeltävään tilanteeseen, kun stressitekijä on poissa (Martinez-Hollingsworth, 2025, s. 2). Resilienssin käsite on alun perin kuvannut materiaalin joustavuutta, mutta nykyisin resilienssi tunnetaan koskevan kaikkia elämän osa-alueita, joissa tapahtuu ei-toivottuja satumuksia (Pursiainen, 2023, s. 30–31). Resilienssi on käsitteenä laaja-alainen, jatkuvasti kehittyvä, joka nähdään osakseen rajattomana ja jota voidaan tutkia monista eri näkökulmista (Mäenpää ja muut, 2025, s. 39). Edellä esitetyn perusteella resilienssin käsite on muuttunut paljon, sillä käsite on perustunut materiaalin kyvykkyyteen ja nyt käsite nähdään olevan rajaton teema, jota voidaan tutkia useista eri näkökulmista.

Resilienssin voi ajatella olevan prosessi, joka on jaettu kolmeen osaan; vastustuskykyyn, toimintakyvyn säilyttämiseen ja oppivana mukautumisena. Prosessi alkaa vastustuskyvystä ja etenee kohti mukautumista. Vastustuskykyyn kuuluu mm. elintärkeän infrastruktuurin kestävyys, varmistusjärjestelmät, ennakoiva varautuminen, johtaminen kriisitilanteisessa ja päätöksentekomallin/järjestelmän toimivuus. Tästä prosessi etenee kohti toimintakyvyn säilyttämistä, johon kuuluu vaikuttava ja kattava kriisiapu, elintärkeiden hyvinvointipalveluiden keskeytymätön toiminta sekä yksilöiden ja yhteisöjen psyykinen selviytymiskyky ja omaehtoinen toiminta. Viimeisenä vaiheena on oppiva mukautuminen, johon kuuluu yhteisöjen ja yksilöiden uudistumishalukkuus sekä oppimiskyky, yhteiskunnallinen yhteenkuuluvuus, väestön välinen luottamus sosiaalisesti, että poliittisesti. (Juntunen & Hyvönen, 2020, s. 77).

Kurikka (2021, s. 4) kertoo, että resilienssi käsitettä voidaan tutkia muun muassa ekologisen ja adaptiivisen resilienssin näkökulmasta. Ekologinen resilienssin näkökulma tutkii sitä, kuinka hyvin ekosysteemi tai muu järjestelmä pystyy kestävästi ja sietämään häiriötä ja poikkeustilanteita ennen kuin sen rakenne ja toiminta muuttuu merkittävästi

siten, että se ajautuu alkuperäisestä poikkeavaan tasapainotilaan. Adaptiivinen resilienssin näkökulma nojaa järjestelmän kykyyn uudistua ja ennakoida häiriötilanteita, minkä tahansa häiriötilan vaikutuksia. (Kurikka, 2021, s. 4). Täten voimme todeta, että resilienssin käsitettä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Ekologinen näkökulma korostaa järjestelmän kykyä sietää ja kestää häiriötilanteita ilman merkittäviä muutoksia. Tästä päinvaltaisesti voidaan pitää adaptiivista näkökulmaa, jossa kriisin seurauksena pyritään uudistautumaan.

Yksi tapa määrittellä resilienssi on yhteiskunnallisen kontekstin avulla, esimerkiksi Cook ja muut (2014, s. 3) määrittivät tekstissään resilienssin olevan yhteiskunnan kyky palautua ja vahvistua muuttuvista tilanteista. Bochma (2015, s. 734) taas määrittelee tarkemmin, että yhteiskuntatieteilijät usein viittaavat resilienssillä yksilöiden, organisaatioiden tai järjestelmien kykyyn reagoida shokkeihin, joiden lista on loputon ja häiriöiden luonteen vaihtelevan huomattavasti. Taas Hyvönen ja Juntunen (2021, s. 1) määrittelevät yhteiskunnallisen resilienssin rakentuvan yhteyksistä ja yhteydet ovat kytkeytyneet neljään eri tasoon, jotka kytkeytyvät toisiinsa: yksilö -, yhteisö -, valtio - ja kansainvälinen taso. Kokonaisresilienssin edistäminen vaatii poliittista luottamusta sekä osallisuuden kehittämistä (Hyvönen & Juntunen, 2021, s. 1). Edellä mainitut määritelmät osoittavat resilienssi käsitteen moniulottuvuuden ja sen, kuinka erilaiset tilanteet ja konteksti voivat muovata resilienssiä. Näin ollen yhteiskunnallisessa resilienssissä korostuu verkostomaisuuden ymmärtäminen, joka edistää poliittista luottamusta ja osallisuutta.

3.4 Paikallisen resilienssin ainesosat

3.4.1 Paikkaperustainen resilienssi

Paikkaperustainen resilienssi (*eng. place-based resilience*) tarkoittaa paikan ja yhteisön välisiä vahvoihin yhteyksiin perustuvaa kykyä säilyä, mukautua, joustaa ja tukea

hyvinvoinnin eri muotoja häiriötilanteissa sekä palautua niistä. Hyvinvoinnin eri muotoja on muun muassa kulttuurillinen, sosiaalinen, ekologinen ja fyysinen hyvinvointi. Paikkaperustaisessa resilienssissä on nähtävissä sekä paikka- että yhteisönäkökulma, joka painottaa vahvoja yhteyksiä. Paikka on määritelty olevan yhteyksien kokonaisuus, jossa prosessinomaisesti yhteydet konkretisoituvat. Yhteisö määritellään olevan ihmisiä, jotka ovat yhteydessä paikkaan ja paikka nähdään yhdistävänä tekijänä. (Harangody ja muut, 2022, s. 21). Näin ollen paikkaperustainen resilienssi tarkoittaa kontekstissaan paikan sekä yhteisön luomaa kyvykkyyttä kohdata muutoksia, häiriö- tai kriisitilanteita sekä palautua niistä.

Paikkaperustaisuuteen kuuluu vahvasti ymmärrys kyseisen paikan historiasta, rakenteista sekä ymmärrys paikan mahdollisuuksista tulevaisuudessa ja resurssien sekä osaa-misten valjastaminen käytäntöön. Paikkaperustaisuuteen nivoutuu vahvasti ajatus siitä, että jokainen kaupunki, alue ja maaseutu omaa toimintaympäristöstään mahdollisia voimavaroja, joilla voidaan parantaa hyvinvointia. (Sotarauta ja muut, 2021, s. 15). Näin ollen paikkaperustainen näkökulma tunnistaa kaupunkien erilaisuuden ja erilaiset toimintaympäristöt.

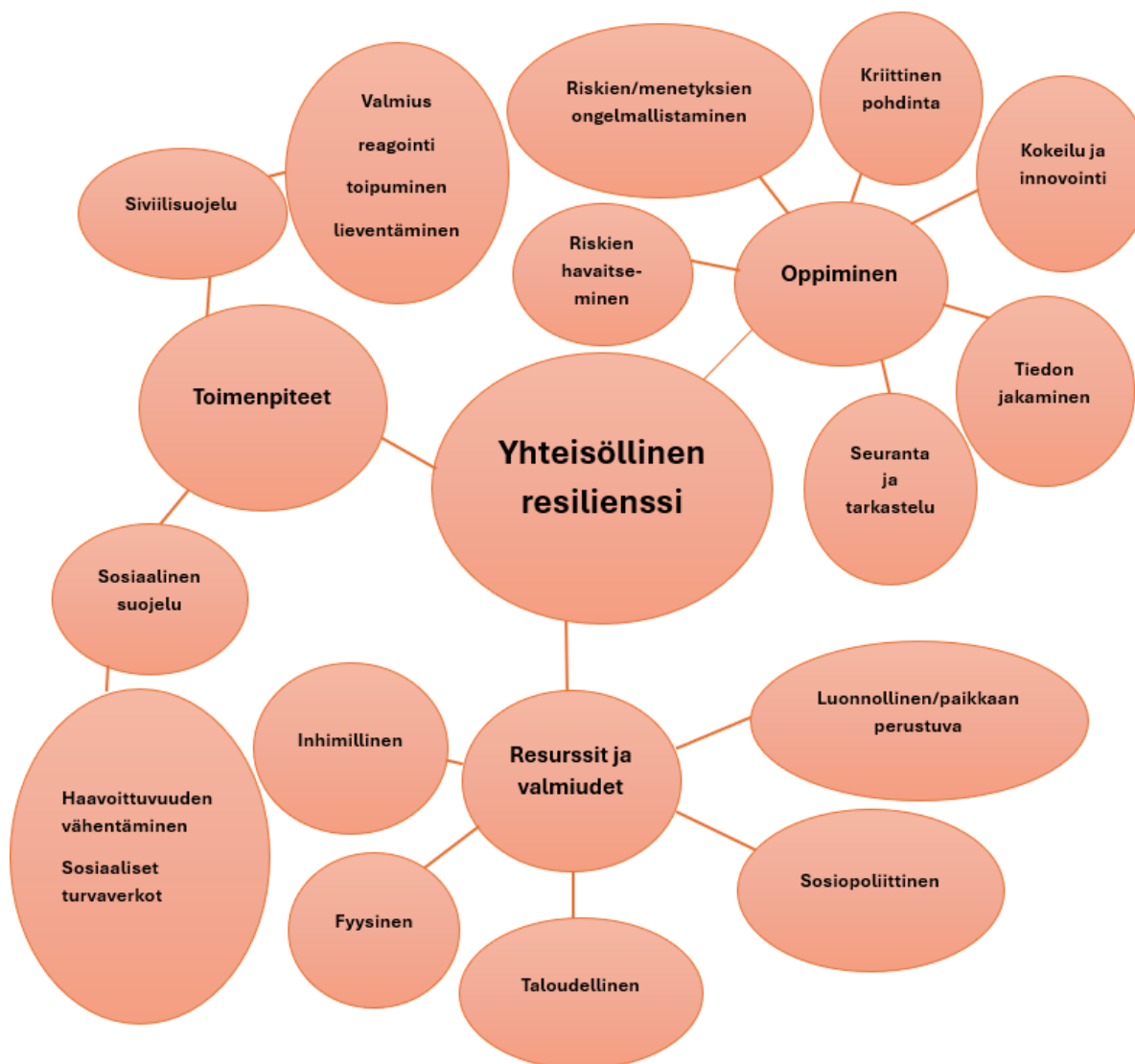
3.4.2 Yhteisöllinen resilienssi

Yhteisöllinen resilienssi on käsitteenä monitulkintainen, joita eri tutkimusryhmät käyttävät ja soveltavat erilaisin tavoin (Palvel ja muut, 2017). Myös Mäenpää ja muut (2023, s. 14) tunnistavat käsitteen haastavuuden, sillä yhteisöllistä resilienssiä on käytetty eri käytännöissä. Mäenpää ja muut (2025, s. 19) määrittelevät yhteisöllisen resilienssin olevan muiden paikallisten toimijoiden ja asukkaiden yhteisestä kyvykkyydestä varautua kriiseihin, toimia niissä tehokkaasti, sopeutua muutoksiin ja palautua kestävästi takaisin normaalioloihin. Mulliganin ja muiden (2016) mukaan yhteisön resilienssi määritellään yhteisönäkökulman kautta, yhteisön kyvykkyytenä hallita muutosta ja epävarmuutta. Mäenpää ja muut (2025, s. 51) mukaan yhteisöllinen resilienssi käsitettä käytetään

tutkimuskirjallisuudessa silloin, kun käydään läpi paikallisia häiriötilanteita sekä niistä toipumista. Grönlundin ja Mäenpään (2021, s. 28) määritelmä painottaa yhteisöjen kyvykkyyden lisäksi yhteistyötä viranomaisten kanssa kriisitilanteissa. Täten voimme todeta, että käsite on jokseenkin haastava, mutta usein käsite yhteisöllinen resilienssi liitetään paikallisuuteen sekä yhteisön kyvykkyyteen kohdata kriisejä ja selviytyä niistä usein yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Kyvykkyys tulee aktiivisen toimijuuden, monimuotoisten verkoston avulla sekä sosiaalisen oppimisen avulla. (Mulligan ja muut 2016). Yhteisöllinen resilienssi viittaa yhteisön dynaamiseen kykyyn sietää ja toipua vastoinkäymisistä, ja se voidaan ymmärtää yhteisön valmiutena toimia kollektiivisesti, vahvistaa yhteenkuuluvuutta, ehkäistä ääriajattelua sekä tukea jäseniään eri tasoilla (Malin ja muut, 2018, s. 1114–1117). Mäenpää ja muut (2023, s. 7–14) tulkitsevat, että yhteisöllinen resilienssi on kyky kohdata kriisejä ja palautua niistä hyödyntämällä yhteisöjen oma-aloitteisuutta, luottamusta, solidaarisuutta sekä yhteisöjen tietotaitoja. Näin ollen yhteisöllinen resilienssi nähdään olevan haasteellinen käsite, mutta useat aineistot näkevät yhteisöllisen resilienssin olevan yhteisön kykyä selviytyä sekä toipua kriisitilanteista.

Raisio ja muut (2025, s. 485) näkevät yhteisöllisen resilienssin rakentuvan kolmelle ydinalueelle: yhteisön ja sen jäsenten resursseihin ja valmiuksiin, yhteisön toteuttamiin resilienssitoimintoihin sekä sosiaalisen oppimisen prosesseihin. Kruse ja muut (2017, s. 2325) jakavat yhteisöllisen resilienssin kolmeen erilaiseen klusteriin (ks. kuvio 2.). Yhteisön resilienssi on jaettu kolmitasoiseen, toisiinsa kytkeytyneisiin osiin, jotka muodostavat kokonaisuuden, joka auttaa määrittelemään resilienssiin vaikuttavat tekijät ja haasteet (Kruse ja muut, 2017, s. 2325).

Kuvio 2. Yhteisöllinen resilienssi, perustuen Kruse ja muiden (2017, s. 2325) määrittelymään

Yhteisöllistä resilienssiä on tutkittu korona-aikana Helsingissä. Tutkimustuloksena oli, että pandemian aikana yhteisöllinen resilienssi oli vahvaa sekä aktiivista, mutta tutkimuksesta huomattiin, että yhteisöllinen resilienssi jakautuu alueiden ja yksilöiden resurssien mukaan. Yksittäiset ihmiset sekä paikallisyhteisöt tukivat toisiaan ja vastasivat sekä paikkasivat palvelutarvetta, johon viranomaiset eivät pystyneet. He jakoivat tietoa, loivat yhteishenkeä sekä antoivat konkreettista apua. Korona-ajan Helsingissä nähtiin kansalaisyhteiskunnan rooli merkittävänä haavoittuvimpien henkilöiden kohdalla, jota se toki on normaalioloissakin. Tutkimuksessa huomattiin, että yhteisöllinen resilienssi

ilmentyy satunnaisesti ja hajanaisesti sekä osin tehottomasta, sillä toiminnalle ei ollut riittävää tukea tai koordinaatiota, eikä yhteiskunnallista resilienssiä ollut huomioitu vaarautumisessa, eikä avuntarve ja avun tarjoaminen aina kohdanneet, jolloin monet ihmiset ja erilaiset ihmisryhmät jäivät yksin, ilman tarvitsemiaan tukimuotoja. (Mäenpää ja muut, 2023, s. 7). Näin ollen korona-ajan Helsingissä yhteisöllinen resilienssi ilmeni vahvana ja aktiivisena, mutta samalla epätasaisesti jakautuneena sekä osin koordinoimattomana ilmiönä, jossa kansalaisyhteiskunnalla oli keskeinen rooli erityisesti haavoittuvimpien tukemisessa.

3.4.3 Paikallinen resilienssi

Paikka on merkityksellinen sijainti, joka yhdistää sijainnin, ympäristön, tapahtumapaikan ja paikan kokemuksen (*sence of place*). Sijainti viittaa alueeseen, jolla on tietyt koordinaatit sekä vastaa kysymykseen ”missä”. Ympäristö viittaa sosiaalisten suhteiden kehykseen eli siihen, miltä paikka näyttää ja voim näin ollen viitata rakennuksiin, katuihin sekä puistoihin. Kokemus paikasta liitetään tunteisiin ja kokemuksiin, joita paikka herättää ihmisessä. (Cresswell, 2009).

Resilienssiä on tutkittu eri kaupunkien kontekstissa. Tutkimukset osoittavat, että resilienssi kaupungeissa on ennemminkin dynaaminen prosessi kuin automaattinen ja absoluuttinen tila, joka muotoutuu kaupungin toimintaympäristössä. Kaupungin resilienssi kyvykkyys vaihtelee suuresti, sillä kyvykkyyteen vaikuttavat muun muassa kaupungin koko, sosiaalinen koheesio sekä taloudellinen vahvuus. (Savich, 2007, s. 193–196). Kaupunkien resilienssiä heikentää asuinalueiden sosiaalinen eriytyminen ja sosiaalisen pääoman tekijöiden kasaantuminen parempiosaisten asuinalueille (Mäenpää ja muut, 2025, s. 68). Shaw (2012, s. 281) näkee, että kaupungin resilienssiä voi kehittää hyödyntämällä paikallista kyvykkyyttä, resursseja, edistämällä riskien hallintaa, osoittaa kunnianhimoa ja mielikuvitusta resilienssin kasvattamiseksi sekä luomalla tilaa paikallisyhteisölle kehittääkseen omaa resilienssiään.

Kaupunkien kontekstissa resilienssistä puhutaan paikallisena resilienssinä, jossa korostuu Savichin (2007, s. 193–196) mukaan hallinnon merkitys, sillä hallinto tukee ja ylläpitää resilienssiä eri tasoilla kaupungeissa. Shaw (2012, s. 281) myös korostaa paikallishallinnon merkitystä, mutta nostaa myös paikallisyhteisöjen merkityksen osaksi paikallista resilienssiä, sillä paikallisyhteisöt myös vahvistavat omaa sopeutumiskykyään. Näin ollen paikallinen resilienssi käsite nivoutuu tutkimuksissa hallinnon ympärille, mutta huomioi myös paikallisyhteisöjen merkityksen sekä kaupunkien väliset erot. Paikallisen resilienssin tunnistamassa hallinnon merkityksen, nivoutuu käsite myös kaupunkihallinnan teemaan, sillä kaupunkihallinta pyrkii olemaan muutosjoustava sekä taistelemaan kaupunkien ongelmia vastaan muun muassa verkostomaisuudella avulla.

Yhteisölliselle resilienssillä on paikallisuuskytkös, jossa se liitetään paikallisuuteen sekä yhteisön kyvykkyyteen kohdata kriisejä ja selviytyä niistä usein yhteistyössä viranomaisen kanssa. Myös paikkaperustainen resilienssi tunnistaa paikallisyhteisön merkityksen, sillä paikkaperustainen resilienssi tarkoittaa kontekstissaan paikan sekä yhteisön luomaa kyvykkyyttä kohdata muutoksia, häiriö- tai kriisitilanteita sekä palautua niistä. Edellä mainittujen seikkojen takia tämä tutkielma käyttää termiä paikallinen resilienssi, joka sisältää sekä yhteisöllisen että paikkaperustaisen resilienssin määritelmät. Paikallista resilienssiä ilmentää seuraavalla sivulla oleva kuvio 3.

Kuvio 3. Paikallisen resilienssin rakentuminen

3.5 Suosituksia viranomaisille resilienssin lisäämiseksi vapaaehtoistoiminnan ja kaupunkihallinnan kontekstissa

Mäenpää ja muut (2023, s.60–62) esittelevät kuusi suositusta viranomaisille resilienssin vahvistamiseksi. Näihin kuuluvat sosiaalisen median integroiminen osaksi viranomaisviestintää, paikallisuuden keskeisen roolin tunnistaminen selviytymisessä sekä avun ja tuen järjestämisessä, haavoittuvassa asemassa olevien monipuolinen huomioiminen, resilienssin alueellisen eriytymisen huomioiminen sekä yhteisöllistä resilienssiä rakentavan ja tukevan viranomaistoiminnan vahvistaminen (Mäenpää ja muut, 2023, s.60–62). Myös Jalavan ja muut (2017, s. 172–183) esittelevät useita suosituksia viranomaisille kolmannen sektorin roolin vahvistamiseksi turvallisuustoiminnassa, kuten maakunnallisten turvallisuusverkostojen perustamisen, sopimusrakenteiden kehittämisen ja yhdenmukaistamisen, rahoitusmallien selkiyttämisen, henkilövarausjärjestelmän ja osaamisrekisterin kehittämisen sekä vapaaehtoistoiminnan lisäämisen, sitouttamisen vahvistamisen ja neljännen sektorin tukemisen. Näin ollen suositukset korostavat tarvetta vahvistaa rakenteellista yhteistyötä, kehittää koordinaatiota ja resursointia sekä tukea kansalaislähtöistä toimintaa osana viranomaisten turvallisuustoimintaa.

Myös Mäenpää ja muut (2025, s. 204–213) esittävät julkiselle hallinnolle toimenpidesuosituksia paikallisen kansalaistoiminnan tukemiseksi yhteiskunnallisen resilienssin vahvistamiseksi. Suositukset jäsentyvät viiteen kokonaisuuteen: julkisen hallinnon tarjoama suora ja välillinen tuki kansalaistoiminnalle, hyvinvointialueiden ja kuntien aktiivinen vuorovaikutus paikallisten kansalaistoimijoiden kanssa, kansalaistoiminnan merkityksen huomioiminen kriisivalmiuden suunnittelussa sekä ajantasaisen tiedon välittäminen toimijoille, alueellisen resilienssitilanteen viestiminen kansalaistoimijoille sekä julkisen hallinnon rooli valtion päätöksenteon tukemisessa tarjoamalla tietoa, joka edistää yhteiskunnallisen resilienssin kehittymistä. (Mäenpää ja muut, 2025, s. 204–213).

Aloitetaan paikallisuuden keskeisestä roolista selviytymisessä sekä avussa ja tuessa. Mäenpään ja muiden (2023, s. 60) mukaan paikallisuuden vaikuttavuus on suuri ja juuri

paikalliset tarvitsevat ohjeita, ohjausta sekä tietoa, sillä viranomaisten tiedot eivät saavuta kaikkia haavoittuvassa asemassa tai iäkkäitä henkilöitä. Suosituksena he antavat, että jokaisessa kaupunginosassa olisi kriisikeskusvalmius, jossa tarjotaan tukea ja tietoa sekä korostetaan alueen asukkaiden ja yhteisöjen roolin merkittävyyttä. Viranomaisten kuuluisi tukea ja koordinoita toimintaa sekä tunnistaa kansalaisten toimijuusvalmiudet jo toimivissa rakenteissa sekä erilaisissa yhteisöissä, kuten järjestöissä, someryhmissä, taloyhtiöissä ja uskonnollisissa yhteisöissä. (Mäenpää ja muut, 2023, s. 60).

Jalavan ja muiden (2017, s. 180) mukaan viranomaisten tulee panostaa vapaaehtoisten määrään sekä sitouttamiseen, sillä kolmannen sektorin vapaaehtoistoiminnan keskeinen haaste liittyy vapaaehtoisten määrän vähenemiseen ja sitoutumisen heikkenemiseen, erityisesti nuorten ja työikäisten osalta, samalla kun vapaaehtoistoiminta ikääntyy ja kuormittaa jo ennestään aktiivisia toimijoita. Toiminnan jatkuvuus edellyttää määrätietoista panostusta uusien vapaaehtoisten, erityisesti naisten, nuorten ja työikäisten, rekrytointiin sekä pitkäjänteiseen sitouttamiseen, väheksymättä ikääntyneiden panosta vapaaehtoistoimintaan. Tämä edellyttää vapaaehtoistoiminnan kehittämistä yhdessä kohderyhmien kanssa, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksien lisäämistä ja liiallisen ammattimaistumisen välttämistä. Nuorten tietoisuutta turvallisuustoiminnasta tulee lisätä erityisesti koulutusjärjestelmän kautta yhdenvertaisesti koko maassa, ja nuoret on otettava aidosti mukaan päätöksentekoon. Vapaaehtoistoiminnan motivaatiota ja sitoutumista vahvistavat etenkin vapaaehtoistoiminnasta arvo ja kokemus siitä, että toiminnalla on arvoa. Tosiasiallisten hälytystehtävien kynnystä tulisi mahdollisuuksien mukaan madaltaa, esimerkiksi ikärajan laskemisella. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan ja ansiotyön yhteensovittamista on edistettävä valtakunnallisilla linjauksilla ja työnantajille suunnatuilla kannustimilla, jotta vapaaehtoistoiminnan merkitys ja jatkuvuus voidaan turvata osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. (Jalava ja muut, 2017, s. 181).

Mäenpään ja muiden (2025, s. 204) mukaan kansalaisyhteiskunnan elinvoima eli paikallinen kansalaistoiminta on perustana kokonaisturvallisuudelle sekä resilienssille. Kansalaistoiminnan tarpeet vaihtelevat alueellisesti ja tuen tarve pitää mukauttaa

kansalaistoimijoiden järjestäytyneisyyteen, toimintakykyyn sekä resursseihin. Valtionhallinnolla olisi tärkeää saada yhtäläinen linja ja näkemys kansalaistoiminnan vaikuttavuudesta resilienssiin sekä kriisinsietokykyyn. Myös erittäin tärkeää on tunnistaa kansalaistoiminnan monimuotoisuus. Suoraa tukeminen voi olla rahoitusta, tilojen tarjoamista, neuvottelukuntia tai mahdollisia muita toimielimiä sekä neuvontaa, esimerkiksi viestinnässä, varainhankinnassa tai oppisopimuskoulutusta, jolla mahdollistetaan toimijoille kouluttautumista. Julkinen hallinto arvioi kansalaistoiminnan rahoituksen ja tuen muutosten vaikutuksia sekä edellytyksiä yksityisrahoituksen hankinnalle, ja kansainvälisessä vaikuttamisessa huomioidaan paikallisten olosuhteiden ja kansalaistoiminnan merkitystä resilienssin vahvistamisessa. (Mäenpää ja muut, 2025, s. 204–207).

Rahoitus on myös Jalavan ja muiden (2017, s. 175) tutkimuksessa keskeisessä asemassa resilienssin lisäämiseksi. Järjestöjen rahoitusmallia pitää selkeyttää, sillä rahoitusmalli on tutkimuksen teko hetkellä haastava ymmärtää sekä viranomaisten että järjestöjen näkökulmasta (Jalava ja muut, 2017 s. 175) Lisäksi julkinen hallinto ja paikalliset toimijat resursoivat ja tukevat yhteisölähtöistä kehittämistä, pitkäjänteistä avustuskäytäntöä, tilojen hyödyntämistä resilienssin ja kriisivalmiuden tarpeisiin sekä arvioivat EU-rahoitusohjelmien ja Leader-toimintamallin mahdollisuuksia demokratian, kulttuurin ja varautumisen vahvistamiseen. (Mäenpää ja muut, 2025, s. 204–207).

Mäenpää ja muut (2023) tarttuvat myös alueelliseen eriytymiseen sekä haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten huomioimiseen osana resilienssiä. Julkisten tilojen sekä päiväkeskuksien sulkeminen koronakriisin aikana vaikutti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, ongelmina oli etenkin tiedon puute sekä voimistunut kokemus siitä, ettei saa apua. Viranomaisten pitäisi huomioida sekä resursoida haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, jotta he eivät jää tuen ja palveluiden ulkopuolelle. Viranomaisten koordinoimaan varautumiseen tulee sisällyttää haavoittuvimpia tavoittavien yhteisöjen resursointi ja verkostoyhteistyö haavoittuvassa asemassa olevien kanssa. Myös on erittäin tärkeää tunnistaa, että resilienssi eriytyy alueellisesti, sillä muun muassa parempiosaisilla alueilla on usein ihmisillä paremmat resurssit resilienssiin sekä toimintaan.

Kriinkestävyyden turvaaminen edellyttää sosiaalisen tasapainon vaalimista, sillä kansainvälisten tutkimuksien mukaan eriarvoisuus heikentää yhteisöllistä resilienssiä ja siten koko yhteiskunnan selviytymiskykyä. (Mäenpää ja muut, 2023).

Jalava ja muut (2017, s. 182) näkevät myös alueiden eriytymisen ongelmana, joka julkisen hallinnon tulisi tunnistaa, jotta haavoittuvaisia ihmisiä voidaan auttaa ja priorisoida alueita kriisitilanteessa. Viranomaisten tulisi tukea varautumisessa kriiseihin erityisesti heikompien alueiden verkostoja, jotka ovat perusta resilienssille (Jalava ja muut, 2017, s. 182). Täten voimme todeta, että alueellinen eriytyminen vaikuttaa resilienssiin ja julkisen hallinnon tulisi tukea jo varautumisvaiheessa kriisiin heikommassa olevien alueiden verkostoja.

Mäenpää ja muut (2025, s. 207–208), Jalava ja muut (2017, s. 173) ja Mäenpää ja muut (2023, s. 61) vetoavat verkostomaisuuden lisäämiseen. Kukin edellä mainituista esittelee erilaisen tavan, kuinka lisätä verkostomaisuutta. Mäenpää ja muut (2025, s. 207–208) vetoavat hyvinvointialueiden ja kuntien aloitteellisuuteen vuorovaikutuksessa paikallisten kansalaistoimijoiden kanssa, joissa yhteistyöverkostot voisi sisältää säännöllisistä kokouksista tilannekuvan muodostamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan harjoituksia. Jalava ja muut (2017, s. 173) kehottavat maakuntatasolla olevan turvallisuusverkoston luomista, joka toisi yhteen alueiden järjestöt sekä keskeiset viranomaiset, verkoston tarkoituksena on alueellisella tasolla vastata sisäisestä turvallisuusstrategian linjauksista sekä suosituksista, jotka ovat linjassa yhteiskunnan turvallisuusstrategian kanssa. Taas Mäenpää ja muut (2023) vetoavat yhteisöllistä resilienssiä rakentavaan viranomaistoimintaan, jossa viranomaistaho koordinoi rooleja, verkostoja, resursseja sekä prosesseja. Kaupunkien pitäisi perustaa ohjausryhmä, jolla koordinoitaisiin kaupungeissa valmiustoimintaa normaali- ja kriisitilanteissa. Ohjausryhmässä pitäisi olla edustajia keskeisiltä toimijoilta, kuten järjestöiltä, kaupungilta ja kirkolta. (Mäenpää ja muut, 2023).

Yhteenvetona viranomaisille osoitetuista suosituksista voimme todeta, että suositukset ovat luonteeltaan monipuolisia, korostavat verkostomaisuutta, resilienssin merkitystä

sekä tiedostamista resilienssiin vaikuttavista tekijöistä. Viranomaisten rooli nähdään olevan avainasemassa turvallisuusverkostojen avaamisessa, tiedon välityksessä, varautumisessa sekä kriisitilanteiden hoitamisessa. Keskeistä on pitkäjänteinen yhteistyö kansalais-toimijoiden kanssa sekä niiden toimintaedellytysten turvaaminen myös kriisi- ja häiriötilanteissa. Suosituksissa painotetaan lisäksi sosiaalisen oikeudenmukaisuutta. Kokonaisuutena suositukset antava pohjaa paikalliseen resilienssiin, joka nojaa paikallisiin verkostoihin, yhteisöihin ja ennakointiin.

4 Metodiluku

Suomen jatkuvana haasteena on kestävyysvaje ja siitä aiheutuvat hoito- ja palvelujärjestelmien kuormittuminen. Lisäksi Suomea kuormittavat muut kriisit ja häiriötilanteet, kuten aseelliset konfliktit, hybridivaikuttaminen sekä pandemiat, jotka koettelevat yhteiskunnan resilienssiä. Tässä kokonaisuudessa Jyväkorven ja muiden mukaan (2020, s. 342) ikäihmisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen korostuu yhtenä keskeisimmistä tavoitteista ikääntyvässä Suomessa. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan tavoite, tukea ikäihmisten asumista kotona mahdollisimman pitkään, edistää tätä keskeistä päämäärää, jonka tulisi olla keskiössä Suomessa. Kun toimintakyky ja terveys heikkenee ihmisen ikääntyessä tarpeeksi, joutuu ihminen ympärivuorokautiseen hoitolaitokseen (Jyväkorpi ja muut, 2020, s. 339). Tämän tiedon perusteella Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan tulee olla monipuolista ja kokonaisvaltaista siten, että se tukee terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn säilyttämistä mahdollisimman pitkään. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tarjoaa erilaisia vapaaehtoistoiminnan tapoja, kuten kaveritoimintaa, kertaluonteista apua, ryhmätoimintaa sekä liikuntatoimintaa (ks. luku 2), joten voimme todeta, että Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä on monipuolista palvelutarjontaa vapaaehtoistoiminnan parissa.

Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa toteutetaan yhteistuotantona Hämeenlinnan kaupungin, Hämeenlinna-Vanaja seurakuntayhtymän sekä vapaaehtoisten kanssa, minkä vuoksi sitä voidaan pitää kaupunkihallinnalle tyypillisenä yhteistyöhön perustuvana palvelutuotannon muotona. Yhteistuotanto on vahvasti liitoksissa kaupunkihallintaan, sillä kaupunkihallinta tunnistaa verkostomaisuuden idean sekä yhteistyön tärkeyden sekä kansalaisten, että kaupunkihallinnon välillä. Kaupunkihallinta pyrkii ratkaisemaan haasteita yhteistyöverkoston, julkisten sekä yksityisten toimijoiden avulla, jotta kaupunki voisi selvitä jatkuvista muutoksista ja kriiseistä (Edelenbos, 2025, s.3–4). Kaupunkihallinta tunnistaa vahvasti vapaaehtoistoiminnan vaikutuksen paikallisten sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristöön liittyvien haasteiden ratkaisemisessa (OECD, 2024, s. 6). Näin ollen kaupunkihallinnan tematiikka tunnistaa sekä yhteistyön että vapaaehtoistoiminnan keskeisen merkityksen osana kaupungin muutosjoustavuutta.

Kuviossa 3 totesimme paikallisen resilienssin kytkeytyvän useisiin eri osa-alueisiin, kuten paikallisuuteen, hallintoon, kaupunkihallintaan, yhteisölliseen resilienssiin ja paikkaperustaiseen resilienssiin. Näitä teemoja on tarkasteltu läpi tutkielman, ja tavoitteena on analysoida miten vapaaehtoistoiminta ja kaupunkihallinta vaikuttaa paikallisen resilienssin ilmentymiseen. Tutkielma on tietyllä tavalla poikkeuksellinen, sillä kuntaa ei tunnisteta laajasti vapaaehtoistoiminnan järjestäjänä vaan ennemminkin mahdollistajana (ks. luku 2.1.2). Mäenpää ja muut (2025, s. 10–19) näkevät, että sellaiset kunnat ovat muutostoustavampia, joissa tehdään yhteistyötä paikallistoimijoiden kanssa. Tässä tutkielmassa haluan kartoittaa erityisesti vapaaehtoisten näkemyksiä kaupunkihallinnan keinoista osana paikallista resilienssiä. Tutkielmassa päädyttiin tekemään myös ryhmähaastattelu Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilöstölle, jonka avulla on syvennetty ymmärrystä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnasta. Aineistonkeruun teemat ja kysymykset pohjautuvat näihin aihepiireihin.

Tämä tutkielma on tapaustutkimus, jossa on kerätty kaksi erilaista aineistoa. Tapaustutkimuksen ideana on tutkia juuri tiettyä tapausta, jonka mukaan on laadittu tutkimusasetelma, aineiston analyysi sekä tutkimuskysymykset (Eriksson & Koistinen, 2005, s. 1). Tämän takia tutkielma on päätyntä tarkastelemaan juuri Hämeenlinnaa ja siellä sijaitsevaa Vapaaehtoiskeskus Pysäkkiä. Tutkimusasetelma, aineiston analyysi sekä tutkimuskysymykset on määritelty tapaustutkimuksen mukaisesti.

Ensimmäinen aineisto on kerätty kyselytutkimuksella vapaaehtoisilta, jotka ovat mukana Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnassa. Toinen kerätty aineisto on Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilökunnalta ryhmähaastatteluna toteutettuna. Ryhmähaastattelu mukailee teemahaastattelun muotoa, joka on lomakkeen ja avoimen haastattelun välimuoto (Hirsijärvi ja muut, 2009, s. 208). Tämä aineisto on puolistrukturoitu haastattelu, jolle on Dennyn ja Weckesserin (2022, s. 1116) mukaan tyypillistä ennalta laaditut avoimet kysymykset ja mahdollisuus lisäkysymyksien esittämiseen haastattelun edetessä. Teemahaastattelun aihepiiri on tiedossa, mutta tarkka järjestys sekä muotoilu puuttuu

kysymyksistä (Hirsijärvi ja muut, 2009, s. 208). Tämän ryhmähaastattelu aineiston on tarkoitus täydentää sekä vertailla vapaaehtoisten näkemyksiä. Sekä kysely- että ryhmähaastattelussa on kartoitettu toimijoiden näkemystä tämän tutkielman kannalta merkittäviin asioihin, kuten vapaaehtoistoimintaan, muutosjoustavuuden sekä kaupunkihallinnan teemoihin. Tämä tutkielma pitkälti nojaa kyselylomakkeen tuloksiin, jota ryhmähaastattelu mahdollisesti täydentää.

4.1 Kyselylomakkeen esittely

Tutkielman aineistona on kysely, johon päädyttiin tehokkuuden vuoksi. Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä on noin 200 vapaaehtoista, joten kysely tavoittaa suuremman joukon. Kyselyn tunnettuna etuna onkin laajojen aineistojen keruu (Hirsijärvi ja muut, 2009, s. 195). Voit katsoa kokonaisuudessaan kyselylomakkeen liitteestä 1. Kysely on rakennettu 4 eri osaan, jotka on erotettu sivun vaihdolla. Kyselyssä tarkastellaan keskeisiä teemoja kaupunkihallinnasta, vapaaehtoistoiminnasta, Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnasta ja Hämeenlinnan kaupungin toiminnasta osana paikallista resilienssiä.

Kyselylomake on rakennettu tämän tutkielman pohjalta, teoreettista viitekehystä hyödyntäen. Kyselylomakkeesta kartoitettiin ensin perustietoja vapaaehtoisilta, kuten työmarkkina-asema, kuinka kauan vapaaehtoinen on ollut mukana Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnassa, ajankäyttöä vapaaehtoistoimintaan sekä sitä, tekeekö vapaaehtoinen vapaaehtoistoimintaa omalla asuinalueellaan. Tästä kysely etenee kohti vapaaehtoisuuden teemoja, joissa kartoitettiin vapaaehtoistoiminnan eri muotojen tarvetta, vapaaehtoistoiminnan hyötyjä ja haittoja vapaaehtoiselle itselleen, vapaaehtoistoiminnan vastuiden ja velvollisuuksien selkeyttä sekä vapaaehtoistoiminnan koordinoitua.

Seuraavaksi kyselyssä kartoitetaan enemmän kaupunkihallinnalle tyypillisiä teemoja, kuten vaikutusmahdollisuuksia, yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, vapaaehtoistoiminnan tarjonnan sekä tarpeiden kohtaamista, väitteitä vapaaehtoistoiminnasta

Hämeenlinnasta ja Hämeenlinnan kaupungista. Tämän osion tarkoituksena on saada vapaaehtoisilta näkemyksiä kaupunkihallinnalle tyypillisistä asioista.

Viimeiseksi kyselyssä kartoitettiin vapaaehtoisilta näkemyksiä resilienssistä koko Hämeenlinnassa sekä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin ja Hämeenlinnan kaupunkiorganisaation kulminoitumista aiheeseen. Tässä osiossa kartoitettiin Vapaaehtoiskeskus Pysäkin merkittävyyttä eri olosuhteissa, kuten normaalioloissa, kriisi- ja häiriötilanteissa, koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta sekä sitä heikentäviä ja tukevia tekijöitä, välttämisiä Hämeenlinnasta resilienssin kontekstissa, toimenpidesuositusten arviointia, joita on käsitelty tässä tutkielmassa 3.5 luvussa sekä viimeisimpänä avoin kysymys, johon vapaaehtoinen voi kertoa vapaasti ajatuksiaan.

4.2 Ryhmähaastattelu Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilökunnalle

Tutkielman täydentävänä aineistona on ryhmähaastattelusta kerätty tieto Pysäkin henkilökunnalta, joka on kuvattu kokonaisuudessaan liitteessä 2. Ryhmähaastattelun avulla syvennettiin ymmärrystä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnasta. Ryhmähaastattelussa tavoiteltiin erityisesti hiljaista tietoa, toiminnan organisointiin liittyviä käytäntöjä sekä sellaisia toiminnan taustalla vaikuttavia asioita, jotka eivät välity kyselyaineistosta tai ole julkisesti saatavilla. Näin ryhmähaastattelu täydentää kyselyaineistoa tarjoamalla syvällisempää ja kontekstisidonnaista ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä.

Ryhmähaastatteluun osallistui 4 henkilöä, jotka ovat Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilöstöä. Ryhmähaastattelu voi onnistuessaan tuoda erilaisia näkökulmia keskusteltavista asioista (Hyvärinen ja muut, 2017). Ryhmähaastattelua moderoi tutkija, joka määrittää suuntaviivoja keskustelulle, jolloin aineisto muodostuu keskustelun sisällöstä sekä ryhmän vuorovaikutuksesta (Denny & Weckesser, 2022, s. 1116). Ryhmähaastattelun etuna on myös joustavuus, etenkin muuttuvissa tilanteissa pystytään huomioimaan vastaajat eri tavalla kuin muussa tilanteessa (Hirsijärvi ja muut, 2009, s. 203–205). Näiden

seikkojen valossa tutkielman täydentävänä aineistonkeruutapana on fokusryhmähaastattelu. Keskustelun tarkoituksena on puhua vapaaehtoistoiminnasta, Pysäkin toiminnasta, kaupunkihallinnasta sekä muutosjoustavuudesta Hämeenlinnassa. Haastattelussa on huomioitu vastaajien mahdollinen varovaisuus vastaustilanteissa ja kysymykset sekä teemat on laadittu sen mukaisesti, ettei henkilöiden tarvitse kokea eturistiriitaa. Ryhmähaastattelun heikkoudet on huomioitu aineistonkeruu menetelmiä pohtiessa.

Haasteena ryhmähaastattelussa on ryhmä dynamiikkaan liittyvät asiat, jotka voivat pahimmassa tapauksessa rajoittaa erilaisten näkökulmien esittämistä (Hyvärinen ja muut, 2017). Hirsijärvi ja muut (2009, s. 206) luettelee haastatteluiden heikkouksia, kuten sosiaalisesti hyväksytyjen vastauksien antaminen sekä ihmisen oma kokemus haastattelutilanteessa, kuten pelottava tai itseään uhkaava tilanne. Ryhmähaastattelun haasteisiin voidaan vastata, kun toimii hyvänä moderaattorina keskustelulle ja rohkaisee osallistujia keskustelemaan (Hyvärinen ja muut, 2017). Nämä haasteet huomioiden tutkielmassa päädyttiin ryhmähaastatteluun, sillä haastattelun teemat on pyritty kertomaan neutraalisti sekä keskustelun moderaattori pyrkii haastattelun aikana aktiivisesti ehkäisemään fokusryhmähaastatteluun liittyviä heikkouksia.

Fokusryhmähaastattelut tyypillisesti äänitetään sekä litteroidaan tarkasti, sanasta sanaa osallistujien suostumuksella (Denny & Weckesser, 2022, s. 1116). Näin toimittiin myös tämän tutkielman ryhmähaastattelussa. Haastateltavat saivat myös etukäteen tietosuo-jaselosteen luettavaksi.

5 Analyysi osuus ja tulokset

Tässä osiossa analysoidaan tutkimustulokset. Ensin tarkastellaan ryhmähaastatteluista saatua tietoa, joka avaa Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaa enemmän kuin mitä tällä hetkellä on avoimesti saatavilla. Tämän jälkeen käsittelemme kyselyn kautta saadut perustiedot sekä vapaaehtoistoiminnan keskeisiä kysymyksiä. Edellä mainitun jälkeen tutkielma analysoi vapaaehtoisten näkemyksiä yhteistyöstä ja vaikutusmahdollisuuksista Vapaaehtoiskeskus Pysäkin ja Hämeenlinnan kaupungin toimintaan. Viimeiseksi tutkielma tarkastelee tuloksia, jotka koskevat resilienssiä Hämeenlinnassa. Analyysin tarkoituksena on tarkastella enemmän kyselyn tuloksia, joita ryhmähaastattelu mahdollisesti täydentää tai jopa haastaa.

Ryhmähaastattelu avasi paljon Vapaaehtoiskeskus Pysäkin taustaa, toimintaa ja tietoa, jota ei ollut saatavilla avoimesti. Ryhmähaastatteluista ilmeni, että vapaaehtoisia Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä on noin 200. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoistoimintaan sekä hakea tukea joko omaan tai ikääntyneen läheisen arkeen. Vapaaehtoistoimintaa tarjotaan ikäihmisten parista kertaaluonteisesti, juttelu- ja ulkoiluseuraa, juttuseuraa puhelimitse, digipulmien tai liikunnan parissa ja näiden lisäksi Pysäkki järjestää tilaisuuksia, kuten vapaaehtoisten perehdytysiltoja ja Pysäkki hetki -tilaisuuksia, jossa vaihtuu teema viikoittain. Pysäkki hetken alkupe räisenä tarkoituksena oli viedä hyvinvointia edistävää tietoa eteenpäin, mutta nykyään käsiteltäviä teemoja voi olla laajalla skaalalla. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki on ollut toiminnassa jo 30 vuoden ajan, sillä Pysäkki on perustettu 1990 luvulla.

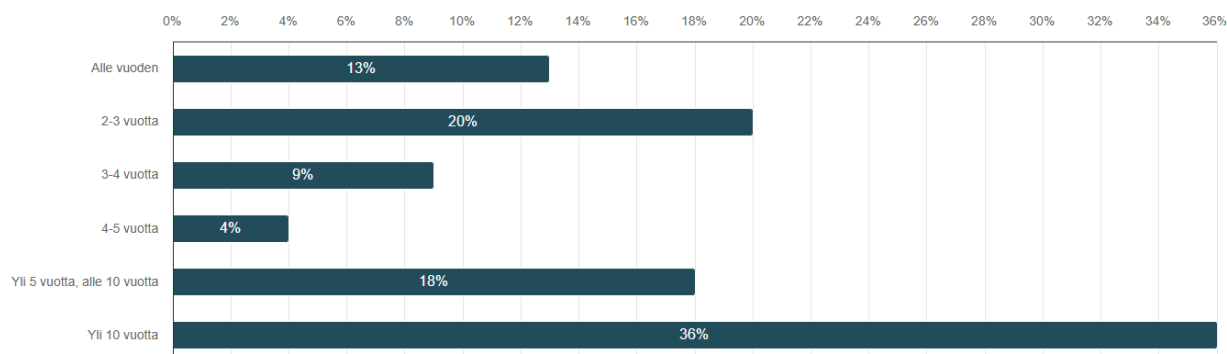
Ryhmähaastattelusta ilmeni, että Pysäkin yhteydenottokanavat apua tarvitseville on soittaminen, sähköposti, E-lomake tai muuten tulla Pysäkin ovelle pyytämään apua. Vapaaehtoiset kerätään vapaaehtoisrekisteriin, jossa vapaaehtoiset on ryhmitelty sen mukaan, mitkä tehtävät kiinnostavat. Kertaluonteisissa tehtävissä avunpyyntö lähetetään sähköpostitse kaikille, jotka ovat ilmoittaneet kiinnostuksensa ja ensimmäinen, joka nappaa tehtävän niin saa tehtävän hoidettavaksi. Kaveritoiminnassa taas menetellään eri tavalla,

sillä kaveritoiminnassa täytyy pohtia sitä, ketkä sopisivat toisilleen kavereiksi. Vapaaehtoiset eivät saa toiminnasta rahallista korvausta, mutta heille tarjotaan virkistyspäiviä, kuten joulujuhlia ja juhannussauna, jossa tarkoituksena on kiittää vapaaehtoisia.

Kysely lähetettiin sähköpostijakeluna Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnassa mukana oleville vapaaehtoisille. Kysely oli avoinna kolme viikkoa, ajanjaksona 2.3.2026-23.3.2026. Kyselyyn tuli 45 vastausta. Kysely oli anonyymi.

5.1 Vapaaehtoiskeskus Pysäkki vapaaehtoistoiminnan kontekstissa

Kuinka kauan olet ollut osana Pysäkin toimintaa?
Vastaajien määrä: 45

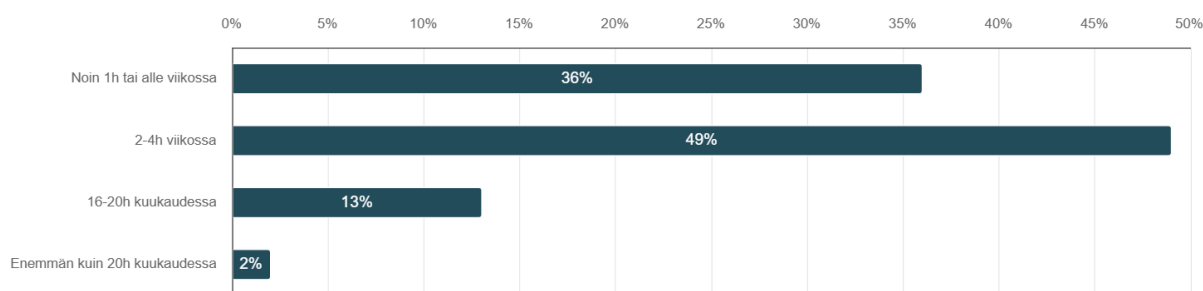
Kuvio 4. Vastaajien mukanaoloaika Vapaaehtoiskeskus Pysäkin järjestämässä vapaaehtoistoiminnassa.

Kuviosta 4 näemme vapaaehtoisten mukanaoloajan Pysäkin toiminnassa. Suurin osa vastaajista on ollut mukana Pysäkin toiminnassa yli 10 vuotta. Vapaaehtoisten sitouttaminen kuuluu yhdeksi toimintasuositukseksi, joita tutkielma käsitteli luvussa 3.5. Ryhmähaastattelussa ilmeni henkilöstön näkemys siitä, että sitouttaminen toteutuu optimaalisimmin silloin, kun vapaaehtoisille viestitään toiminnan vapaaehtoisuudesta: osallistuminen ei ole pakollista, toiminnasta voi irtaantua tai pitää taukoa tarpeen mukaan.

Tämän voidaan nähdä olevan onnistunutta sitouttamista, sillä merkittävä osa vastaajista on ollut toiminnassa mukana jo hyvin pitkään, yli 10 vuotta.

Sitoutumista vapaaehtoistoimintaan voidaan tarkastella myös vapaaehtoisten motiivien kautta, sillä kyselyssä selvitettiin heidän syitänsä osallistua toimintaan. Kysymys oli avoin, jossa vastaajat saivat itse kirjoittaa vastauksensa. Vastauksissa korostui vapaaehtoisten tunne merkityksellisyydestä, halu auttaa ja olla hyödyksi. Vastauksissa korostui myös kiinnostus vapaaehtoistoimintaan kohtaan kasvaneen silloin, kun henkilön elämään vapautui aikaa, esimerkiksi eläkkeelle jäämisen takia. Nämä syyt näkyvät myös Pysäkin henkilöstölle, sillä ryhmähaastattelussa keskustelimme henkilöiden syistä osallistua vapaaehtoistoimintaan, ja syyt ovat hyvin samantapaisia kuin kyselyssä esille tulleet. Vapaaehtoistoimintaan sitoutumiseen vaikuttaa myös se, mitä vapaaehtoistoiminta tarjoaa heille itselleen, kuten mahdollisuus auttaa ja kokea itsensä hyödylliseksi. Tyypillisesti vastaajat käyttävät vapaaehtoistoimintaan 2–4 h viikossa tai noin 1 h tai alle, jonka näemme kuvioista 5. Toimintaan sitoutuminen voi näkyä myös ajankäytössä, sillä kyselytulosten perusteella vapaaehtoiset käyttävät toimintaan säännöllisesti aikaa viikoittain.

Kuinka paljon annat aikaasi ylipäätään vapaaehtoistoiminnalle?
Vastaajien määrä: 45

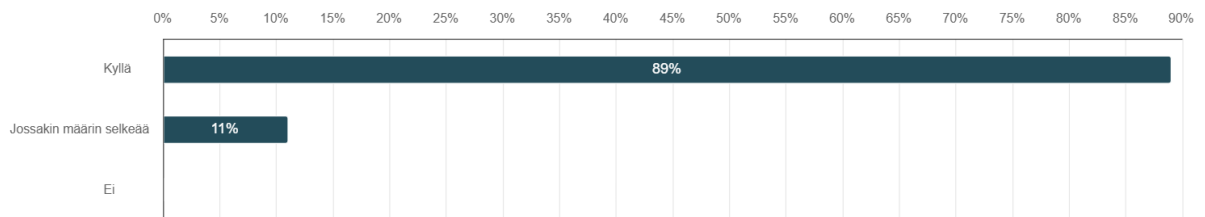

Kuvio 5. Kuinka paljon vastaajat antavat aikaansa vapaaehtoistoiminnalle

Kyselyyn vastanneet näkevät vapaaehtoistoiminnan velvollisuudet sekä vastuut pääosin selkeänä, ks. kuvio 6. Ryhmähaastattelusta ilmeni, että vapaaehtoiset ovat vakuutettuja tehtävän ajaksi ja vapaaehtoisilla on vaihteluvollisuus. Ryhmähaastattelussa kerrottiin,

että nämä asiat käydään läpi vapaaehtoisten perehdytyksillä sekä muistutellaan tarvittaessa.

Onko sinulle selkeää vapaaehtoistoiminnan velvollisuudet sekä vastuut?
Vastaajien määrä: 45

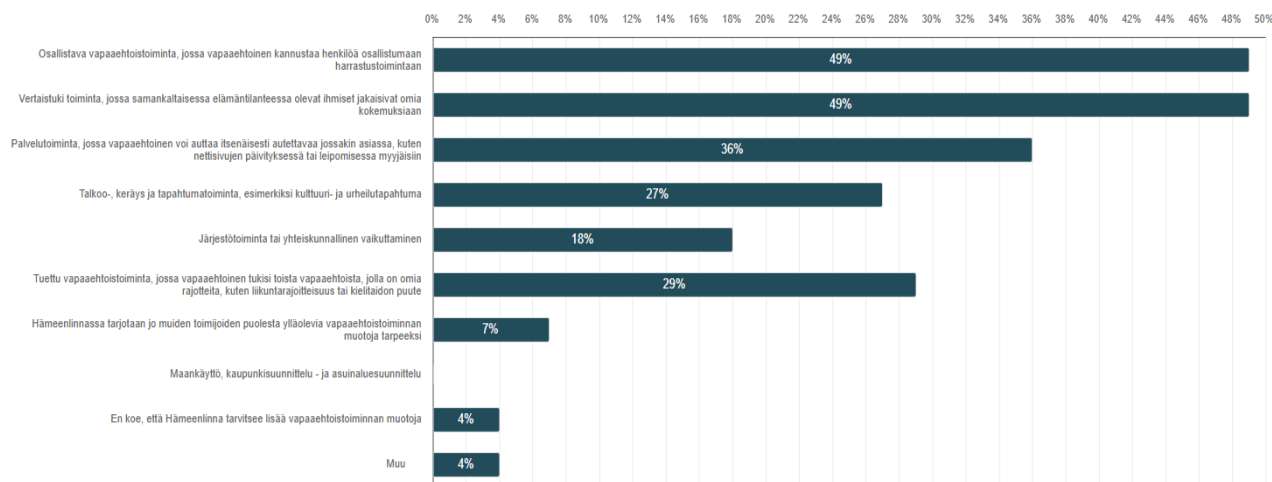

Kuvio 6. Vapaaehtoistoiminnan vastuiden ja velvollisuuksien selkeys vastaajille.

Tämä tutkimustulos vastuiden ja velvollisuuksien osalta on vastoin odotettua, sillä Valtiovarainministeriön (2015, s. 29) mukaan vapaaehtoisuuden vastuut ja velvollisuudet nähdään pääosin epäselkeänä. Toki sääntelyn haasteet on usein tunnistettu järjestökontekstissa, sillä Viertolan (2025, s. 16) mukaan yleis- ja erityislait sekä sovellettava sääntely riippuu erilaisista tekijöistä, kuten toiminnan luonteesta sekä järjestön toimialasta. Nykyään kansalaistoimintaa tapahtuu enemmän spontaanisti (Laimio & Välimäki, 2011, s. 9), jolloin Pysäkin kertaluonteiset tehtävät voivat olla ihmisille helpompi tapa osallistua vapaaehtoistoimintaan. Edellä esitetyn perusteella voimme todeta, että vastaajat eivät tunnista vapaaehtoistoimintaan liittyvien vastuiden ja velvollisuuksien mahdollisia epäselvyyksiä. Lisäksi kunnan kautta voi olla helpompi osallistua toimintaan, koska siihen ei liity järjestötoimintaa koskeva erityislainsäädäntöä.

Millaista paikallista tarvetta on koko Hämeenlinnassa erilaisille vapaaehtoistoiminnan muodoille? Voit valita enintään 3

Vastaajien määrä: 45, valittujen vastausten lukumäärä: 100

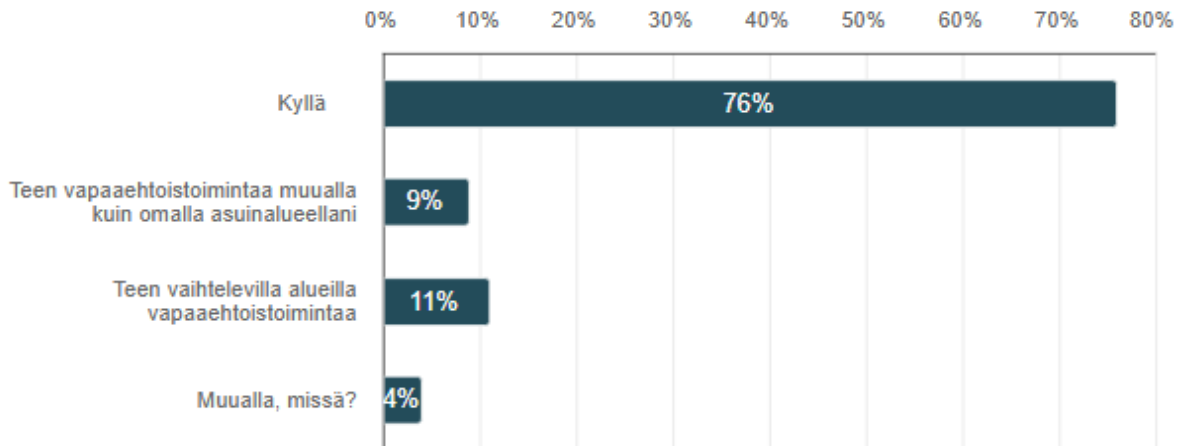
Kuvio 7. Vastaajien näkemys vapaaehtoistoiminnan eri muotojen tarpeelle Hämeenlinnassa

Kuviossa 7 on kyselyyn vastanneiden ajatuksia Hämeenlinnan tarpeesta erilaisiin vapaaehtoistoiminnan muotoihin. Kyselyyn vastanneet nostavat etenkin osallistavan vapaaehtoistoiminnan, vertaistukitoiminnan sekä palvelutoiminnan muodot sellaisiksi, joita Hämeenlinnassa tarvitaan enemmän. Vastauksissa ilmenevä yhtenäinen näkemys luo vahvan perustan yhteistuotannolle, sillä yhteistuotannossa kansalaiset osallistuvat sellaisten palveluiden kehittämiseen, joita itse käyttävät (Bransted & Honning, 2018, s. 12–13).

Toisaalta ryhmähaastattelussa ilmeni, että Hämeenlinnassa on jo nyt hyvin paljon erilaista vapaaehtoistoimintaa. Tämä viittaa siihen, ettei kyseessä ole välttämättä pelkäämään toiminnan määrän ja muotojen lisäämisestä, vaan myös vapaaehtoistoiminnan näkyvyydestä. Voi olla mahdollista, että olemassa olevat muodot jonkun toisen palveluntarjoajan tuottamana eivät kohtaa tarpeita, kohderyhmiä tai ole yleisesti tiedossa. Tässä kuitenkin korostuu yhteistuotannon rooli, sillä sen avulla voidaan tarkastella toimintaa ja mahdollisia katvealueita. Mikäli vapaaehtoiset kokevat kyseiset muodot tai uuden toiminnan tarpeelliseksi, myös heidän ääntensä tarvitaan siihen, kuinka kehittää Pysäkin toimintaa vastaamaan tällaisiin tarpeisiin. Esimerkiksi vertaistukitoiminnan täytyy olla kohdennettua jollekin tietylle ryhmälle/samankaltaisia asioita pohtivalle, johon tarvitaan vapaaehtoisten ääntä: mistä asioista tarvitaan vertaistukea?

Teetkö vapaaehtoistoimintaa omalla asuinalueellasi?

Vastaajien määrä: 45

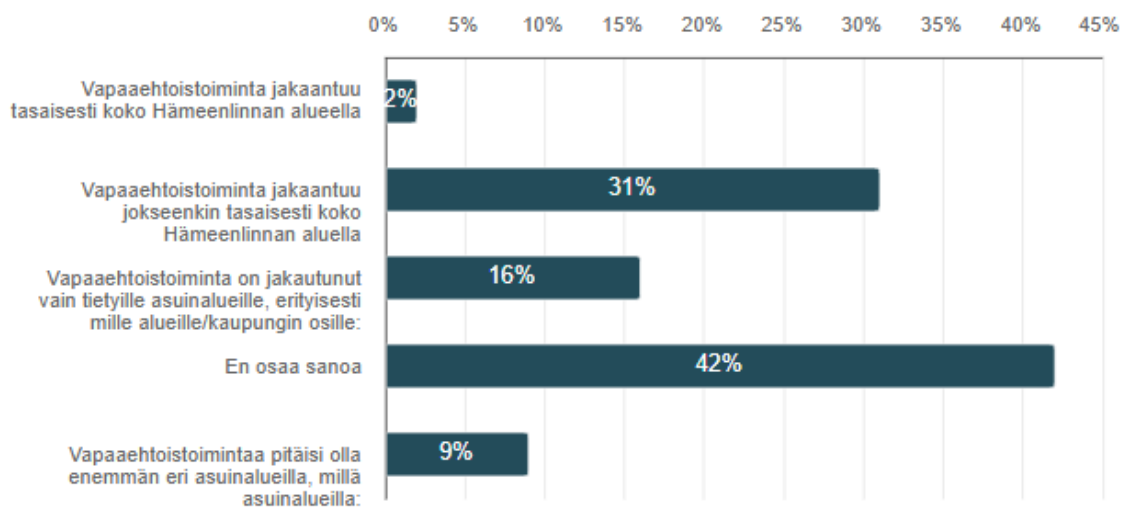
Kuvio 8. Vastaajien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan omalla asuinalueella

Vapaaehtoiset tekevät vapaaehtoistoimintaa pääasiassa omalla asuinalueellaan, jota ilmentää kuvio 8. Tätä voi selittää esimerkiksi asuinalueen tärkeydellä vapaaehtoiselle ja sitä kautta haluna toimia juuri omalla alueella tai esimerkiksi kulkuvälineen puute, jolloin osallistuminen vapaaehtoistoimintaan muualla olisi haastavaa. Toisaalta tämä tulos voi viitata siihen, että vapaaehtoistoiminnan paikallinen luonne saattaa osaltaan kytkeytyä alueelliseen eriytymiseen, sillä henkilöt, jotka päättävät osallistua toimintaa, tekevät sen useimmin omassa lähiympäristössään, missä osallistumisen kynnys on matalampi ja saatavuus parempi. Tämä voi puolestaan vahvistaa paikallisia verkostoja, mutta toisaalta rajata osallistumishalua eri alueiden välillä.

Hämeenlinnassa nähdään vapaaehtoistoiminnan jakaantuvan jokseenkin tasaisesti, jonka osoittaa kuvio 9. Toisaalta kuviosta 9 viittaa, että vastaajat ovat sitä mieltä, että kaupunkialueilla on enemmän vapaaehtoistoimintaa kuin maaseutumaisilla alueilla. Tämä ilmentää mielenkiintoisen jännitteen tuloksissa, sillä vaikka toiminta näyttäytyy jakaantuvan tasaisesti, vastaajat kokevat sen painottuvan kaupunkeihin. Tämä voi viitata siihen, että kaupunkialueilla vapaaehtoistoiminta on näkyvämpää tai monimuotoisempaa, esimerkiksi useiden järjestön toimipisteet sekä Pysäkin sijainti kaupunkialueella.

Koetko, että vapaaehtoistoiminnan tarjonta ja paikalliset tarpeet kohtaavat tasapuolisesti Hämeenlinnan eri alueilla?

Vastaajien määrä: 45

Kuvio 9. Vastaajien näkemykset vapaaehtoistoiminnan tarjonnan ja tarpeen kohtaamisesta Hämeenlinnassa

Kuviossa 10 on kohdennettu vapaaehtoisille väitteitä sekä Pysäkin toiminnasta että Hämeenlinnan kaupunkiorganisaation toiminnasta. Kuvioista voimme päätellä, että Vapaaehtoiskeskus Pysäkki koetaan jokseenkin saavutettavana ja tunnettuna vapaaehtoistoiminnan järjestäjänä Hämeenlinnassa, sillä kyselyyn vastanneet ovat joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteistä *apua tarvitseva löytää pysäkin palvelut, Vapaaehtoiskeskus Pysäkiltä on helppo pyytää apua, Pysäkki on yleisesti tunnettu Hämeenlinnassa*. Tätä voidaan osakseen selittää Pysäkin pitkäaikaisella toiminnalla, sillä Pysäkki on ollut toiminnassa Hämeenlinnassa 1990-luvulta alkaen.

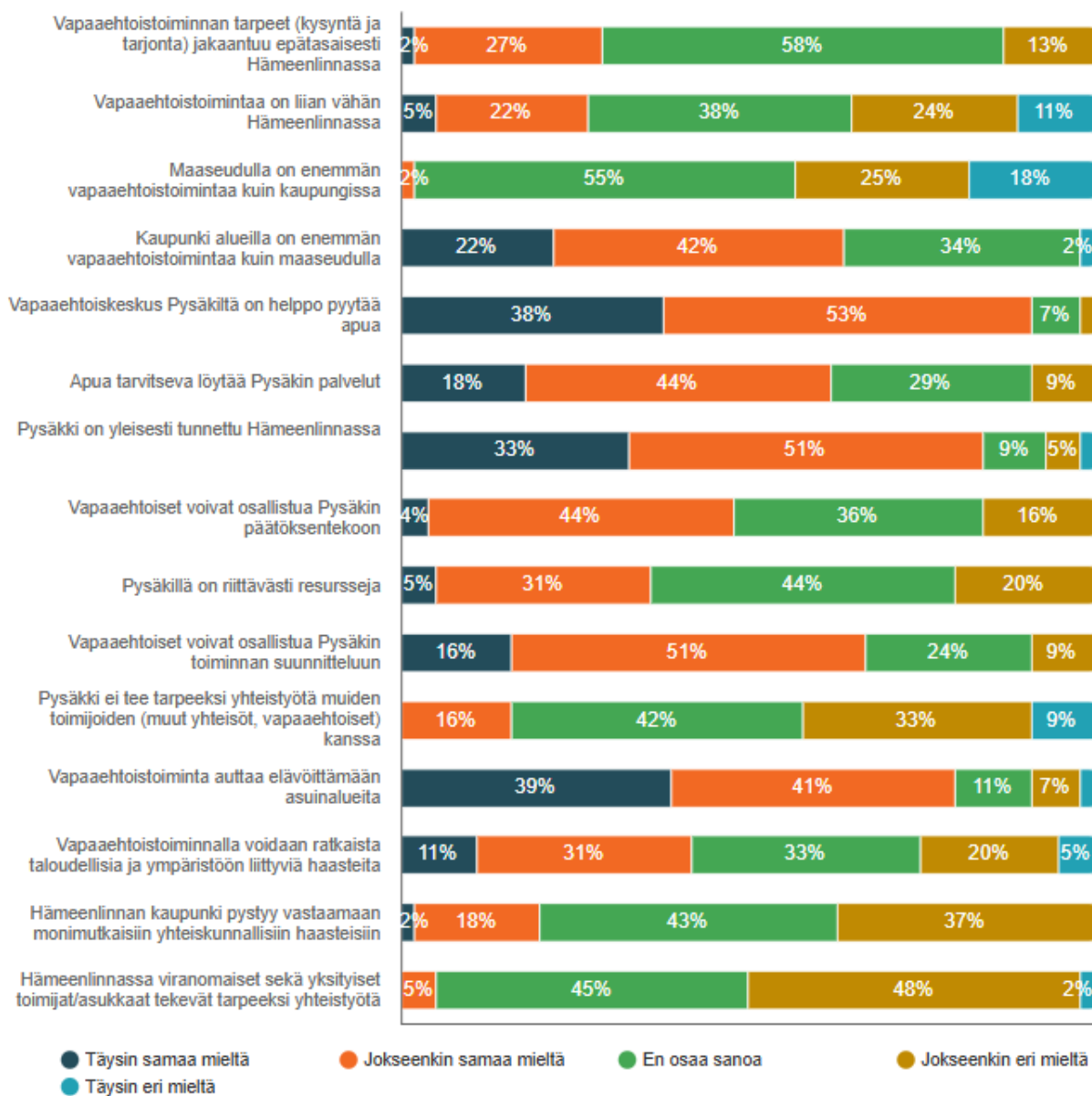
Kuviossa 10 on myös kartoitettu suoraan kaupunkiin liittyviä näkemyksiä. Kuvion perusteella vapaaehtoistoiminta nähdään kaupungille hyödyllisenä erityisesti asuinalueiden elävöittämisen kautta, mutta toisaalta vapaaehtoistoiminta nähdään olevan pirstaloitunut Hämeenlinnassa. Vastaajista vähintään 42 % vastasi täysin samaa mieltä ja/tai jokseenkin samaa mieltä väitteeseen *Vapaaehtoistoiminnalla voidaan ratkaista taloudellisia ja ympäristöön liittyviä haasteita*. Väitteeseen *Hämeenlinnan kaupunki pystyy*

vastaamaan monimutkaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin vastasi 37 % jokseenkinkin eri mieltä, en osaa sanoa 43 % ja täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä yhteensä 20 %. Tämä osoittaa, että vastaajat näkevät vapaaehtoistoiminnan olevan merkittävänä resurssina kaupunkien haasteiden ratkaisemisessa, mutta luottamus Hämeenlinnan kaupungin kykyyn vastata haasteisiin on heikohko. Luottamusta voisi parantaa esimerkiksi lisäämällä vuoropuhelua, läpinäkyvyyttä ja yhteistyötä vapaaehtoistojen kanssa, esimerkiksi yhteiskehittämisen avulla, sillä Bentzenin (2020, s. 27) mukaan jatkuvalla yhteiskehittämällä kasvatetaan mm. luottamusta sekä ihmisten innokkuutta yhteiskehittämisprojekteihin.

Lähes puolet vastaajista kokevat olevansa jokseenkin eri mieltä väitteestä *Hämeenlinnassa viranomaiset sekä yksityiset toimijat/asukkaat tekevät tarpeeksi yhteistyötä*. Samaa väitteeseen on valittu myös täysin eri mieltä 2 % ja en osaa sanoa 45 % ja vain 5 % jokseenkin samaa mieltä. Tutkimustulos osoittaa, ettei Hämeenlinnassa tehdä tarpeeksi yhteistyötä vastaajien mukaan. Yhteistyö nähdään olevan kaupunkihallinnan tematiikassa keskeistä, sillä yhteistyöllä pyritään vastaamaan kaupungin monimutkaisiin haasteisiin (Edelenbos, 2025, s. 3–4). Näin ollen kaupunkihallinnan malli ei täysin toteudu Hämeenlinnassa tai se ei ole ainakaan vastaajille näkyvää.

Vastaa väittämiin:

Vastaajien määrä: 45

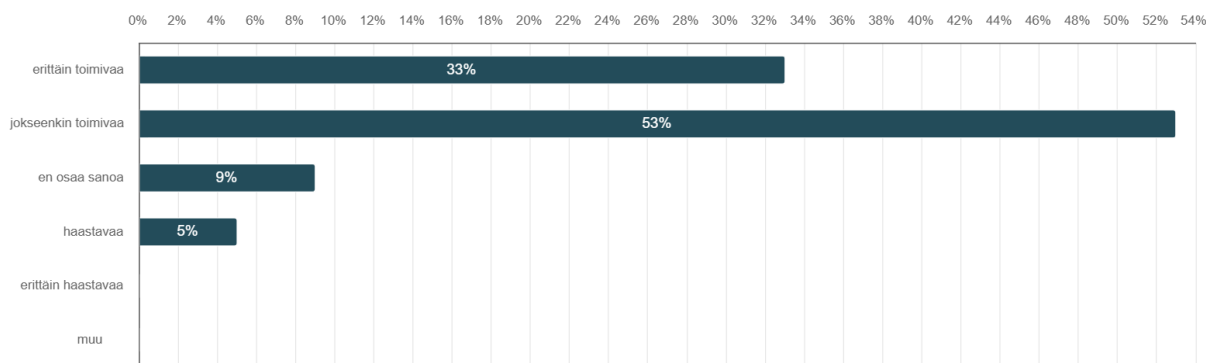

Kuvio 10. Kyselytutkimuksen väitteitä vapaaehtoistoiminnasta Hämeenlinnassa.

5.2 Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vaikutusmahdollisuudet ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa Hämeenlinnassa

Kuinka toimivana pidät yhteistyötä vapaaehtoisen, apua tarvitsevan ja Pysäkin henkilökunnan kanssa? Yhteistyö on...

Vastaajien määrä: 45

Kuvio 11. Yhteistyön toimivuus vastaajien näkökulmasta vapaaehtoisen, apua tarvitsevan ja Pysäkin henkilökunnan kanssa.

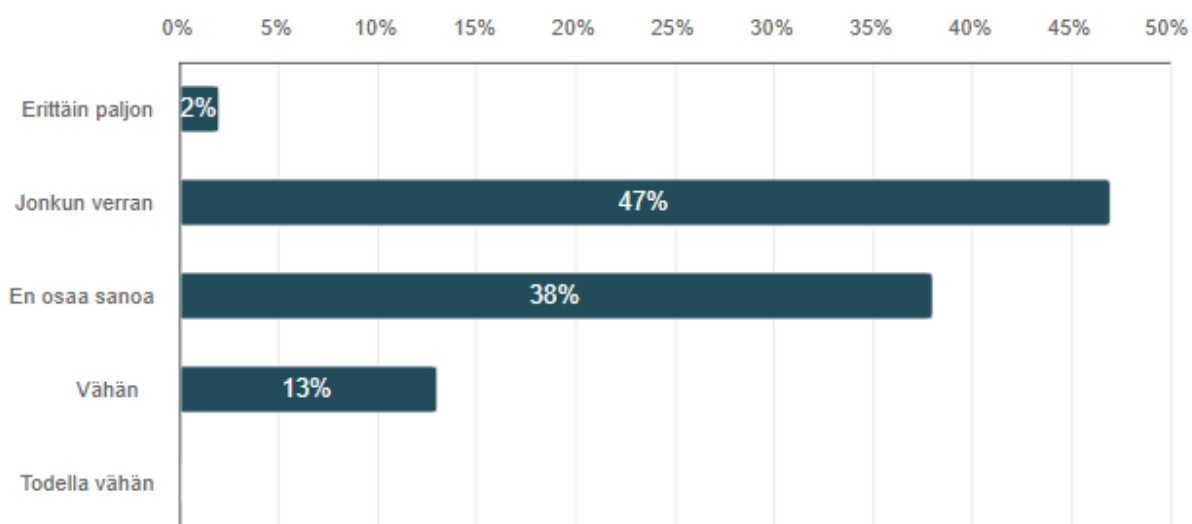
Kuviosta 11 näemme, että vastaajat pitävät yhteistyötä jokseenkin tai erittäin toimivana Vapaaehtoiskeskus Pysäkin kanssa. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut yhteistyön olevan erittäin haastavaa. Tältä osin Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ilmentää kaupunkihallinnan keinoja, sillä yhteistyö on Edelenbosin (2025, s. 3–4) mukaan keskeistä kaupunkihallinnassa. Vastaajat nostavat myös yhteistyön olevan yksi keskeisimmistä asioista muutosjoustavuuden lisäämiseksi, kuviossa 16. Näin ollen Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta voidaan nähdä lisäävän paikallista resilienssiä kaupunkihallinnan keinoin toimivalla yhteistyöllä.

Ryhmähaastattelussa kartoitimme myös Vapaaehtoiskeskus Pysäkin yhteistyökumppaneita. Ryhmähaastattelussa tuli ilmi, että Pysäkin yhteistyökumppaneiden kanssa vaihdetaan tietoa sekä voidaan järjestää esimerkiksi tapahtumia tai tilaisuuksia. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin yhteistyötahoja on useita, kuten Hämeen settlementti, Kanta Hämeen muistiyhdistyksen Muistiluotsi toiminta, Hämeenlinnan omaishoitajat, Finfami, Kanta Hämeen mielenterveysomaiset ja Hämeenlinnan kaupunkiorganisaatiosta yhteistyötä tehdään museoiden, kirjaston sekä Hämeenlinnan liikuntahallit Oy:n kanssa. Kuviossa 10

on esitetty väite ”Pysäkki ei tee tarpeeksi yhteistyötä muiden toimijoiden (muut yhteisöt, vapaaehtoiset) kanssa”, johon vastaukset jakaantuivat seuraavasti: en osaa sanoa 42 %, jokseenkin erimieltä 33 %, 16 % jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä 9 %. Kukaan ei ollut vastannut täysin eri mieltä. Näin ollen vaikuttaa siltä, että Pysäkin yhteistyötoimijat eivät ole täysin tunnettuja vapaaehtoisille, mutta toisaalta ei täysin tuntemattomia, sillä 33 % on vastannut olevansa väitteen kanssa eri mieltä. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ilmentää kaupunkihallinnan keskeisiä piirteitä, sillä Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä on useita yhteistyökumppaneita, vaikka ne eivät täysin näy vastaajille.

Kuinka paljon julkinen sektori (Hämeenlinnan kaupunki) ja muut toimijat (järjestöt, yritykset, asukkaat) tekevät yhteistyötä?

Vastaajien määrä: 45

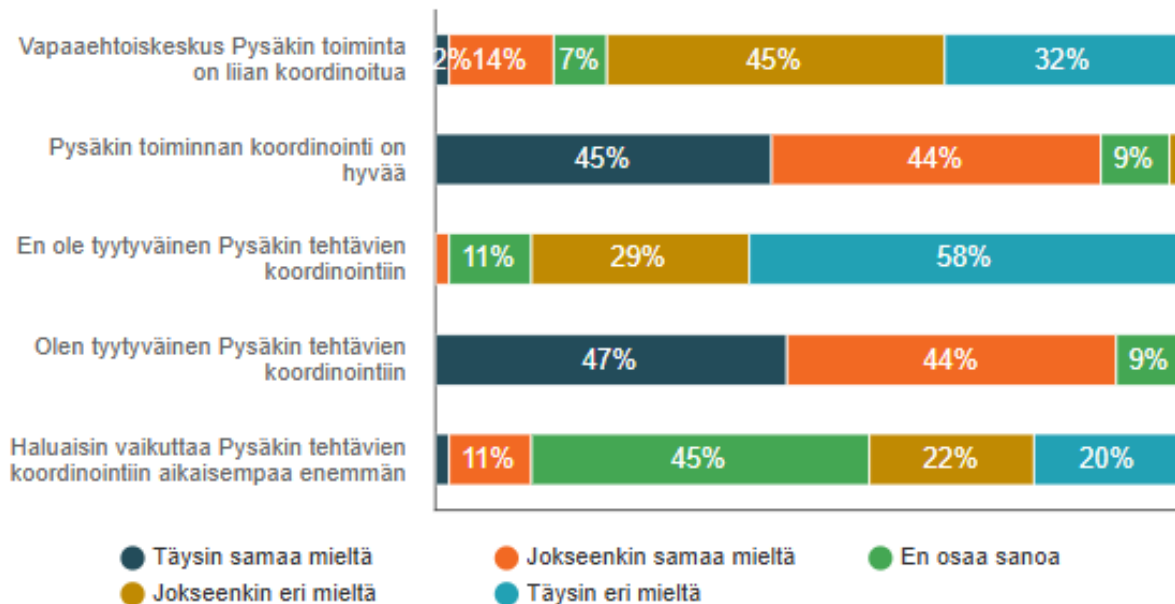

Kuvio 12. Hämeenlinnan kaupungin yhteistyöverkostot vastaajien näkökulmasta.

Toisaalta vastaajat kokevat, että Hämeenlinnassa viranomaiset sekä yksityiset toimijat/asukkaat eivät tee tarpeeksi yhteistyötä (kuvio 10), mutta kuvio 12 osoittaa, että lähes puolet vastaajista ajattelee, että Hämeenlinnan kaupunki tekee jonkun verran tai erittäin paljon yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tämä osoittaa mielenkiintoisen jännitteen koetun riittämättömyyden ja tunnistetun yhteistyön määrän välillä. Tulkintaa voidaan selittää siten, että vaikka yhteistyötä nähdään tapahtuvan, sitä ei välttämättä koeta laadullisesti riittäväksi tai aidosti osallistavaksi.

Vastaa väittämiin:

Vastaajien määrä: 45

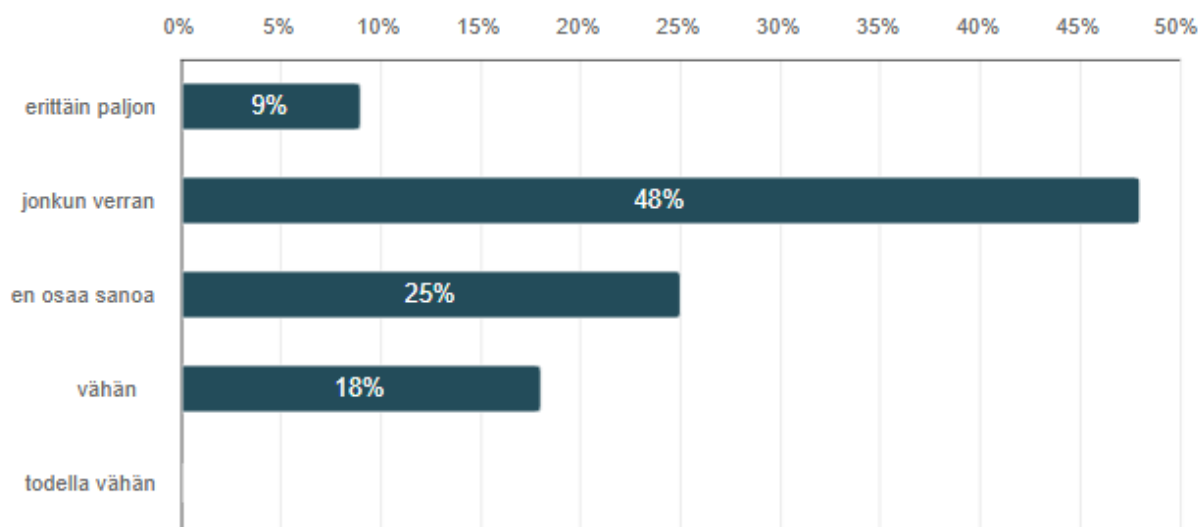

Kuvio 13. Kyselytutkimuksen väittämiä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan koordinoimisesta.

Vastaajat ovat myös pääosin tyytyväisiä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan koordinointiin, jonka näemme kuvioista 13. Vapaaehtoistoiminnan koordinointia on liikaa väitteeseen vastanneet täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä ovat yhteensä 16 % vastaajista, kun taas täysin eri mieltä/jokseenkin erimieltä kyseisestä väitteestä on 78 %. Väitteeseen ”Olen tyytyväinen Pysäkin tehtävien koordinointiin” on vastannut täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä lähes kaikki vastaajista. Vapaaehtoistoiminnan johtamiseen tyytyväisyys on tärkeää selvittää, sillä Schreiner ja muiden (2018, s. 241) mukaan vapaaehtoistoiminnan johtamisella on suuri merkitys vapaaehtoisen sitouttamisessa toimintaan. Tyytyväisyydestä vapaaehtoistoiminnan koordinointiin kertoo myös henkilöiden pitkä osallistumisaika Pysäkin toimintaan, sillä kuten kuvio 4 osoitti, valtaosa vastaajista (36 %) on ollut toiminnassa mukana yli 10 vuotta, jolloin voidaan pitää sitouttamista onnistuneena.

Kyselyyn vastanneista vain 13 % haluaisi vaikuttaa Pysäkin tehtävien koordinointiin aikaisempaa enemmän joko jonkun verran tai täysin samaa mieltä. Vapaaehtoisten vaikutusmahdollisuuksista keskusteltiin myös Pysäkin ryhmähaastattelussa, jossa ilmeni, että vapaaehtoisille tarjotaan 2 kertaa vuodessa tilaisuus, jossa vapaaehtoiset pystyvät vaikuttamaan ja tuomaan omia ideoita julki. Vapaaehtoiset ovat voineet kehittää itse esimerkiksi uuden toimintatyyppin Vapaaehtoiskeskus Pysäkille, kuten askartelutoiminta, joka on syntynyt vapaaehtoisen halusta järjestää askartelutoimintaa. Toisaalta ryhmähaastattelussa ilmeni myös henkilöstön toive siitä, että vapaaehtoiset pyrkisivät vaikuttamaan aikaisempaa enemmän Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaan ja tuomaan enemmän omia ideoita julki, mikäli on halukkuutta esimerkiksi järjestää jokin uusi toiminto. Myös vapaaehtoiskeskuksen toiminnassa on havaittavissa oletus yhteistuotannosta palvelulähtöisestä näkökulmasta. Bransted ja Honning (2018, s. 12–13) esittävät, että yhteistuo- tanto voi ilmetä osana joidenkin julkisten palveluiden rakenteita siten, että se muodostuu eräänlaiseksi välttämättömäksi toiminnaksi. Tämä näkökulma voidaan nähdä Pysäkin toiminnassa, sillä sen toiminta on olennaisesti riippuvainen vapaaehtoisista.

Miten koet vaikutusmahdollisuutesi Pysäkin toimintaan? Koen voivani vaikuttaa Pysäkin toimintaan..
Vastaajien määrä: 44

Kuvio 14. Vapaaehtoisten kokemukset vaikutusmahdollisuuksista Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toimintaan

Vapaaehtoisilta kysyttiin kyselyssä kokemusta vaikutusmahdollisuuksistaan, jota ilmentää kuvio 14. Yli puolet vastaajista kokee voivansa vaikuttaa toimintaan jonkun verran tai erittäin paljon. Yhteistuotannossa ja yhteiskehittämisessä on keskeistä palvelun käyttäjien aktiivinen osallistaminen toiminnan kehittämiseen (Brandsted ja muut, 2018). Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tarjoaa vaikutusmahdollisuuksia ja osa vapaaehtoisista pyrkii vaikuttamaan toimintaan, jolloin voimme nähdä tapahtuvan yhteistuotannon ja yhteiskehittämisen muotoja, sillä kuten edellä mainittu askartelutoiminta on syntynyt vapaaehtoisen halusta järjestää toimintaa. Koska Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tarjoaa vaikuttamismahdollisuuksia ja osallistaa vapaaehtoisia Pysäkin päätöksentekoon, silloin toiminta ilmentää myös kaupunkihallinnan teemoja, sillä Edelenbosin (2025, s. 3–4) mukaan kaupunkihallinnan yhtenä tavoitteista on edistää päätöksentekoon osallistumista.

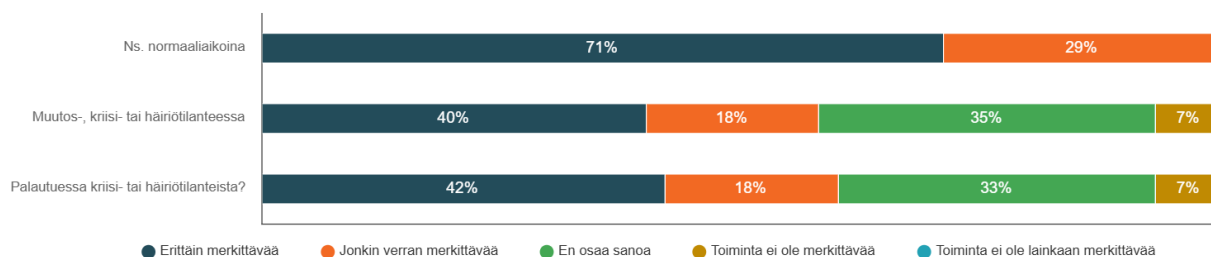
Toisaalta Pysäkki on hieman haastavassa asemassa toiminnan kehittämisen suhteen, sillä ryhmähaastattelusta ilmeni, että toiminta on tarveperustaista eli kysyntä ohjaa toimintaa, mutta vapaaehtoisia ei voi laittaa sellaiseen tehtävään, joka ei ole vapaaehtoiselle

itselleen mieluisa. Myös vapaaehtoiset ajattelevat ryhmähaastattelun mukaan hieman perinteisesti, että Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tarjoaa heille toimintaa, kun taas Pysäkillä olisi toivo siitä, että vapaaehtoiset itse tarjoaisivat toimintaa heille.

Vaikka Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan kehittämässä on haasteita, voimme kuitenkin osoittaa, että vapaaehtoistoimintaa pitää koordinoita ja johtaa, jotta toiminta olisi mahdollisimman onnistunutta. Täten voimme todeta kyselyn aineiston perusteella Pysäkin toiminnan olevan hyvin johdettua ja koordinoitua, tarjoten riittävästi vaikutusmahdollisuuksia. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ilmentää myös kaupunkihallinnan sekä yhteiskehittämisen ja yhteistuotannon teemoja, sillä Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä pyritään osallistamaan vapaaehtoisia Vapaaehtoiskeskus Pysäkin päätöksentekoon. Osallistamisella on keskeinen rooli myös resilienssissä, sillä Hyvösen ja Juntusen (2021, s. 1) mukaan kokonaisresilienssin edistäminen vaatii muun muassa osallistamisen kehittämistä.

5.3 Resilienssi Hämeenlinnassa

Kuinka merkittäväksi koet Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan?
Vastaajien määrä: 45

Kuvio 15. Vastaajien kokemus Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan merkittävydestä eri aikoina.

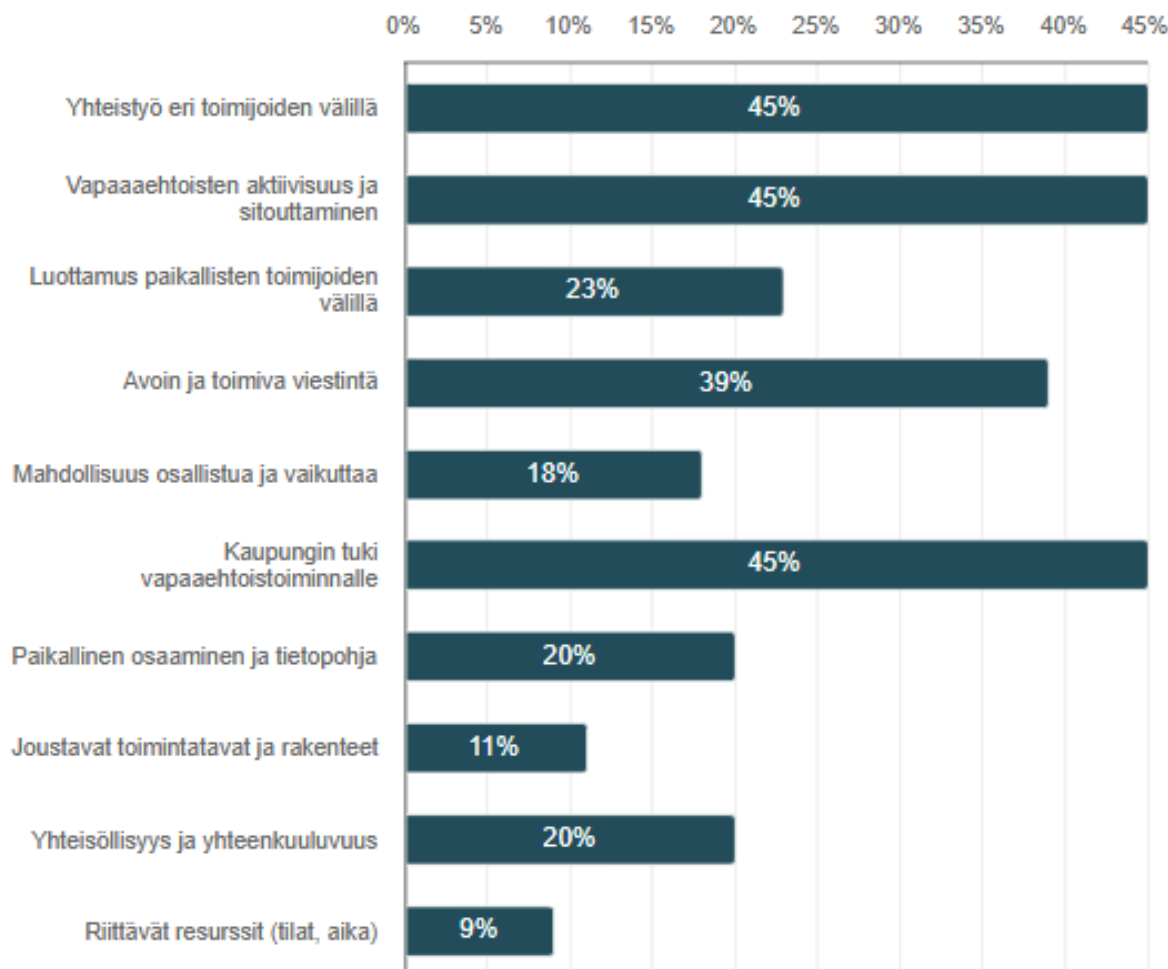
Kyselyssä kartoitettiin vapaaehtoisten näkemyksiä Pysäkin merkittävyttä eri ajanjaksoina, kuten ns. normaalianikana, kriisi- ja häiriötilanteissa sekä niistä toipumisessa, jotta saamme enemmän käsitystä Vapaaehtoiskeskuksen merkityksestä paikalliseen resilienssiin eri ajanjaksoilla. Tätä ilmentää kuvio 15. Vastaajat näkevät pääasiassa Pysäkin

toiminnan olevan erittäin merkittävää tai jonkun verran merkittävää. Erityisesti vastauksissa korostuu Pysäkin merkitys ns. normaaliaikoina, jolloin vastaajat näkevät toiminnan olevan 71 % erittäin merkittävää ja 29 % jonkin verran merkittävää. Hieman hajontaa vastauksissa tulee muutos-, kriisi- tai häiriötilanteista sekä palautuessa kriisi- tai häiriötilanteista, sillä vastaajat ovat valinneet myös ”En osaa sanoa” sekä ”Toiminta ei ole merkittävää”. Tätä voi osakseen selittää sillä, että kriisi- ja häiriötilanne on käsitteenä vaikeasti hahmotettava. Arki kuitenkin jatkuu, vaikka elämme samanaikaisesti useiden päällekkäisten kriisien keskellä, kuten sotien ja taloudellisen epävarmuuden varjossa.

Ryhmähaastattelussa ilmeni, että Hämeenlinnan kaupungilta on kysytty mahdollisuuksia siihen, kuinka monta vapaaehtoista irtoaisi yllättävään tilanteeseen. Tällainen tilanne on korona aikana testattu, sillä Pysäkille oli tullut pyyntö saada mahdollisimman paljon vapaaehtoisia koronarokotuksiin avuksi. Tällöin he olivat saaneet aamupäivän aikana 30 vapaaehtoista avuksi koronarokotuksiin. Tästä heräsi keskustelua siitä, että Pysäkillä voitaisiin kartoittaa vapaaehtoisilta tällaisia alustavia tietoja, siitä millaisissa asioissa vapaaehtoiset pystyvät auttamaan ja kuinka nopealla aikataululla. Ryhmähaastattelussa tunnistettiin vapaaehtoistoiminnan merkitys myös kriisitilanteissa, sillä ihminen voi purkaa tunteitaan muun muassa ryhmä- tai kaveritoiminnassa ja lisäksi saada hallinnan tunnetta esimerkiksi kerran viikossa tapahtuvalla ulkoilulla autettavan kanssa.

Mitkä tekijät tukevat mielestäsi eniten koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta tällä hetkellä? Voit valita enintään 3

Vastaajien määrä: 44, valittujen vastausten lukumäärä: 122

Kuvio 16. Vastaajien näkemykset muutosjoustavuutta tukevista tekijöistä koko Hämeenlinnassa.

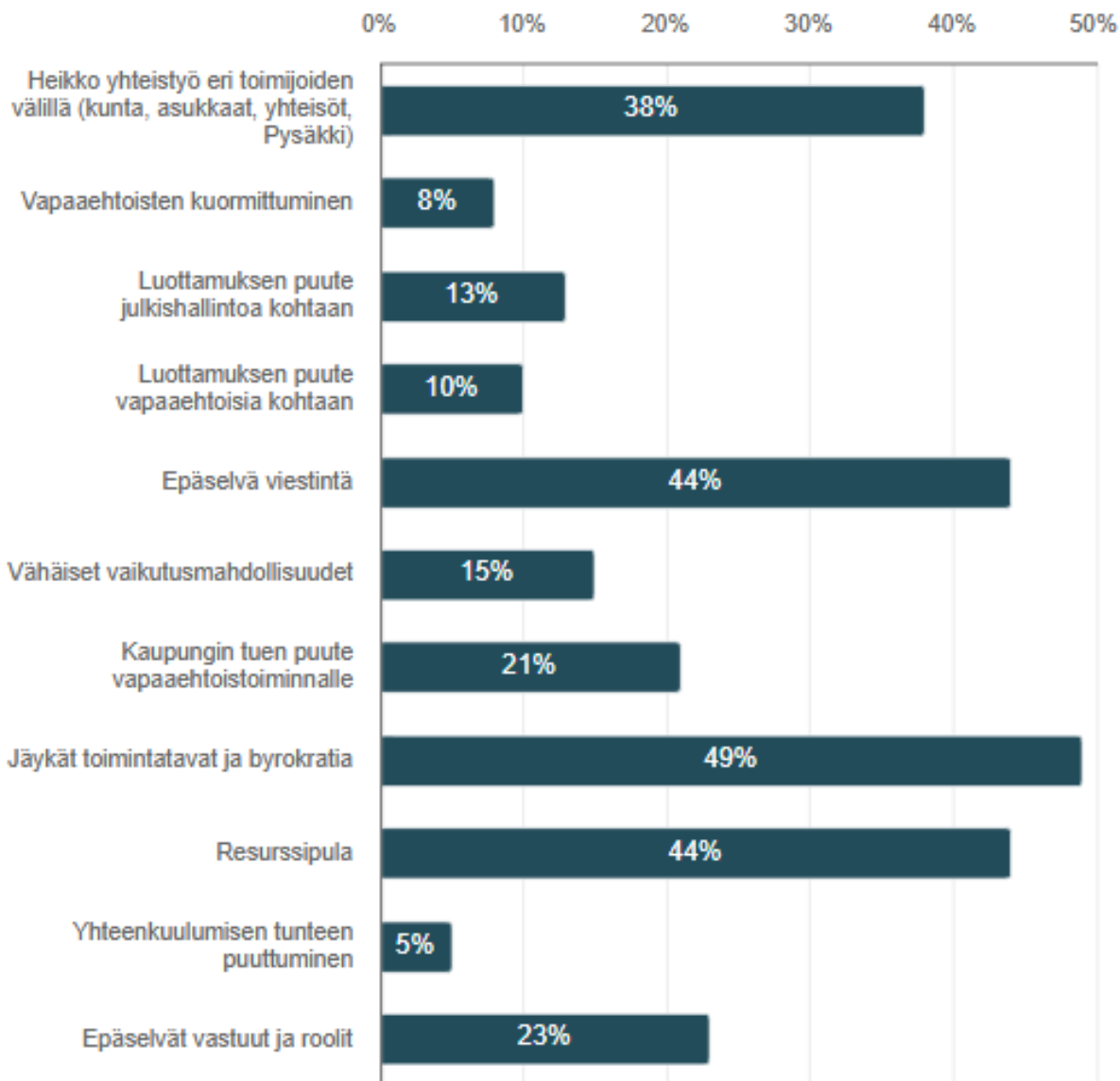
Kyselyssä kartoitettiin vapaaehtoisten ajatuksia muutosjoustavuutta tukevista tekijöistä Hämeenlinnassa, jota ilmentää kuvio 16. Kyselyssä sai valita enintään 3 tärkeintä. Useimmin valitut vaihtoehdot ovat *yhteistyö eri toimijoiden välillä*, *vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen* sekä *kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle*. Vastaajien vastaukset ilmentävät paikallista resilienssiä sekä kaupunkihallinnan keskeisiä piirteitä, sillä paikallisessa resilienssissä Savichin (2007, s. 193–196) mukaan on keskeistä hallinnon merkitys, sillä hallinto ylläpitää ja tukee resilienssiä kaupungeissa, jota vastausvaihtoehto

kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle ilmentää. Vastausvaihtoehto yhteistyö eri toimijoiden välillä on taas liitännässä kaupunkihallinnan teemaan, sillä kaupunkihallinta pyrkii vastaamaan kaupunkien haasteisiin yhteistyöverkoston avulla, jossa julkiset sekä yksityiset toimijat toimivat yhteistyössä (Edelenbos, 2025, s. 3–4).

Vastausvaihtoehto *vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen* on ilmentää Jalavan ja muiden (2017, s. 172–183) toimintasuosituksia, sillä yksi suosituksista resilienssin lisäämiseksi on vapaaehtoisten määrän sekä sitouttamisen lisääminen. Ryhmähaastattelussa tarkastelimme myös vapaaehtoisten sitouttamista, joka näyttäytyi jossain määrin haastavana, sillä osallistumisen tulisi perustua vapaaehtoisen omaan haluun sekä motivaatioon. Ryhmähaastattelun perusteella toimivaksi käytännöiksi ovat osoittautuneet vapaaehtoisuuden korostaminen sekä joustavuus, kuten mahdollisuus pitää toiminnasta taukoa.

Mitkä tekijät heikentävät eniten koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta tällä hetkellä? Voit valita enintään 3.

Vastaajien määrä: 39, valittujen vastausten lukumäärä: 105

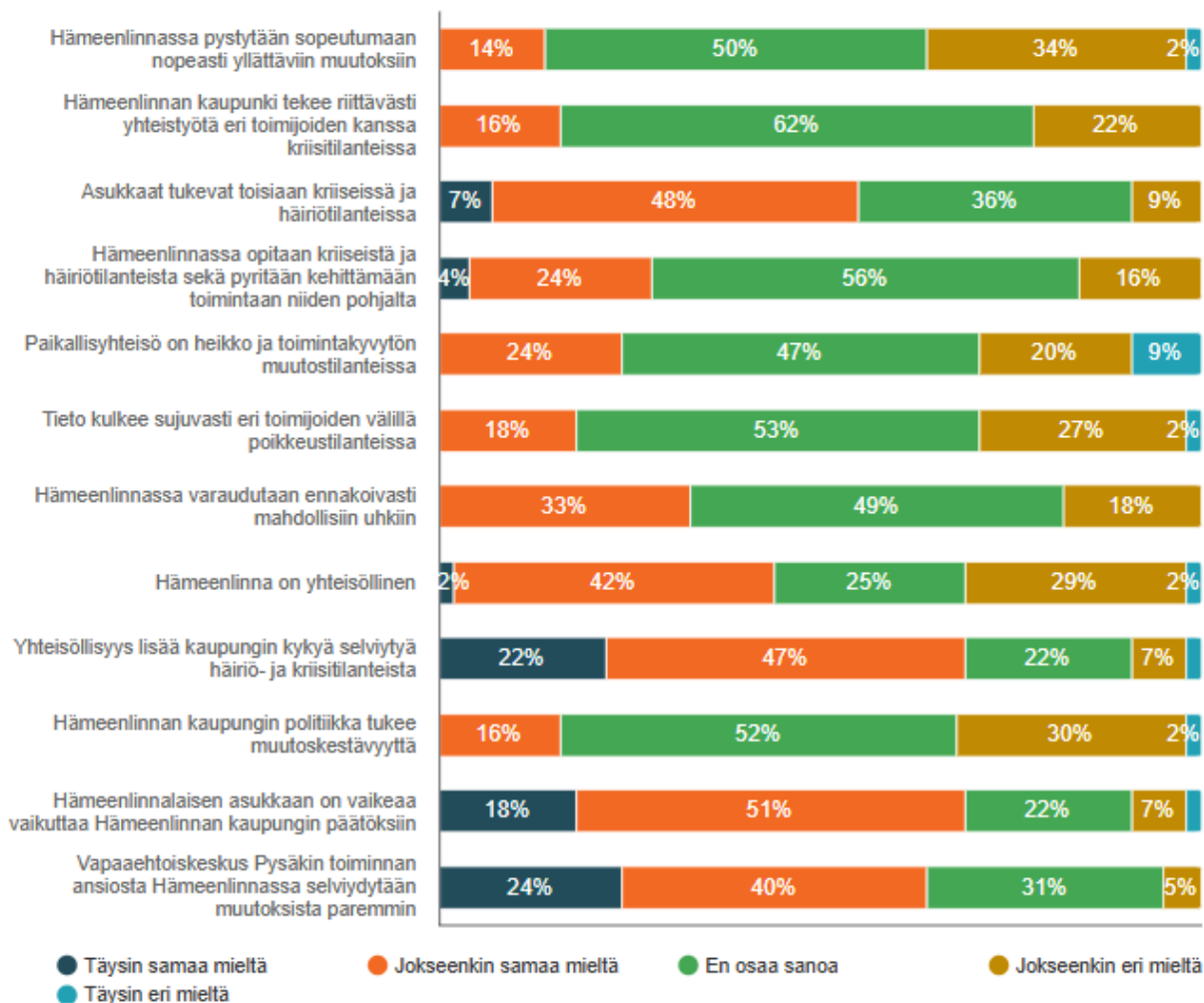
Kuvio 17. Vastaajien näkemykset resilienssiä heikentävistä tekijöistä koko Hämeenlinnassa.

Vapaaehtoisilta kartoitettiin myös resilienssiä heikentäviä tekijöitä, kuten näemme kuvista 17. Selkeästi valituimmat vaihtoehdot ovat *jäykät toimintatavat ja byrokratia* 49 %, *resurssipula* 44 % ja *epäselvä viestintä* 44 %. Tämä osoittaa, että heikentävät tekijät eivät näyttäyty tukevien tekijöiden suorina vastakohtina. Siinä missä muutosjoustavuutta

tukevat tekijöissä korostui yhteistyö, vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen sekä kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle, heikkouksissa painottuvat rakenteelliset ja organisatoriset haasteet, kuten byrokratia, resurssien niukkuus ja viestinnän epäselvyys.

Vastaa väittämiin.

Vastaajien määrä: 45

Kuvio 18. Kyselytutkimuksen väittämiä Hämeenlinnasta resilienssin kontekstissa ja vastaajien vastaukset.

Kuviossa 18 kartoitettiin muutosjoustavuutta erilaisten väitteiden avulla. Osaan väitteistä on poikkeuksellisen paljon vastattu en osaa sanoa ja ääripäiden vastausvaihtoehdot ”täysin eri mieltä” ja ”täysin samaa mieltä” jäivät joidenkin väitteiden kohdalla kokonaan valitsematta. Näitä väitteitä, johon on vastattu vähintään 47 % ”en osaa sanoa”

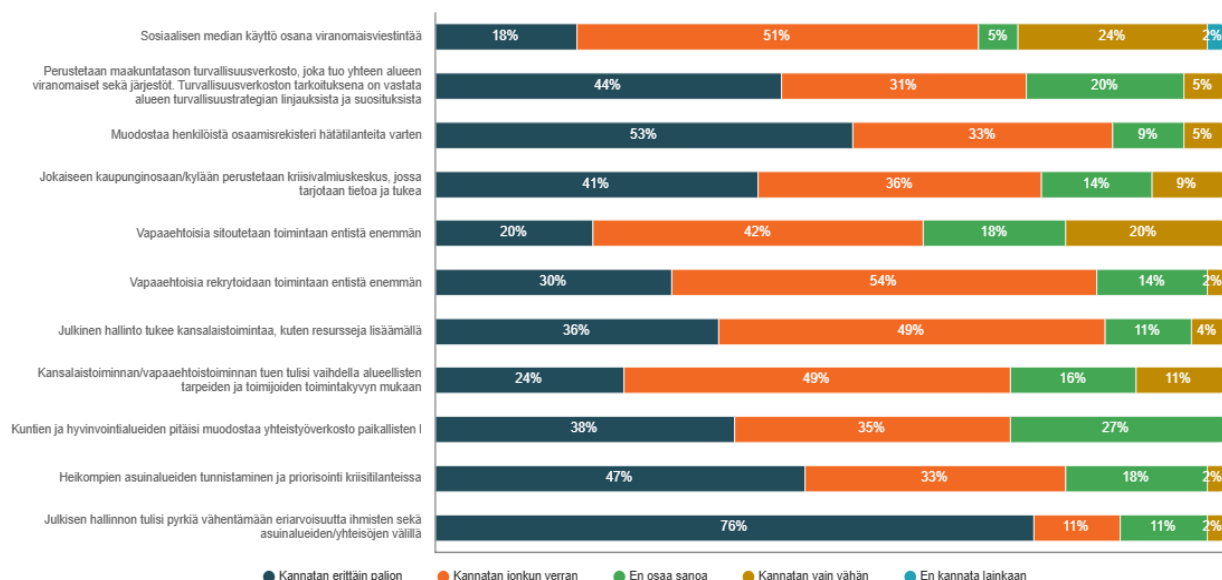
ovat Hämeenlinnassa pystytään sopeutumaan nopeasti yllättäviin muutoksiin, Hämeenlinnan kaupunki tekee riittävästi yhteistyötä eri toimijoiden kanssa kriisitilanteissa, Hämeenlinnassa opitaan kriiseistä ja häiriötilanteista sekä pyritään kehittämään toimintaa niiden pohjalta, tieto kulkee sujuvasti eri toimijoiden välillä poikkeustilanteissa, Hämeenlinnassa varaudutaan ennakoivasti mahdollisiin uhkiin sekä paikallisyhteisö on heikko ja toimintakyvytön muutostilanteissa. Runsas ”en osaa sanoa” vastauksien määrä viittaa siihen, että resilienssiä ja häiriötilanteita koskevat teemat eivät ole vastaajille selkeitä tai helposti arvioitavia. Ilmiö voi heijastaa käsitteen vaikeaa ymmärrettävyyttä tai kokemussellisen tiedon puutetta. Resilienssi kaupungeissa osoittautuu dynaamiseksi prosessiksi eikä absoluuttiseksi ja automaattiseksi tilaksi (Savich, 2007, s. 193–196), joka voi myös aiheuttaa haasteita ymmärtää muutosjoustavuutta.

Kuviossa 18 vastausvaihtoehto ”jokseenkin samaa mieltä” oli useimmin valittu vastausehto, ja sen osuus oli vähintään 40 % useissa väitteissä, kuten *Hämeenlinna on yhteisöllinen, Yhteisöllisyys lisää kaupungin kykyä selviytyä häiriö- ja kriisitilanteista, Asukkaat tukevat toisiaan kriiseissä ja häiriötilanteissa ja Hämeenlinnalaisen asukkaan on vaikea vaikuttaa Hämeenlinnan kaupungin päätöksiin*. Näin ollen vastaajat kokevat, että kriisi- ja häiriötilanteissa yhteisöllisyys sekä asukkaiden keskinäinen tuki edistävät häiriö- ja kriisitilanteista selviytymistä. Sosiaalinen koheesio onkin yksi tärkeimmistä asioista paikallisen resilienssin muodostumisessa (Savich, 2007, s. 193–196). Vastaajat kokevat olevan vaikeaa vaikuttaa Hämeenlinnan kaupungin päätöksiin, joka kertoo osakseen siitä, että kaupunkihallinnan teemat eivät täysin toteudu Hämeenlinnan kaupungin päätöksissä.

Kuviosta 18 on erotettavissa kolme erityistä voimavaraa Hämeenlinnassa. Ensimmäinen voimavara on Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ja sen toiminta, sillä yli puolet vastaajista näkevät, että Pysäkin ansiosta Hämeenlinnassa selviydytään muutoksista paremmin. Tämä tukee OECD:n (2024) tutkimustulosta, jonka mukaan vapaaehtoistoiminta muun muassa kasvattaa resilienssiä, sosiaalista pääomaa ja sosiaalista koheesiota. Toisena voimavara kriisi- ja häiriötilanteissa nähdään olevan yhteisöllisyys, jota Hämeenlinna

näyttäytyy olevan jonkin verran, sillä väitteeseen *Hämeenlinna on yhteisöllinen*, jokseenkin samaa mieltä on valinnut 42 %. Kolmas voimavara kriisi- ja häiriötilanteissa on asukkaiden tuki toisilleen, sillä yli puolet ovat täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä *Asukkaat tukevat toisiaan kriiseissä ja häiriötilanteissa*. Edellä esitetyn perusteella yhteisöllisyys sekä Pysäkin toiminta näyttäytyy keskeisinä tekijöinä häiriö- ja kriisitilanteista selviytymisestä sekä ilmentää paikallista resilienssiä, sillä asukkaat kokevat yhteisöllisyyden sekä voivansa tukeutua toisiinsa kriisi- ja häiriötilanteissa keskeisenä voimavaran Hämeenlinnassa.

Arvioi seuraavia toimenpidesuosituksia sen mukaan, kuinka paljon kannatat niitä:
Vastaajien määrä: 45

Kuvio 19. Vastaajien suhtautuminen toimenpidesuosituksiin

Toiseksi viimeiseksi kyselyssä kartoitettiin vapaaehtoisilta näkemyksiä erilaisiin toimenpidesuosituksiin, joita tutkielma esitteli luvussa 3.5. Kuviossa on nähtävissä, että kaikkia toimenpidesuosituksia pääosin kannatetaan, sillä ääripään vastausta ”en kannata lainkaan” on vain yhdessä väitteessä. Myös vastausvalinta ”en osaa sanoa” jäi vähäiseksi, joka tukee sitä, että toimenpidesuosituksia yleisesti kannatetaan.

”Kannatan erittäin paljon” vastausvaihtoehto painottui erityisesti seuraavissa väitteissä *Julkisen hallinnon tulisi pyrkiä vähentämään eriarvoisuutta ihmisten sekä*

asuinalueiden/yhteisöjen välillä 76 %, Jokaiseen kaupunginosaan/kylään perustetaan kriisivalmiuskeskus, jossa tarjotaan tietoa ja tukea 53 %, Heikompien asuinalueiden tunnistaminen ja priorisointi kriisitilanteissa 47 % ja Perustetaan maakuntasan turvallisuusverkosto, joka tuo yhteen alueiden viranomaiset sekä järjestöt 44 %. Tulokset osoittavat, että vastaajien keskuudessa korostuu erityisesti eriarvoisuuden vähentäminen keskeisenä toimenpiteenä (76 %). Tämä viittaa siihen, että resilienssi nähdään vahvasti sosiaalisena ilmiönä, jossa asuinalueiden ja väestöryhmien väliset erot vaikuttavat kykyyn selviytyä kriiseistä.

6 Johtopäätökset

6.1 Keskeiset havainnot ja pohdinta

Tämän tutkielma tavoittelee kokonaisvaltaista ymmärrystä vapaaehtoistoiminnasta ja kaupunkihallinnasta osana paikallisen resilienssin ilmentymistä Hämeenlinnassa. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan ensisijaisena tavoitteena ei ole suoraan paikallisen resilienssin vahvistaminen vaan ikäihmisten kotona asumisen tukeminen mahdollisimman pitkään. On kuitenkin tärkeää huomata, että nämä tavoitteet eivät ole toisensa poissulkevia. Vaikka resilienssin lisääminen ei ole toiminnan päämäärä, sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia paikalliseen resilienssiin. Juuri tästä syystä paikallisen resilienssin tarkastelu Hämeenlinnan kontekstissa on perustelua ja tärkeää. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki on poikkeuksellinen kunta-alan vapaaehtoistoiminnan järjestäjä, sillä täysin samanlaista konseptia ei ollut tutkielman verrokkikaupungeissa. Tämän tavoitteen, taustan sekä tutkimusongelman ympärille rakennettiin tutkimuskysymykset:

1. Miten kaupunkihallinta ja vapaaehtoistoiminta kytkeytyvät paikallisen resilienssin ilmentymiseen Hämeenlinnassa?
2. Millaisia paikallista resilienssiä tukevia ja heikentäviä asioita vapaaehtoiset tunnistavat Hämeenlinnassa?

Ensimmäinen tutkimuskysymys keskittyy analysoimaan kaupunkihallinnan ja vapaaehtoistoiminnan kytköksiä paikalliseen resilienssiin. Tulosten perusteella kaupunkihallinta sekä erityisesti vapaaehtoistoiminta ja Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta kytkeytyvät paikallisen resilienssin ilmentymiseen Hämeenlinnassa pääosin paikallista resilienssiä tukevalla tavalla. Aineiston perusteella 45 % vastaajista kokevat, että kaupunkihallinnan keskeinen teema, toimijoiden välien yhteistyö on yksi tärkeimmistä muutosjoustavuutta tukevista tekijöistä.

Tulosten perusteella Hämeenlinnan kaupungilla on vielä kehitettävää kaupunkihallinnan käytännöissä. Vastaajat kokevat, että vaikuttamismahdollisuudet kaupungin päätöksentekoon ovat rajalliset eikä kaupungin politiikan nähdä riittävästi tukevan muutosjoustavuutta. Toisaalta Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta näyttyy aineiston perusteella osallistavana, yhteistyöhön perustuvana ja toimivana, sillä vastaajat kokevat voivansa vaikuttaa Vapaaehtoiskeskus Pysäkin päätöksentekoon, ovat tyytyväisiä toiminnan koordinointiin ja yhteistyöhön sekä pitävät yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa riittävänä. Näin Vapaaehtoiskeskus Pysäkki ilmentää kaupunkihallinnan keskeisiä piirteitä vahvemmin kuin vastaajien kokemukset Hämeenlinnan kaupungin toiminnasta.

Aineiston perusteella Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä on keskeinen rooli paikallisen resilienssin ilmentymisessä sitä tukevana tekijänä. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta nähdään olevan merkittävää erityisesti normaaliaikoina, mutta myös kriisi- sekä häiriötilanteissa sekä niistä palautuessa. Vapaaehtoistoiminta nähdään keskeisenä muutosjoustavuutta tukevana tekijänä, sillä paikallista resilienssiä edistävinä tekijöinä tunnustetaan erityisesti vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen sekä kaupungin tarjoama tuki vapaaehtoistoiminnalle. Vapaaehtoistoiminta on Willbergin (2015, s. 5) mukaan merkittävä tekijä yhteisöllisyyden kokemuksessa, jota myös tämän tutkielman aineisto tukee, sillä kyselyyn vastanneet näkevät pääasiassa, että Hämeenlinna on yhteisöllinen ja että asukkaat tukevat toisiaan kriisi- sekä häiriötilanteissa. Yhteisöllisyys on olennainen osa yhteisöllistä resilienssiä, joka nähdään olevan osana paikallista resilienssiä.

Näin ollen voidaan todeta, että vapaaehtoistoiminta ja kaupunkihallinta kytkeytyvät resilienssiin ilmentymiseen Hämeenlinnassa pääosin sitä tukevana. Vapaaehtoistoiminta näyttyy resilienssiä vahvistavana tekijänä erityisesti yhteisöllisyyden ja paikallistason toimijuuden kautta. Sen sijaan kaupunkihallinnan osalta aineisto viittaa kehittämistarpeisiin Hämeenlinnan kaupungin toiminnassa. Kaupunkihallinnan teemoissa Vapaaehtoiskeskus Pysäkki erottuu edelläkävijänä, sillä sen toiminta ilmentää useita kaupunkihallinnan keskeisiä piirteitä, kuten osallistavuutta, yhteistyötä ja toimijoiden välistä vuorovaikutusta.

Toinen tutkimuskysymys koskee paikallista resilienssiä tukevia ja heikentäviä tekijöitä. Tukevia tekijöitä aineiston perusteella ovat yhteistyö eri toimijoiden välillä, vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen sekä kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle. Heikentävinä tekijöinä on taas jäykät toimintatavat ja byrokratia, resurssipula sekä epäselvä viestintä. Näin ollen heikentävät ja tukevat tekijät eivät ole täysin toistensa vastakohtia. Kyselyssä kartoitettiin myös resilienssiin liittyviä asioita. Tutkimustulokset osoittavat, että koko Hämeenlinnan muutosjoustavuus nähdään olevan hieman haastavasti hahmoteltavissa, sillä vastauksissa korostuu vastausvaihtoehto en osaa sanoa. Tätä voidaan osakseen selittää sillä, että häiriö- ja kriisitilanteet sekä niistä palautuminen voi olla vaikeasti ymmärrettävissä tai asia epäilyttää heitä.

Resilienssiä tukevat tekijät painottuvat yhteistyöhön, vapaaehtoisten aktiivisuuteen sekä sitouttamiseen ja kaupungin tukeen vapaaehtoistoiminnalle. Resilienssiä tukevat tekijät voidaan ymmärtää toisiaan täydentävinä kokonaisuutena, jotka vahvistavat paikallisyhteisön kykyä sopeutua ja palautua erilaisista häiriötilanteista. Yhteistyötä kartoitettiin kyselyssä useassa eri kysymyksessä sekä väitteessä, jossa tutkimustuloksena on, että yhteistyö toimii etenkin Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä, mutta Hämeenlinnan kaupungin tekemä yhteistyö kriisitilanteissa on osakseen epäselvää. Yhteistyö kuitenkin nähdään keskeisenä voimavarana muutosjoustavuudessa.

Aineisto osoittaa, että etenkin vapaaehtoisten sitouttaminen on onnistunutta, joka näkyy suoraan vastaajien toiminnassa mukana olevien aikajanassa, sillä suuri osa on ollut Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnassa yli 10 vuotta. Vastaajat myös antavat säännöllisesti aikaansa vapaaehtoistoiminnalle, joka kertoo aktiivisesta toimintaan sitoutumisesta.

Kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle koetaan myös tärkeänä, jota voimme osakseen selittää sillä, että kaupunki vahvistaa vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä tarjoamalla resursseja, koordinoitua ja legitimitettä, mikä puolestaan lisää toiminnan vakautta,

jatkuvuutta sekä vaikuttavuutta. Myös tutkimustulosta voidaan selittää, sillä että vapaaehtoisille on erittäin tärkeää Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta, joka ei kuitenkaan ole kuntalain tarkoittamaa pakollista kunnan tekemää toimintaan, mutta luo hyvinvointia, joka taas on yksi kunnan keskeisimmistä tehtävistä.

Heikentävät tekijät paikalliselle resilienssille ovat jäykät toimintatavat ja byrokratia, resurssipula sekä epäselvä viestintä. Näitä tutkimustuloksia voi osakseen selittää sillä, että byrokratia ja hallinnon jäykät toimintatavat voivat hidastaa päätöksentekoa ja rajoittaa toiminnan joustavuutta, mikä vaikeuttaa nopeaa reagointia muuttuvissa tilanteissa. Resurssipula tutkimustulosta voidaan perustella, sillä että resurssipula heikentää toiminnan jatkuvuutta ja laajuutta. Epäselvä viestintä voi aiheuttaa epävarmuutta, vaikeuttaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä heikentää koordinoitua, joka voi selittää tutkimustulosta. Yhdessä nämä tekijät rajoittavat vapaaehtoistoiminnan tehokkuutta ja siten heikentävät paikallisen resilienssin rakentumista.

6.2 Kehitysehdotukset

Tutkimustulokset viittaavat siihen, että kehittämällä kaupunkihallinnan käytäntöjä Hämeenlinnan kaupungissa, tarjoaisi se keskeisen mahdollisuuden myös paikallisen resilienssin vahvistamiseen. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin roolia osana varautumista ja häiriötilanteiden hallintaa tulisi vahvistaa entistä systemaattisemmin. Erityisesti yhteistyö kaupunkiorganisaation sisällä, eri toimialojen välillä sekä kansalaisten osallistaminen kappaa vahvistamista, jotta Hämeenlinnan kaupunki olisi entistä muutosjoustavampi.

Ensimmäinen kehitysehdotus on osallistamisen lisääminen kaupunkiorganisaatiossa, esimerkiksi Vapaaehtoiskeskus Pysäkkiä hyödyntämällä. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki järjestää Pysäkkihetkiä, joissa käsitellään teemoja laidasta laitaan. Pysäkki hetkiä voisi hyödyntää myös kansalaisten osallistamiseen osana kaupungin toimintaa, esimerkiksi järjestää kuulemistilaisuus Kumppanuustalolla. Vaikuttamismahdollisuuksista Pysäkki hetkissä

voisi lähettää kutsut vapaaehtoisille ja muuten tehdä avoimena kutsuna esimerkiksi kaupungin sosiaalisen median tileille ja ilmoitustauluille eri puolille kaupunkia, kuten kirjastoihin ja museoihin.

Toinen kehitysehdotus on selvittää Vapaaehtoiskeskus Pysäkin kyvykkyys kohdata yllättäviä muutoksia ja hyödyntää Pysäkin valmiuksia. Vapaaehtoiskeskus Pysäkin muutostajavuutta on osakseen testattu jo korona-aikana, sillä Pysäkin henkilöstöltä pyydettiin vapaaehtoisia koronarokotuksiin avuksi. Vapaaehtoiskeskus Pysäkille voisi mahdollisesti jopa kehittää oman valmiussuunnitelman tai kartoittaa vapaaehtoisia, jotka voisivat kyetä auttamaan yllättävässä tilanteessa, esimerkiksi vesikatkoissa tai muissa skenaarioissa. Mahdollisesti Vapaaehtoiskeskus Pysäkki voisi myös kartoittaa vapaaehtoisten osaamista esimerkiksi tekemällä vapaaehtoisen kyselyn, jossa vapaaehtoinen voi kertoa omasta osaamisesta, kuten kielitaito, ensiaputaidot ja IT-taidot tai muut vastaavat taidot.

Kolmas kehotusehdotus on lisätä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin tunnettavuutta ja yhteistyötä koko Hämeenlinnan kaupungin organisaatiossa. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tekee yhteistyötä kaupungin sisällä tällä hetkellä vain kirjastojen, liikuntahallien ja museoiden parissa, mutta Pysäkkiä voisi hyödyntää myös laajemmin, esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki voisi järjestää iltapäivän kaupunkiorganisaation eri alojen edustajille, jossa yhdessä pohditaan, missä asioissa Vapaaehtoiskeskus Pysäkki voisi olla avuksi.

Neljäs kehitysehdotus on yhteiskehittämisen ja yhteistuotannon logiikka osaksi Vapaaehtoiskeskus Pysäkkiä sekä Hämeenlinnan kaupungin toimintaa. Tutkimustulokset osoittavat, että vapaaehtoiset näkevät vapaaehtoistoiminnan muodoista tärkeimmiksi osallistavan vapaaehtoistoiminnan, vertaistukitoiminnan sekä palvelutoiminnan. Vapaaehtoiskeskus Pysäkki voisi selvittää, haluavatko vapaaehtoiset tällaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja Pysäkillä tai tarjoaako joku muu taho jo vastaavaa toimintaa.

6.3 Tutkimuksen rajoitukset ja esteet

Tutkielma perustuu pääasiassa kyselystä saatuun aineistoon sekä Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilöstön täydentämään ryhmähaastatteluun. Aineiston kysymykset laadittiin huolellisesti ja parhaalla mahdollisella tavalla, mutta jälkikäteen tarkasteltuna osa kysymyksistä olisi voinut muotoilla toisin.

Aineistolla oli myös rajattu kohderyhmä, vain vapaaehtoiset ja Vapaaehtoiskeskus Pysäkin henkilöstö, jolloin yksi kohderyhmä vapaaehtoistoiminnan asiakkaat jäivät tutkielmasta pois. Tämä tutkimus on myös vain yhden kaupungin tapaustutkimus, jolloin tuloksia ei voi suoraan yleistää laajemmin. Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena ja osin määrällisenä, jolloin aineisto pohjautuu ihmisten omiin kokemuksiin, jolloin tulokset ovat jonkin verran tulkinnallisia.

Tutkimus kohtasi myös käsitteellisiä haasteita. Paikallinen resilienssi on laaja ja monitulkintainen käsite, jonka mittaaminen on osakseen haastavaa. Resilienssi voidaan ymmärtää esimerkiksi kykyä kestää muutoksia- ja häiriöitä, sopeutumisenä muutokseen tai palautumisena kriiseistä takaisin normaalitilaan. Toisaalta käsite voidaan nähdä myös laajemmin yksilön/yhteisön/alueen oppimis- ja uudistumiskykyinä tai dynaamisena prosessina. Lisäksi paikallinen resilienssi rakentuu useista toisiinsa kietoutuvista tekijöistä, kuten paikallisuudesta, paikallisyhteisöistä, hallinnosta, mikä tekee ilmiön rajaamisesta haastavaa.

6.4 Jatkotutkimusehdotukset

Tutkimuksessa selvitettiin Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vaikutusta paikalliseen resilienssiin Hämeenlinnassa. Mikäli kehotusehdotukset tulevat käytäntöön, silloin voisi tutkia kuinka kehotusehdotuksien vaikutuksia suhteessa tähän tutkimukseen.

Tutkielman tuloksista selviää myös osallistamisen suuri merkitys osana toimivaa kaupunkihallintaa. Tästä jatkotutkimusehdotuksena olisi tutkia sitä, miksi ihmiset osallistuvat tai eivät osallistu vapaaehtoistoimintaan. Kyselyyn vastanneista valta osa oli ollut toiminnassa mukana yli 10 vuotta, joten myös sitouttamista voisi tutkia ja etenkin sitouttamisen onnistumista. Asiaa voisi tutkia myös eri väestöryhmien välillä, kuten maahan muuttaneiden ja kantaväestön tai eri sukupuolien välillä, jotta voidaan tunnistaa mahdollisia eroja osallistumisessa, motivaatiotekijöissä sekä koetuissa esteissä vapaaehtoistoimintaan osallistumisessa.

Kolmantena jatkotutkimusideana voisi olla paikallisen resilienssi Hämeenlinnassa – vapaaehtoistoiminnan asiakkaiden näkökulmasta. Tämä tutkielma tarkasteli vain vapaaehtoisten sekä henkilöstön näkökulmaa, jolloin vapaaehtoistoiminnan asiakkaat jäivät tarkastelusta pois. Vapaaehtoistoiminnan asiakkaiden näkökulmaa paikalliseen resilienssiin olisi tärkeää tarkastella, jotta voimme ymmärtää paremmin, miten vapaaehtoistoiminta konkreettisesti tukee arjessa selviytymistä, muutos- ja häiriötilanteissa sekä niistä palautuessa. Tällöin paikallista resilienssiä sekä vapaaehtoistoimintaa voitaisiin kehittää aidosti, käyttäjälähtöisesti, huomioiden asiakkaiden tarpeet, kokemukset ja odotukset sekä tunnistaa mahdolliset puutteet.

Neljäntenä tutkimusehdotuksena voisi olla vapaaehtoistoiminnan vertailu eri kaupunkien välillä, jota tämä tutkielma osakseen hieman sivusi. Kaupungit osallistuvat vapaaehtoistoimintaan ja sen järjestämiseen, mutta jokaisessa verrokkikaupungissa vapaaehtoistointa on erilaista ja ilmentää erilaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja.

Lähteet

- Alanko, L., Kilpi, J., Ahola, N., Mäenpää, P. & Faehnle (2024). Alueelliset erot kansalaisja vapaaehtoistoiminnassa – tukemisen tarpeet ja verkostojärjestöjen rooli hyvinvointialueuudistuksessa Vapaa! – Fri! -hankkeen selvitystyön raportti. Oikeusministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-947-8>
- Bentzen, T. Ø. (2022). Continuous co-creation: How ongoing involvement impacts outcomes of co-creation. *Public management review*, 24(1), 34-54. <https://doi.org/10.1080/14719037.2020.1786150>
- Björkman, P. (n.d.). Tuettu vapaaehtoistoiminta mahdollistaa vapaaehtoisena toimimisen yhä useammalle. Vapaaehtoistyö.fi. Noudettu 7.1.2025 osoitteesta: <https://vapaaehtoistyö.fi/fi/experiences/tuettu-vapaaehtoistoiminta-mahdollistaa-vapaaehtoisena-toimimisen-yha-useammalle>
- Bochma, R. (2015) Towards an evolutionary perspective on regional resilience <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1080/00343404.2014.959481>
- BOVAIRD, T., VAN RYZIN, G., LOEFFLER, E., & PARRADO, S. (2015). Activating Citizens to Participate in Collective Co-Production of Public Services. *Journal of social policy*, 44(1), 1-23. <https://doi.org/10.1017/S0047279414000567>
- Brandsen, T. & Honning. (2018). teoksessa: Co-Production and Co-Creation Engaging Citizens in Public Services. <https://doi.org/10.4324/9781315204956>
- Brandsen, T., Steen, T. & Vershuere, B. (2018). Co-Production and Co-Creation Engaging Citizens in Public Services. <https://doi.org/10.4324/9781315204956>
- Charlesworth, G., Sinclair, J. B., Brooks, A., Sullivan, T., Ahmad, S., & Poland, F. (2017). The impact of volunteering on the volunteer: Findings from a peer support programme for family carers of people with dementia. *Health & social care in the community*, 25(2), 548-558. <https://doi.org/10.1111/hsc.12341>
- Cook, J., Hellström, E., Hämäläinen, T. & Lahti, V. (31. lokakuuta, 2014). Visio Suomelle, kohti kestävää hyvinvointia. Sitra. Noudettu 26.10.2025 osoitteesta: https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Visio_Suomelle.pdf

- Cresswell, T. (2009). *Place*. Royal Holloway, University of London, Egham, UK. Noudettu 24.2.2026 osoitteesta: <https://booksite.elsevier.com/brochures/hugy/Sample-Content/Place.pdf>
- Denny, E., & Weckesser, A. (2022). How to do qualitative research?: Qualitative research methods. *BJOG : an international journal of obstetrics and gynaecology*, 129(7), 1166-1167. <https://doi.org/10.1111/1471-0528.17150>
- Drucker, P. F., & Kankkunen, A. (2008). *Voittoa tavoittelemattoman organisaation johtaminen: Käytäntö ja periaatteet*. Talentum.
- Dufva, M., Hellström, E., Hietaniemi, T., Hämäläinen, T., Ikäheimo, H-P., Lähdemäki-Pekinen, J., Poussa, L., Solovjew-Wartiovaara, A., Vataja, K., & Wäyrynen, A. (2020). Sitran selvityksiä 171. Megatrendit koronan valossa. Noudettu 24.11.2025 osoitteesta: <https://www.sitra.fi/wp-content/uploads/2020/10/megatrendit-koronan-valossa.pdf>
- Edelenbos, J. (2025). A reflective turn in urban governance. <https://doi.org/10.4337/9781803927343.0000>
- Elwyn, G., Nelson, E., Hager, A., & Price, A. (2020). Coproduction: When users define quality. *BMJ quality & safety*, 29(9), 711. <https://doi.org/10.1136/bmjqs-2019-009830>
- Eskola, A. & Kurki, L. (2001). *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. Osuus-kunta Vastapaino Tampere.
- Finlex. Kuntalaki. Noudettu 3.1.2025 osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/410>
- Gong, Q., Liu, D., Chen, Y., & Lee, C. (2026). Learning from crisis: How crisis volunteering fosters resilience and change-oriented behaviors. *Organizational behavior and human decision processes*, 192, 104466. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2025.104466>
- Green, A., McKinnon, S., Daly, M., Boehme, T., Cooper, E. P., & Eriksen, C. (2024). Community-led disaster resilience initiatives: A case study. *Australian journal of emergency management*, 39(4), 97.

- Grotlüschen, A. (2018). The narrative of 'equality of chances' as an approach to interpreting PIAAC results on perceived political efficacy, social trust and volunteering and the quest for political literacy. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 9(1), 109–125. <https://doi.org/10.3384/rela.2000-7426.rela0211>
- Grönlund, H. & Mäenpää, P. (2021). Viisas kaupunki rakentuu ihmislähtöisyydelle, yhteistyölle ja kaupunkilaisten osallistumiselle – Case Helsinki-apu ja yhteisöllinen resilienssi. Teoksessa *Kaupungit murroksessa: Kaupunkitutkijoiden puheenvuoroja tulevaisuuden kaupungeille*. Helsinki. Noudettu 14.2.2026 osoitteesta: <https://www.hel.fi/static/kanslia/helsinkisymposium/kaupunkisymposium-2021.pdf>
- Harangody, M., Vaughan, M., Richmond, L., & Luebbe, K. (2022). Hälana ka mana'ó: Place-based connection as a source of long-term resilience. *Ecology and society*, 27(4), 21. <https://doi.org/10.5751/ES-13555-270421>
- Helsingin kaupunki. (n.d.). Vapaaehtoistoiminta. Helsingin kaupungin nettisivut. Noudettu 29.11.2025 osoitteesta: <https://vapaaehtoistoiminta.hel.fi/tule-vapaaehtoiseksi/>
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. (2004). *Tutki ja kirjoita*. 11.painos. Helsinki: Tammi
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15., uudistettu painos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hoffren, J. (2023). Vapaaehtoistoiminnan merkitys hyvinvoinnille Suomessa. Kansalaisareena. Noudettu 29.10.2025 osoitteesta: https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2023/05/Vapaaehtoistyön-arvo-Suomessa_laskelma_2023_Jukka-Hoffren.pdf
- Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvoori, J., & Aho, A. L. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.
- Hyvönen, A-E. & Juntunen, T. (2018). Resilienssi avaimena laaja-alaiseen kokonaisturvallisuuteen: haasteita ja mahdollisuuksia. *Policy Brief* 25/2018. Noudettu

- 14.2.2025 osoitteesta: <https://tietokayttoon.fi/documents/1927382/2116852/25-2018-Resilienssi+avaimena+laaja-alaiseen+koko-naisturvallisuuteen/7e63c536-fe95-4c0b-acbf-ca2b0accedb7?version=1.0>
- Hämeenlinnan kaupunki (10. helmikuuta 2026A). Tilastotietoa. Noudettu 11.2.2026 osoitteesta: <https://www.hameenlinna.fi/hallinto-ja-talous/tietoa-hameenlinna/tilastotietoa/>
- Hämeenlinnan kaupunki, (9. tammikuuta 2026B). Organisaatio. Noudettu 11.2.2026 osoitteesta: <https://www.hameenlinna.fi/hallinto-ja-talous/organisaatio/>
- Hämeenlinnan kaupunki. (7. huhtikuuta, 2026C). Kaupunginvaltuusto. Noudettu 25.4.2026 osoitteesta: <https://www.hameenlinna.fi/hallinto-ja-talous/paatoksenteko/kaupunginvaltuusto/>
- Hämeenlinnan kaupunki. (24. huhtikuuta, 2026D). Vapaaehtoiskeskus Pysäkki. Noudettu 25.4.2026 osoitteesta: <https://www.hameenlinna.fi/hyvinvointi-ja-liikunta/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/pysakki/>
- Ioan-Franc, V., & Diamescu, A.-M. (2021). *The crisis after the crisis – Resilience or reset?* Romanian Academy, The National Institute of Economic. Noudettu 19.11.2025 osoitteesta <https://browzine.com/libraries/3310/articles/496293835>
- Ivonchik, M. (2019). The Costs and Benefits of Volunteering Programs in the Public Sector: A Longitudinal Study of Municipal Governments. *American review of public administration*, 49(6), 689-703. <https://doi.org/10.1177/0275074019849125>
- Jalava, J., Raisio, H., Norri-Sederholm, T., Lahtinen, H. & Puustinen, A. (2017). Kolmas sektori viranomaisten turvallisuustoiminnan tukena. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 75/2017. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-483-2>
- Juntunen, T. & Hyvönen A. (2020). Koronakriisi, informaatio ja resilienssipolitiikka. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-017367928>
- Jyväkorpi, S., Strandberg, T., Urtamo, A., Pitkälä, K., Suominen, M., Kokko, K., & Heimonen, S., (2020). Ikääntyneiden terveys, elämänlaatu, toimintakyky ja mielen hyvinvointi. *Gerontologia*, 34(4), 339–344. <https://journal.fi/gerontologia/article/view/99624/57593>

- Karreinen, L., Halonen, M. & Tennilä, M. (2010). 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Vihreä Sivistysliitto Ry.
- Kokko, T. (7. huhtikuuta, 2025). Miltä Hämeenlinna näyttää kymmenen vuoden kuluttua? -uusi valtuusto saa päätettäväkseen isoja hankkeita. Noudettu 25.4.2026 osoitteesta: <https://yle.fi/a/74-20153174>
- Kruse, S., Abeling, T., Deeming, H., Fordham, M., Forrester, J., Jülich, S., . . . Schneiderbauer, S. (2017). Conceptualizing community resilience to natural hazards – the emBRACE framework. *Natural hazards and earth system sciences*, 17(12), 2321-2333. <https://doi.org/10.5194/nhess-17-2321-2017>
- Kurikka H., (31. maaliskuuta, 2021). Globaali talouskriisi ja Suomen alueellinen resilienssi. Terra. <https://doi.org/10.30677/terra.96014>
- Lahdenperä, S., (2023). Vapaaehtoistoimintaa vahvistamalla kohti ikääntyvän yhteiskunnan mahdollisuuksia. Vapaa! Fri! -hankkeen toimenpideraportti. Oikeusministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-458-9>
- Laimio, A. & Välimäki, S. (2011). Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys. Noudettu 28.11.2025 osoitteesta: <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2022/03/Vapaaehtoistoiminta-KEHITTY.pdf>
- Laimio, A. (2017). Teoksessa Tuettu vapaaehtoistoiminta – avain osallisuuteen. Kansalaisareenan julkaisuja 3/2017. Noudettu 7.1.2025 osoitteesta: https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2017/11/Tuettu_vapaaehtoistoiminta_WEB_KORJ2.pdf
- Lehikoinen, N. (2020). Vapaaehtoistoiminta on kansalaisoikeus: Erityisryhmien motiivit tuetussa vapaaehtoistoiminnassa. LAB-ammattikorkea koulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020081219730>
- Lee, R. S., Heo, J., Chun, S., & Kim, J. (2024). Benefits of volunteering on resilience with aging: A case study. *Annals of leisure research*, 27(5), 703-724. <https://doi.org/10.1080/11745398.2023.2254866>
- Lember, V., Brandsen, T. & Tonurist, P. (2019). The potential impacts of digital technologies on co-production and co-creation. <https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1619807>

- Linnakangas E., & Isotalo, K., (2024). Sotien ja muiden poikkeusolojen vaikutukset verotukseen. Grano Oy. <https://doi.org/10.31885/9789526937298>
- Martinez-Hollingsworth, A., Shivaprakash, N., Kohout, E., Balliett, M., Fierro, F., Camberos, S., . . . Talamantes, E. (2025). Fueling the Frontlines: A Post-Disaster Support Initiative for Community Health Workers Responding to Wildfires. *Fire (Basel, Switzerland)*, 8(11), 433. <https://doi.org/10.3390/fire8110433>
- Mäenpää, p., Faehnle, M., Grönlund, H., Pitkänen, K., Alanko, L., Sarkia, K., & Kuosmanen, S., ReakTIONopeutta, paikallistietoa ja huolenpitoa: Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa yhteiskunnan pitkäjänteistä resilienssiä ja kriisivalmiutta (2025). Valtioneuvoston julkaisuja. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-340-1>
- Mäenpää, P., Grönlund, H. & Kemppainen, T. (2023) Yhdessä koronan aikaan Tutkimus yhteisöllisestä resilienssistä Helsingissä. Noudettu 26.1.2026 osoitteesta: https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/23_09_06_Tutkimuksia_5.pdf
- Nylund, M. & Yeung, A. (2005). Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus. Vastapaino Tampere.
- Nylund, M. (2005). Teoksessa Vapaaehtoistoiminta, anti, arvot ja osallisuus. Vastapaino Tampere.
- OECD. (2024). Unleashing the potential of volunteering for local development: An international comparison of trends and tools. *OECD Local Economic and Employment Development (LEED) Papers*, 2024(11),. <https://doi.org/10.1787/deab71bd-en>
- Oikeusministeriö. (2024). Kansalaisjärjestöstrategia 2023–2027 Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä. Oikeusministeriön julkaisuja 2024:20. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-827-3>
- Patel, S. S., Rogers, M. B., Amlôt, R., & Rubin, G. J. (2017). What Do We Mean by 'Community Resilience'? A Systematic Literature Review of How It Is Defined in the Literature. *PLoS currents*, 9, . <https://doi.org/10.1371/currents.dis.db775aff25efc5ac4f0660ad9c9f7db2>

- Pierre, J. (1999). MODELS OF URBAN GOVERNANCE The Institutional Dimension of Urban Politics. University of Strathclyde, Scotland. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/10780879922183988>
- Piri-Lahti, M. (21. huhtikuuta, 2026). Hämeensaari – 250 vuotta kariutuneita unelmia. Yle. Noudettu 25.4.2026 osoitteesta: <https://yle.fi/a/74-20216814>
- Prezelj, I., Doerfel, Marya, L. (2017). Resilience in a complex and unpredictable world. Julkaisussa Journal of contingencies and crisis management. <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12177>
- Pursiainen C. (22. joulukuuta, 2022). Resilienssin ulottuvuudet. Kosmopolis. <https://doi.org/10.70483/kp.137710>
- Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Rahkonen, J. (18. toukokuuta, 2021). Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Taloustutkimus Oy. Noudettu 20.11.2025 osoitteesta: https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoistyo_tutkimusraportti_2021.pdf
- Raisio, H., Niemi T., Puustinen, A., Kosonen, J. & Valtonen V. (2025). Beneath the Surface: Spontaneous Volunteering and its perceived role in shaping community Resilience in national defence. Scandinavian journal of military studies. <https://doi.org/10.31374/sjms.371>
- Rovaniemen kansalaistalo. (n.d.). Mitä meillä voi tehdä? Rovaniemen kansalaistalon nettisivut. Noudettu 29.11.2025 osoitteesta: <https://www.kansalaistalorovaniemi.fi/vapaaehtoisille/vp-keskus-neuvokas/mita-voit-meilla-tehda/>
- Ruuskanen, P., Jousilahti, J. & Faehnle, M. (2020). Kansalaisyhteiskunnan autonomia haastettuna. Policy Brief 25/2020. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202011246732>
- Sanastokeskus TSK ry. (2017). Kokonaisturvallisuuden sanasto. Helsinki 2017. Noudettu 27.1.2025 osoitteesta: <https://turvallisuuskomitea.fi/viestinta/kokonaisturvallisuuden-sanasto/>
- Savitch, H. V. (2007). *Cities in a time of terror: Space, territory, and local resilience*. Routledge

- Schreiner, E., Trent, S. B., Prange, K. A., & Allen, J. A. (2018). Leading volunteers: Investigating volunteers' perceptions of leaders' behavior and gender. *Nonprofit management & leadership*, 29(2), 241-260. <https://doi.org/10.1002/nml.21331>
- Seinäjoen kaupunki (n.d.). Tule vapaaehtoiseksi kansalaiskampukselle. Seinäjoen kaupungin verkkosivut. Noudettu 29.11.2025 osoitteesta: <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/kansalaisopisto/koe-kansalaisopisto/tule-vapaaehtoiseksi-kansalaiskampukselle/>
- Shaw, K. (2012). The Rise of the Resilient Local Authority? *Local government studies*, 38(3), 281-300. <https://doi.org/10.1080/03003930.2011.642869>
- Song, K., Chen, Y., Yongbiao, D., Zheng, Y. Urban governance: A review of intellectual structure and topic evolution. *Urban Governance*. <https://doi.org/10.1016/j.ugi.2023.06.001>
- Sotarauta, M., Makkonen, T., Moisio, S. & Kurikka, H. (2021). Suomen aluekehityksen skenaariot 2040. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:60. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-975-9>
- Tampereen Ev.Lut Seurakunnat. (n.d.). Mummon Kammari. Noudettu 29.11.2025 osoitteesta: https://www.mummonkammari.fi/sivustot/mummon_kammari
- Tiittanen, U. & Turjamaa, R. (23. huhtikuuta, 2022). Social Inclusion and Communalism of Volunteering: A Focus Group Study of Older People's Experiences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2012.04314.x>
- Tornaeus, T., Raninen, A., Toni, I., Tornaeus, G., & Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. (2008). *Mathildan muodonmuutos: Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot*. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus YTY.
- Uusitalo, L., & Hautakangas, M. (2023). *Positiivisen psykologian voima* (3., uudistettu painos.). PS-kustannus.
- Vaasan kaupunki. (n.d.). Vapaaehtoistoimintaa kulttuurin parissa. Vaasan kaupungin nettisivut. Noudettu 29.11.2025 osoitteesta: <https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasassa-ja-seudulla/kulttuuripalvelut/vapaaehtoistoimintaa-kulttuurinparissa/>

- Valli, R., & Aarnos, E. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5., uudistettu painos.). PS-kustannus.
- Valtiovarainministeriö. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu – kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän raportti. Valtiovarainministeriön raportti – 39/2026. Noudettu 5.1.2026 osoitteesta: [https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+\(1\).pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+\(1\).pdf?t=1499154853000](https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+(1).pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6,+talkooty%C3%B6,+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+(1).pdf?t=1499154853000)
- Vapaaehtoistyö.fi. (2022). Vapaaehtoistyö.fi-palvelun Vapaaehtoisten kysely 2022. Noudettu 25.2.2026 osoitteesta: <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2022/12/Vapaaehtoisten-kysely-2022-perusraportti.pdf>
- Viertola, J. (2025). Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen. Oikeusministeriö Helsinki 2025. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-357-5>
- Vihiniemi, P. (2022). Aloittavan vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin opas. Kansalaisareena. Noudettu 26.10.2025 osoitteesta: <https://kansalaisareena.fi/aloittavan-vapaaehtoistoiminnan-koordinaattorin-opas/>
- Willberg, E. (2015). Varmasti vapaaehtoinen - Opas vapaaehtoistoimintaan ikäihmisten parissa. Juvenes Print Oy. Noudettu 29.11.2025 osoitteesta: https://www.sitra.fi/wp-content/uploads/2017/02/Varmasti_vapaaehtoinen-2.pdf
- Wimelius, M. E., Eriksson, M., Kinsman, J., Strandh, V., & Ghazinour, M. (2023). What is Local Resilience Against Radicalization and How can it be Promoted? A Multidisciplinary Literature Review. *Studies in conflict and terrorism*, 46(7), 1108-1125. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2018.1531532>

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Kysely pro gradu tutkielmaan: Vapaaehtoistoiminnan vaikutus paikalliseen resilienssiin

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tervetuloa vastamaan kyselyyn!

Tämä kysely on osa hallintotieteen maisterivaiheen pro gradu tutkielmaa: Vapaaehtoistoiminnan vaikutus paikalliseen resilienssiin. Tämä tutkielma käsittelee Vapaaehtoiskeskus Pysäkin vaikutusta muutosjoustavuuteen Hämeenlinnassa. Kyselyssä kartoitetaan vapaaehtoisten näkemyksiä tutkielman kannalta oleellisiin asioihin, kuten vapaaehtoistoimintaan, muutosjoustavuuteen ja kaupunkihallinnan teemoihin.

Mielipiteesi on meille todella tärkeä! Vastaamalla tähän kyselyyn autat tuomaan vapaaehtoisten äänen esiin ja vaikutat suoraan tutkielman keskeisiin tuloksiin. Kiitos jo etukäteen ajastasi ja osallistumisestasi! Kysely on vapaaehtoinen sekä anonymi. Kyselyyn vastaamiseen kuluu noin 15 minuuttia. Kyselyssä on 24 kysymystä. Pyydämme vastaamaan kyselyyn vain kerran oman tietämyksen sekä kokemuksen mukaan. Kysely on avoinna kolme viikkoa, ajanjaksolla 2.3-23.3.2026.

Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu resilienssin ja kaupunkihallinnan käsitteiden ympärille, joita tarkastellaan toisiaan tukevinä ilmiöinä. Resilienssi tarkoittaa muutosjoustavuutta ja kyvykkyyttä ennakoida, selviytyä sekä toipua yllättävistä muutoksista. Paikallisesta näkökulmasta resilienssi korostaa paikallisten yhteisöjen valmiutta varautua häiriö tai muutostilanteisiin, selviytyä niistä sekä oppia niistä tulevaisuutta varten.

Kaupunkihallinta tarkoittaa sitä, että kaupunkien haasteisiin vastataan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöllä. Sen tavoitteena on vahvistaa kaupunkien kykyä selviytyä muutoksista ja kriiseistä, ehkäistä kaupunkielämän eriytymistä sekä edistää osallistavaa ja oikeudenmukaista päätöksentekoa. Yhdessä resilienssi ja kaupunkihallinta muodostaa viitekehysten, jossa kaupunkien muutoskestävyyttä rakennetaan yhteistyön, oppimisen ja ennakoivan toiminnan kautta.

Tämä Pro gradu tutkielma julkaistaan valmistuttuaan Vaasan yliopiston avoimessa julkaisuarkistossa Osuvassa. Tutkielma valmistuu viimeistään syksyllä 2026. Syksyllä 2026 on myös tarkoitus pitää Vapaaehtoiskeskus Pysäkillä tilaisuus, jossa julkistetaan kyselyn tulokset. Tästä lisätietoa myöhemmin.

Mikäli sinulla herää kysyttävää, voit ottaa yhteyttä sähköpostitse: x5055664@student.uwasa.fi

Voit lukea tietosuojaselosteen täältä: [tietosuojaseloste](#)

Ystävällisin terveisin kyselyn laatija ja tutkielman tekijä Aino Hakulinen

1.

Olen saanut riittävästi tietoa opinnäytetyöstä (ja minulla on ollut myös mahdollisuus esittää opinnäytetyötä ja aineiston keräämistä koskevia kysymyksiä). Minulle on annettu aineiston keräämistä koskeva tiedote. Lisäksi minua on informoitu aineiston keräämiseen (ja jatkokäyttöön) liittyvästä henkilötietojen käsittelystä (ja arkistoinnista) tietosuojailmoituksella. Suostun vastaamaan tähän tutkimukseen vapaaehtoisesti.

Kyllä

2. Kuinka kauan olet ollut osana Pysäkin toimintaa?

- Alle vuoden
 2-3 vuotta
 3-4 vuotta
 4-5 vuotta
 Yli 5 vuotta, alle 10 vuotta
 Yli 10 vuotta

3. Miksi päätit osallistua vapaaehtoistoimintaan?

4. Olen...

- eläkeläinen
 työssäkäyvä
 työtön
 opiskelija

muu, mikä: _____

5. Oletko osallistunut vapaaehtoistoimintaan ilman Vapaaehtoiskeskus Pysäkkiä?

- Kyllä
 En
 Luultavasti olisin osallistunut jonkun toisen tahon kautta

6. Kuinka paljon annat aikaasi ylipäättään vapaaehtoistoiminnalle?

- Noin 1h tai alle viikossa
 2-4h viikossa
 16-20h kuukaudessa
 Enemmän kuin 20h kuukaudessa

7. Teetkö vapaaehtoistoimintaa omalla asuinalueellasi?

- Kyllä
 Teen vapaaehtoistoimintaa muualla kuin omalla asuinalueellani
 Teen vaihtelevilla alueilla vapaaehtoistoimintaa
 Muualla, missä? _____

8. Millaista paikallista tarvetta on koko Hämeenlinnassa erilaisille vapaaehtoistoiminnan muodoille? Voit valita enintään 3

- Osallistava vapaaehtoistoiminta, jossa vapaaehtoinen kannustaa henkilöä osallistumaan harrastustoimintaan
 Vertaistuki toiminta, jossa samankaltaisessa elämäntilanteessa olevat ihmiset jakaisivat omia kokemuksiaan
 Palvelutoiminta, jossa vapaaehtoinen voi auttaa itsenäisesti autettavaa jossakin asiassa, kuten nettisivujen päivityksessä tai leipomisessa myyjäisiin
 Talkoo-, keräys ja tapahtumatoiminta, esimerkiksi kulttuuri- ja urheilutapahtuma
 Järjestötoiminta tai yhteiskunnallinen vaikuttaminen

- Tuettu vapaaehtoistoiminta, jossa vapaaehtoinen tukisi toista vapaaehtoista, jolla on omia rajoitteita, kuten liikuntarajoitteisuus tai kielitaidon puute
- Hämeenlinnassa tarjotaan jo muiden toimijoiden puolesta ylläolevia vapaaehtoistoiminnan muotoja tarpeeksi
- Maankäyttö, kaupunkisuunnittelu - ja asuinalueuunnittelu
- En koe, että Hämeenlinna tarvitsee lisää vapaaehtoistoiminnan muotoja
- Muu _____

9. Vastaa väittämiin:

Vapaaehtoistoiminta on...

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
lisännyt sosiaalisia kontaktejani	☐	☐	☐	☐	☐
lisännyt stressiä	☐	☐	☐	☐	☐
vahvistanut yhteisöllisyyden kokemustani	☐	☐	☐	☐	☐
vaikuttanut arjen ja vapaa-ajan yhteensovittamista	☐	☐	☐	☐	☐
lisännyt merkityksellisuuden kokemustani	☐	☐	☐	☐	☐
vähentänyt aikaa perheelle tai läheisille	☐	☐	☐	☐	☐
vahvistanut psyykkistä hyvinvointiani	☐	☐	☐	☐	☐
kuormittanut emotionaalisesti	☐	☐	☐	☐	☐
vahvistanut fyysisistä hyvinvointia	☐	☐	☐	☐	☐
heikentänyt fyysisistä hyvinvointia	☐	☐	☐	☐	☐
aiheuttanut riittämättömyyden tunnetta	☐	☐	☐	☐	☐
vahvistanut arjen miellekkyyttä	☐	☐	☐	☐	☐
lisännyt vastuupaineita	☐	☐	☐	☐	☐
lisännyt itsetuottamustani	☐	☐	☐	☐	☐
aiheuttanut ristiriitoja tai konflikteja	☐	☐	☐	☐	☐
vahvistanut osallisuuden kokemusta	☐	☐	☐	☐	☐

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
heikentänyt jaksamista	☐	☐	☐	☐	☐
tuonut rytmiä ja rakennetta arkeeni	☐	☐	☐	☐	☐
tuntunut enemmän velvollisuudelta kuin vapaaehtoistoiminnalta	☐	☐	☐	☐	☐

10. Onko sinulle selkeää vapaaehtoistoiminnan velvollisuudet sekä vastuut?

- Kyllä
- Jossakin määrin selkeää
- Ei

11. Vastaa väittämiin:

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminta on liian koordinoitua	☐	☐	☐	☐	☐
Pysäkin toiminnan koordinointi on hyvää	☐	☐	☐	☐	☐
En ole tyytyväinen Pysäkin tehtävien koordinointiin	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen Pysäkin tehtävien koordinointiin	☐	☐	☐	☐	☐
Haluaisiin vaikuttaa Pysäkin tehtävien koordinointiin aikaisempaa enemmän	☐	☐	☐	☐	☐

12. Kuinka toimivana pidät yhteistyötä vapaaehtoisen, apua tarvitsevan ja Pysäkin henkilökunnan kanssa? Yhteistyö on...

- erittäin toimivaa
- jokseenkin toimivaa
- en osaa sanoa

- haastavaa
 erittäin haastavaa
 muu

13. Koetko, että vapaaehtoistoiminnan tarjonta ja paikalliset tarpeet kohtaavat tasapuolisesti Hämeenlinnan eri alueilla?

- Vapaaehtoistoiminta jakaantuu tasaisesti koko Hämeenlinnan alueella
 Vapaaehtoistoiminta jakaantuu jokseenkin tasaisesti koko Hämeenlinnan alueella

Vapaaehtoistoiminta on jakautunut vain tietyille asuinalueille, erityisesti mille alueille/kaupungin osille:

- En osaa sanoa

Vapaaehtoistoimintaa pitäisi olla enemmän eri asuinalueilla, millä asuinalueilla:

14. Vastaa väittämiin:

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vapaaehtoistoiminnan tarpeet (kysyntä ja tarjonta) jakaantuu epätasaisesti Hämeenlinnassa	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoistoimintaa on liian vähän Hämeenlinnassa	☐	☐	☐	☐	☐
Maaseudulla on enemmän vapaaehtoistoimintaa kuin kaupungissa	☐	☐	☐	☐	☐
Kaupunki alueilla on enemmän vapaaehtoistoimintaa kuin maaseudulla	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoiskeskus Pysäkiltä on helppo pyytää apua	☐	☐	☐	☐	☐
Apua tarvitseva löytää Pysäkin palvelut	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kuinka paljon julkinen sektori (Hämeenlinnan kaupunki) ja muut toimijat (järjestöt, yritykset, asukkaat) tekevät yhteistyötä?

- Erittäin paljon
 Jonkun verran
 En osaa sanoa
 Vähän
 Todella vähän

16. Miten koet vaikutusmahdollisuutesi Pysäkin toimintaan? Koen voivani vaikuttaa Pysäkin toimintaan..

- erittäin paljon
 jonkun verran
 en osaa sanoa
 vähän
 todella vähän

17. Kuinka merkittäväksi koet Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan?

	Erittäin merkittävää	Jonkin verran merkittävää	En osaa sanoa	Toiminta ei ole merkittävää	Toiminta ei ole lainkaan merkittävää
Ns. normaaliaikoina	☐	☐	☐	☐	☐
Muutos-, kriisi- tai häiriötilanteessa	☐	☐	☐	☐	☐
Palautuessa kriisi- tai häiriötilanteista?	☐	☐	☐	☐	☐

18. Millaiselle vapaaehtoistoiminnalle on erityisesti kysyntää kriisi- ja häiriötilanteessa?

19. Miten arvioisit koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta eli resilienssiä (sis. asukkaat, hallinto, yritykset, järjestöt ja muut yhteisöt)?

	Erittäin hyvä	Hyvä	En osaa sanoa	Heikko	Erittäin heikko
Normaaliaikoina	☐	☐	☐	☐	☐
Häiriö- ja kriisitilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Palautuessa häiriö- ja kriisitilanteista	☐	☐	☐	☐	☐

20. Mitkä tekijät tukevat mielestäsi eniten koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta tällä hetkellä? Voit valita enintään 3

- Yhteistyö eri toimijoiden välillä
- Vapaaehtoisten aktiivisuus ja sitouttaminen
- Luottamus paikallisten toimijoiden välillä
- Avoin ja toimiva viestintä
- Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa
- Kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle
- Paikallinen osaaminen ja tietopohja
- Joustavat toimintatavat ja rakenteet
- Yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus
- Riittävät resurssit (tilat, aika)

21. Mitkä tekijät heikentävät eniten koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta tällä hetkellä? Voit valita enintään 3.

- Heikko yhteistyö eri toimijoiden välillä (kunta, asukkaat, yhteisöt, Pysäkki)
- Vapaaehtoisten kuormittuminen
- Luottamuksen puute julkishallintoa kohtaan
- Luottamuksen puute vapaaehtoisia kohtaan
- Epäselvä viestintä
- Vähäiset vaikutusmahdollisuudet
- Kaupungin tuen puute vapaaehtoistoiminnalle
- Jäykät toimintatavat ja byrokratia
- Resurssipula
- Yhteenkuulumisen tunteen puuttuminen
- Epäselvät vastuut ja roolit

22. Vastaa väittämiin.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Hämeenlinnassa pystytään sopeutumaan nopeasti yllättäviin muutoksiin	☐	☐	☐	☐	☐
Hämeenlinnan kaupunki tekee riittävästi yhteistyötä eri toimijoiden kanssa kriisitilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Asukkaat tukevat toisiaan kriiseissä ja häiriötilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Hämeenlinnassa opitaan kriiseistä ja häiriötilanteista sekä pyritään kehittämään toimintaa niiden pohjalta	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisyhteisö on heikko ja toimintakyvyn muutostilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto kulkee sujuvasti eri toimijoiden välillä poikkeustilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Hämeenlinnassa varaudutaan ennakoivasti mahdollisiin uhkiin	☐	☐	☐	☐	☐
Hämeenlinna on yhteisöllinen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisöllisyys lisää kaupungin kykyä selviytyä häiriö- ja kriisitilanteista	☐	☐	☐	☐	☐
Hämeenlinnan kaupungin politiikka tukee muutoskestävyyttä	☐	☐	☐	☐	☐
Hämeenlinnalaisen asukkaan on vaikeaa vaikuttaa Hämeenlinnan kaupungin päätöksiin	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoiskeskus Pysäkin toiminnan ansiosta Hämeenlinnassa selviydytään muutoksista paremmin	☐	☐	☐	☐	☐

23. Arvioi seuraavia toimenpidesuosituksia sen mukaan, kuinka paljon kannatat niitä:

	Kannatan erittäin paljon	Kannatan jonkun verran	En osaa sanoa	Kannatan vain vähän	En kannata lainkaan
Sosiaalisen median käyttö osana viranomaisviestintää	☐	☐	☐	☐	☐
Perustetaan maakuntatason turvallisuusverkosto, joka tuo yhteen alueen viranomaiset sekä järjestöt. Turvallisuusverkoston tarkoituksena on vastata alueen turvallisuusstrategian linjauksista ja suosituksista	☐	☐	☐	☐	☐
Muodostaa henkilöistä osaamisrekisteri hätätilanteita varten	☐	☐	☐	☐	☐
Jokaiseen kaupunginosaan/kylään perustetaan kriisivalmiuskeskus, jossa tarjotaan tietoa ja tukea	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoisia sitoutetaan toimintaan entistä enemmän	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoisia rekrytoidaan toimintaan entistä enemmän	☐	☐	☐	☐	☐
Julkinen hallinto tukee kansalaistoimintaa, kuten resursseja lisäämällä	☐	☐	☐	☐	☐
Kansalaistoiminnan/vapaaehtoistoiminnan tuen tulisi vaihdella alueellisten tarpeiden ja toimijoiden toimintakyvyn mukaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntien ja hyvinvointialueiden pitäisi muodostaa yhteistyöverkosto paikallisten kansalaistoimijoiden kanssa. Toiminnassa voisi olla säännöllisiä kokouksia tilannekuvan muodostamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan erilaisia harjoituksia kriisitilanteita varten	☐	☐	☐	☐	☐
Heikompien asuinalueiden tunnistaminen ja priorisointi kriisitilanteissa	☐	☐	☐	☐	☐
Julkinen hallinnon tulisi pyrkiä vähentämään eriarvoisuutta ihmisten sekä asuinalueiden/yhteisöjen välillä	☐	☐	☐	☐	☐

24. Tässä voit kertoa vapaasti ajatuksiasi Pysäkin toiminnasta, muutoskestävyydestä ja vapaaehtoistoiminnasta ylipäättäen.

Liite 2. Ryhmähaastattelun runko

Perustiedot:

1. Kuinka monta vapaaehtoista on Pysäkin toiminnassa mukana?
2. Keiden toimijoiden kanssa teette/Pysäkki tekee yhteistyötä?
 - Millaista yhteistyötä? Millaisten yhteisöjen kanssa?
3. Miten Pysäkki konkreettisesti toimii? Kuinka esimerkiksi apua tarvitseva saa yhteyden Pysäkkiin ja kuinka koordinoitte vapaaehtoisen hänelle? Kuinka toimintaa koordinoidaan?
4. Saako vapaaehtoiset mitään korvausta toiminnastaan?
5. Mitkä ovat teidän näkemykset siitä, miksi henkilö päättää osallistua toimintaan?

Vapaaehtoistoiminta:

1. Kuinka paljon Hämeenlinnassa on vapaaehtoistoimintaa ja sen erilaisia muotoja? Järjestääkö näitä vapaaehtoistoiminnan muotoja jokin taho Hämeenlinnassa tai onko Pysäkkiä pyydetty järjestämään vastaavaa toimintaa? Näkyykö vapaaehtoistoiminnan eri muotojen tarve Hämeenlinnassa?
 - Vertaistukitoiminta
 - osallistava vapaaehtoistoiminta, jossa vapaaehtoinen kannustaa henkilöä osallistumaan esim. harrastustoimintaan.
 - Talkoo, keräys tai tapahtumatoiminta
 - Järjestötoiminta tai yhteiskunnallinen vaikuttaminen
 - Tuettu vapaaehtoistoiminta, jossa vapaaehtoinen tukee toista vapaaehtoista, jolla on omia rajoitteita, kuten kielitaidon puute, liikuntarajoitteisuus osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?
 - Maankäyttö, kaupunkisuunnittelu- ja asuinaluesuunnittelu tai näihin asioihin pyrkimys vaikuttaa esim. järjestön kautta?
2. Miten näette vapaaehtoistoiminnan vastuu kysymykset ja lainsäädännön vaikutukset?
 - Tarkoitin laillista taustaa, esimerkiksi jos vapaaehtoinen tai autettava loukkaantuu auttamistilanteessa? Esim. lenkillä?
 - Täytyykö näistä asioista keskustella/ pitää koulutuksia Pysäkillä?

3. Mikä on kaupungin rooli vapaaehtoistoiminnan kentällä? Esim.

- Mahdollistaja – tarjoaa tiloja, rahoitusta tai koordinoitua
- Kumppani – tekee yhteistyötä järjestöjen kanssa
- Kehittäjä – luo rakenteita vapaaehtoistoiminnan tukemiseksi
- Koordinoija – yhdistää vapaaehtoisia ja toimintaa

Kaupunkihallinta & Yhteiskehittäminen:

1. Millaisia vaikutusmahdollisuuksia vapaaehtoisilla on Pysäkin toiminnan suunnitteluun tai kehittämiseen?

2. Hyödynnetäänkö vapaaehtoistoiminnan verkostoja tai vapaaehtoisten osaamista/tietotaitoja/kokemuksia/näkemyksiä kaupungin toiminnan tai muiden palvelujen kehittämisessä? Millä tavoin? Esimerkiksi kartoitetaan kyselyn avulla vapaaehtoisilta näkemyksiä johonkin kaupungin kannalta merkittävään asiaan?

Esimerkiksi osallistuvatko vapaaehtoiset kehittämistyöhön, työryhmiin, hankkeisiin tai tuovatko he esiin asukkaiden näkemyksiä kaupungille?

- Voivatko vapaaehtoiset tai vapaaehtoisverkostot osallistua esimerkiksi kaupungin hankkeisiin, työryhmiin tai kehittämisprosesseihin?
- Hyödynnetäänkö vapaaehtoisten paikallistuntemusta, kokemustietoa tai osaamista palvelujen kehittämisessä?
- Onko vapaaehtoiskeskus mukana yhteistyöverkostoissa kaupungin eri toimialojen kanssa? Teettekö yhteistyötä kaupungin eri toimialojen kanssa?
- Tavoittaako kaupunki vapaaehtoisten kautta asukkaiden näkemyksiä tai tarpeita?

3. Kuinka toimivana pidätte yhteistyötä vapaaehtoisen ja apua tarvitsevan kanssa?

4. Kohtaako tarjonta ja tarve vapaaehtoistoiminnassa Hämeenlinnassa?

- onko jossain alueella erityisesti tarvetta vapaaehtoistoiminnalle? Onko tälle jotakin syytä, miksi jokin alue korostuu tai päinvastoin eli alueella ei ole apua tarvitsevia eikä vapaaehtoisia?

Resilienssi:

Mitä teille tulee mieleen aiheesta muutosjoustavuus ja muutoskyvykyys? Miten näette sen ilmentyvän esimerkiksi yksilössä, yhteiskunnassa ja yksittäisissä kunnissa?

1. Onko Pysäkillä roolia monikriisitilanteessa?

2. Onko Hämeenlinnan kaupungilla /alueella koordinoivaa tahoa resilienssiverkoston johtamiseen? Onko Pysäkillä varauduttu kriisitilanteisiin tai onko Hämeenlinnan kaupungilla koordinoivaa tahoa tällaiseen?

3. Keskustellaanko Hämeenlinnassa muutosjoustavuudesta/resilienssistä tms?

4. Kuinka merkittäväksi koette Vapaaehtoiskeskus Pysäkin ns.

- normaaliaikana,
- kriisi- ja häiriötilanteessa
- sekä siitä palautuessa?
- Yksilön hyvinvointiin/yhteisönhyvinvointi/kaupungin hyvinvointi/resilienssi?

5. Jos ajatellaan koko kaupunkia, millainen rooli Pysäkillä on kaupungin muutosjoustavuudessa eli kyvyssä selviytyä erilaisista kriiseistä tai äkillisistä muutoksista? Esimerkiksi tilanteissa kuten pandemiat, suuronnettomuudet, taloudelliset kriisit, äkilliset avuntarpeen kasvut tai muut yhteiskunnalliset muutokset.

“Tarkoitan esimerkiksi tilanteita, joissa kaupungissa syntyy äkillinen avuntarve – kuten pandemian aikana tai jos jokin kriisi vaikuttaa paikalliseen yhteisöön.”

- Onko Pysäkillä pohdittu äkillisiä muutos ja kriisitilanteita ja pystyttäisiinkö

vapaaehtoisia valjastamaan apuun näissä tilanteissa esimerkiksi tulevaisuudessa?

- Ikäihmiset pysyvät kunnossa normaaliaikoina ->. Voidaanko Pysäkin kautta esimerkiksi tarjota ruoka apua tai tiedottaa heitä Kriisitilanteissa?

- Millaisissa tilanteissa vapaaehtoistoiminta voisi olla kaupungille erityisen tärkeää?
- Onko teillä kokemuksia tilanteista, joissa vapaaehtoiset ovat tukeneet kaupunkia kriisi- tai muutostilanteessa?

Ensin kartoitetaan koko Hämeenlinnan muutosjoustavuutta heikentäviä tekijöitä ja sitten Pysäkin.

1. Mitkä asiat heikentävät muutosjoustavuutta koko Hämeenlinnassa? sis. asukkaat,

yhteisöt, yritykset, kaupunki.

- Entä Pysäkin toiminnassa? Esim. byrokratia, resurssipula, liian vähän vapaaehtoisia, heikko yhteistyö eri toimijoiden välillä, luottamuksen puute julkishallintoa kohtaan, luottamuksen puute vapaaehtoisia kohtaan, vähäiset vaikutusmahdollisuudet, kaupungin tuen puute vapaaehtoistoiminnalle, jäykät toimintatavat ja byrokratia, resurssipula, yhteenkuulumisen tunteen, puuttuminen, epäselvät vastuut ja roolit.

2. Mitkä asiat tukevat muutosjoustavuutta Hämeenlinnassa?

a. Entä Pysäkin toiminnassa?

b. Esimerkiksi yhteistyö eri toimijoiden välillä, vapaaehtoisten sitouttaminen sekä aktiivisuus, avoin ja toimiva viestintä, mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, paikallinen osaaminen ja tietopohja, joustavat toimintavat ja rakenteet, kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnalle, yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuus, riittävät resurssit.

3. Mitä mieltä olette näistä toimenpidesuosituksista ja pystyisikö Vapaaehtoiskeskus Pysäkki tai joku muu toimija Hämeenlinnassa mahdollisesti osallistumaan näihin toimintoihin?

- somen hyödyntäminen osana viranomaisviestintää
- maakuntatason turvallisuusverkosto
- osaamisrekisteri
- kriisivalmiuskeskus jokaiseen kylään
- Vapaaehtoisten sitouttaminen toimintaan
- vapaaehtoisten rekrytointi
- julkisen hallinnon lisätuki kansalaistoiminnalle, esim. resursseja lisäämällä
- Kansalaistoiminnan/vapaaehtoistoiminnan tuen tulisi vaihdella alueellisten tarpeiden ja toimijoiden toimintakyvyn mukaan
- Kuntien ja hyvinvointialueiden pitäisi muodostaa yhteistyöverkosto paikallisten kansalaistoimijoiden kanssa. Toiminnassa voisi olla säännöllisiä

kokouksia tilannekuvan muodostamiseen sekä mahdollisuuksien mukaan erilaisia harjoituksia kriisitilanteita varten

- Heikompien asuinalueiden tunnistaminen ja priorisointi kriisitilanteissa
- Julkisen hallinnon tulisi pyrkiä vähentämään eriarvoisuutta ihmisten sekä asuinalueiden/yhteisöjen välillä.